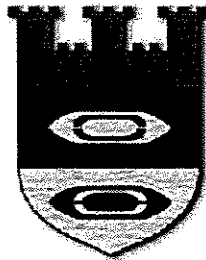

Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2014 - 2020

Bielawa, grudzień 2013 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
I. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI SZCZEBLA KRAJOWEGO I UNIJNEGO – TERYTORIALNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU	5
II. DIAGNOZA UKŁADU LOKALNEGO	9
II.1 Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne	9
II.1.1 Powierzchnia, położenie geograficzne	9
II.1.2 Środowisko przyrodnicze.....	11
II.1.2.1 Położenie i rzeźba terenu	11
II.1.2.2 Wody powierzchniowe	13
II.1.2.3 Wody podskórne	14
II.1.2.4 Hydrologia.....	15
II.1.2.5 Klimat.....	15
II.1.3 Ochrona środowiska.....	17
II.1.4 Ekologia.....	19
II.1.5 Gospodarka przestrzenna	21
II.2 Uwarunkowania społeczne	26
II.2.1 Ludność i demografia	26
II.2.2 Kultura spędzania czasu wolnego	31
II.2.2.1 Kultura.....	31
II.2.2.2 Sport i rekreacja.....	36
II.2.3 Oświata i wychowanie	39
II.2.4 Ochrona zdrowia	46
II.2.5 Pomoc społeczna	48
II.2.6 Bezpieczeństwo publiczne	51
II.2.7 Aktywność społeczna	52
II.3 Uwarunkowania gospodarcze.....	57
II.3.1 Działalność gospodarcza.....	57
II.3.2 Bezrobocie i rynek pracy	63
II.3.3 Turystyka.....	68
II.3.3.1 Miejsca noclegowe.....	72
II.3.3.2 Szlaki turystyczne	72
II.3.3.3 Zabytki	76
II.3.4 Rolnictwo i leśnictwo	78
II.3.4.1 Rolnictwo	78
II.3.4.2 Leśnictwo.....	81
II.4 Infrastruktura techniczna	81
II.4.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna.....	81
II.4.1.2 Sieć kanalizacyjna	82
II.4.2 Zaopatrzenie w energię	83
II.4.2.1 Energia elektryczna	84
II.4.2.2 Energia ciepła	84
II.4.2.3 Gaz	85
II.4.3 Utrzymanie czystości i gospodarka odpadami.....	85
II.4.4 Infrastruktura transportowa.....	86
II.4.5 Sieci telekomunikacyjne, łączność	87
II.4.6 Mieszkalnictwo, gospodarka nieruchomościami.....	87

II.5 Pozyskiwanie środków zewnętrznych	89
II.6 Wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy.....	90
II.6.1 Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne	91
II.6.2 Uwarunkowania społeczne	91
II.6.3 Uwarunkowania gospodarcze.....	92
II.6.4 Infrastruktura techniczna	92
II.7. Analiza SWOT Gminy Bielawa	94
III. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII	99
IV. KONSTRUKCJA STRATEGII	100
IV.1. Wizja.....	101
IV.2. Cele strategiczne i operacyjne	101
V. ANALIZA BUDŻETU GMINY BIELAWA	118
V.1. Dochody i wydatki Gminy Bielawa w latach 2007 - 2012.....	118
V.2. Wynik budżetu Gminy Bielawa w latach 2007 - 2012	128
V.3. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bielawa.....	130
V.4. Podsumowanie	136
VI. MONITORING I EWALUACJA.....	137
ŹRÓDŁA DANYCH	139
WYKAZ RYCIN	140
WYKAZ TABEL.....	141

WPROWADZENIE

Proces zarządzania jednostką samorządową nie może polegać wyłącznie na podejmowaniu bieżących, doraźnych decyzji. Władze samorządowe coraz częściej zdają sobie sprawę z tego, że kierowanie gminą musi mieć charakter aktywny, uporządkowany i zorientowany na kreowanie jej przyszłości. Stanowisko takie wynika z analizy otaczającej nas rzeczywistości – przemian społeczno – gospodarczych zachodzących w naszym kraju oraz na świecie, w tym obecność naszego kraju w strukturach unijnych. Władze w swej działalności stale borykają się z ograniczeniami ludzkimi, finansowymi, politycznymi oraz technicznymi, które usprawniłyby zaspokajanie potrzeb mieszkańców. Właśnie dlatego tak istotne jest racjonalne i efektywne wykorzystanie posiadanych atutów, walorów i szans. Aby temu wszystkiemu sprostać, wykorzystuje się planowanie strategiczne.

Obserwowane od wielu lat przemiany struktury społeczno – gospodarczej naszego kraju stanowią szczególne wyzwanie nie tylko dla władz państwa, ale również dla samorządów reprezentujących społeczności lokalne. W związku z powyższym władze Gminy Bielawa podjęły decyzję o przygotowaniu „**Strategii Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2014 – 2020**”. Wykonanie tego zadania zostało powierzone Dolnośląskiemu Centrum Rozwoju Lokalnego (DCRL).

Zespół ten składa podziękowania wszystkim osobom i instytucjom za zaangażowanie i wsparcie okazane podczas prac nad powstawaniem *Strategii*.... Wierząc zaś w trafność wypracowanego planu działania życzy mieszkańcom Gminy Bielawa oraz władzom lokalnym samych sukcesów w rozwoju.

I. ZGODNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI SZCZEBLA KRAJOWEGO I UNIJNEGO – TERYTORIALNY WYMIAR POLITYKI ROZWOJU

Obowiązujące obecnie regulacje europejskiej polityki spójności i polskiej polityki rozwoju kładą zdecydowany nacisk na nowoczesny model wdrażania polityk publicznych. Zakłada on przejście w zarządzaniu rozwojem od podejścia sektorowego (i tradycyjnej redystrybucji pieniędzy) do zintegrowanego terytorialnie, polegającego na integracji działań różnych podmiotów publicznych (i środków na rozwój w ich dyspozycji) wobec terytoriów określonych nie administracyjnie, a funkcjonalnie, charakteryzujących się podobnymi cechami społeczno – gospodarczo - przestrzennymi. Obszary te (zwane także obszarami funkcjonalnymi) mają być punktem odniesienia dla realizacji poszczególnych polityk rozwoju, w tym wdrażania środków unijnych w nadchodzącej perspektywie finansowej 2014-2020.

Polska polityka przestrzenna wskazuje na realizację interwencji w obrębie tzw. obszarów funkcjonalnych. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) definiuje obszar funkcjonalny jako „zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi, jednolitymi celami rozwoju”. Według zapisów KPZK, obszar funkcjonalny jest to nie tylko strefa oddziaływania, ale też ukształtowany w procesie historycznym zespół jednostek terytorialnych, wyróżniający się z otoczenia i upodabniający się pod pewnymi względami do siebie. Zgodnie z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 obszary interwencji podzielono na szereg typów funkcjonalnych¹. Obszary miejskie podzielono na cztery główne kategorie:

- ośrodków wojewódzkich, w tym metropolitalnych,
- ośrodków regionalnych,
- ośrodków subregionalnych,
- ośrodków lokalnych,

¹ „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”

W tym kontekście należy zwrócić uwagę na fakt, że Gmina Bielawa z racji swojego położenia względem głównych ośrodków rozwoju została zakwalifikowana do miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków lokalnych.

Paradygmat terytorialny w koncepcji rozwoju regionalnego jest jednym z kluczowych także w polityce regionalnej, dla której nadrzędnym dokumentem jest Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR). Zgodnie z nowymi zasadami kierowania wsparcia na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego, jednym z najważniejszych warunków będzie tzw. koncentracja geograficzna. Tym samym, określone zostały Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Zgodnie z KSRR są to obszary:

- wobec których wymagana jest interwencja rządu ze względu na ciężar, którego sam region nie jest w stanie udźwignąć
- obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wywierają lub mogą w przyszłości wywierać istotny wpływ na rozwój kraju

W stosunku do tych obszarów powinny zostać skierowane właściwe, zintegrowane działania mające na celu wyrównanie ich szans rozwojowych a przede wszystkim właściwe wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych danego obszaru.

Na terenie województwa dolnośląskiego wydzielono kilka Obszarów Strategicznej Interwencji. Gmina Bielawa zgodnie z delimitacją KSRR zakwalifikowana została do obszarów intensywnej współpracy przygranicznej.

Wymiar terytorialny uzyskał odpowiednią rangę także na etapie opracowania projektów zmian w polityce rozwoju województwa dolnośląskiego, zarówno w przypadku projektu Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego oraz Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. W przypadku pierwszego z dokumentów wyodrębnione obszary interwencji wynikają z krajowych wytycznych i delimitacji. Powstało 12 obszarów interwencji obejmujących jednostki podobne pod względem położenia oraz potencjału rozwoju. Gmina Bielawa ze względu na swoje położenie i powiązania terytorialne obszarowo wchodzi w skład Ziemi Dzierżoniowskiej, która została wyodrębniona jako osobny subregion w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020. Jest to obszar charakteryzujący się przede wszystkim wysokim rozproszonym, policentrycznym

osadnictwem o silnych tradycjach i dużym potencjale przemysłowym. Cechą tego obszaru jest także wysokie bezrobocie wynikające z upadku dużych firm branż tekstylny-włókienniczej i elektronicznej.

Z punktu widzenia ustalania kierunków rozwoju Gminy Bielawa należy zwrócić uwagę, że została ona objęta zasięgiem obszaru interwencji „Autostrada Nowej Generacji”, który został wyodrębniony jako teren o docelowo najlepszej i najwyższej dostępności transportowej (w oparciu o projektowane autostrady oraz drogi szybkiego ruchu).

Gmina Bielawa z racji swojego położenia została także objęta obszarem interwencji nr 9, tj. „obszar transgraniczny”.

Jak wskazano w najnowszej Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego, ostateczny zasięg wspomnianych wyżej obszarów interwencji zostanie wypracowany w toku szeregu opracowań planistycznych i strategicznych. Można jednak założyć, że nie zmieni to znacząco sytuacji w przypadku Gminy Bielawa. Jej specyficzne położenie u stóp najstarszych Gór Europy w stosunkowo niewielkiej odległości od największych ośrodków rozwoju pozwoli na uwzględnienie jednostki w najważniejszych działaniach interwencyjnych.

Realizacja celów zaproponowanych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego odbywać się będzie w obrębie wyodrębnionych makrosfer. Na podstawie konsultacji społecznych przeprowadzonych w obrębie konkretnych obszarów interwencji określono priorytetowe cele dla poszczególnych grup jednostek. W przypadku wyodrębnionego obszaru interwencji pn. Ziemia Dzierżoniowska, do którego przynależy Gmina Bielawa, jako jeden z najważniejszych celów określono „Zrównoważony transport i poprawę dostępności transportowej” (cel ten zajmuje także priorytetowe miejsca w pozostałych obszarach interwencji). Jako kolejne w hierarchii znajdują się „wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MSP” oraz „wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników”.

Rozwój zrównoważonego transportu jest także najważniejszym celem zdiagnozowanym w obszarze interwencji „Autostrada Nowej Gospodarki”. Ze względu na priorytety rozwojowe Bielawy na szczególną uwagę zasługuje fakt, że na ten teren skierowane będzie także szczególne wsparcie w związku z koniecznością osiągnięcia następujących celów zgodnie z SRWD, tj. „Wzrost

zatrudnienia i mobilności pracowników” oraz „wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP”. Dokładnie te same cele przyświecają realizacji polityki rozwoju w ramach obszaru interwencji „obszar transgraniczny”

Z punktu widzenia zgodności przewidywanych kierunków rozwoju Bielawy z dokumentami na wyższym szczeblu należy także wymienić zgodność z Załoženiami Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020. Jak słusznie zauważono w przytaczanym dokumencie polskie miasta i ich obszary funkcjonalne stoją przed szeregiem wyzwań, które będą miały wpływ na ich możliwości rozwojowe w następnych latach. Miasta stanowią siłę sprawczą polskiej gospodarki i tworzenia nowych miejsc pracy. Diagnoza sytuacji wykazała konieczność wykorzystania potencjału miast w procesie rozwoju regionalnego na obszarach problemowych oraz przeciwdziałanie degradacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej obszarów zurbanizowanych. Dlatego też strategicznym celem krajowej polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Gmina Bielawa ze względu na uwarunkowania wewnętrzne oraz istniejący potencjał wpisuje się w przede wszystkim w działania dążące do osiągnięcia następujących celów szczegółowych:

- Cel 2.: Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmocnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu
- Cel 3.: Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.

Z przedstawionych powyżej dokumentów, przeprowadzonej diagnozy oraz konsultacji społecznych wynika, że Gmina Bielawa określając główne kierunki rozwoju odpowiada na nowe wyzwania stojące przed jednostkami terytorialnymi pragnącymi brać czynny udział w dynamicznych przemianach województwa dolnośląskiego.

II. DIAGNOZA UKŁADU LOKALNEGO

II.1 Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne

II.1.1 Powierzchnia, położenie geograficzne

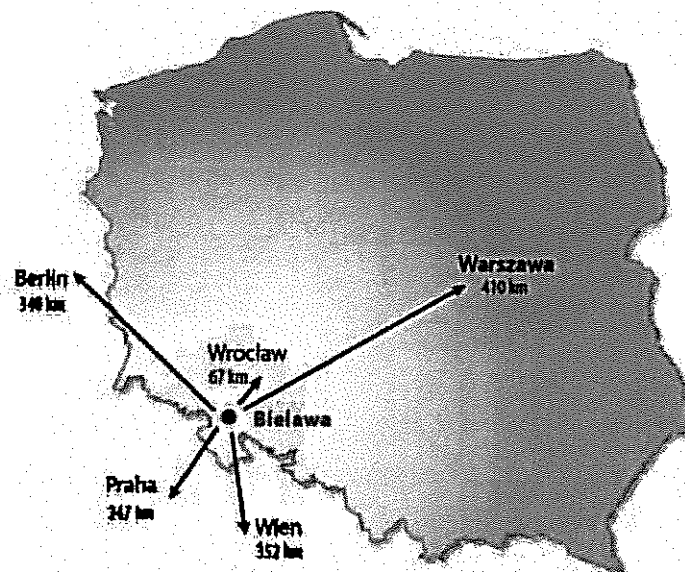
Gmina Bielawa położona jest w południowo-wschodniej części województwa dolnośląskiego, w Powiecie Dzierzoniowskim, w odległości 67 km od stolicy województwa dolnośląskiego - Wrocławia.

Ryc. 1. Położenie Gminy Bielawa na tle powiatu

Źródło: www.gminy.pl

Położenie miasta Bielawa sprawia, że bliżej jest stąd np. do Pragi – ok. 250 km, Berlina 340 km czy Wiednia – ok. 350 km, niż do Warszawy ok. 410 km. Przejście graniczne z Republiką Czeską w Tłumaczowie oddalone jest o ok. 30 km, w Kudowie Słonek o 85 km, a z Niemcami w Zgorzelcu – 160 km (ryc. 2). Przez miasto przebiega droga wojewódzka nr 384 Wrocław – Nowa Ruda – Tłumaczów.

Ryc. 2. Położenie Miasta Bielawa

Źródło: www.bielawa.pl.

Gmina Bielawa graniczy:

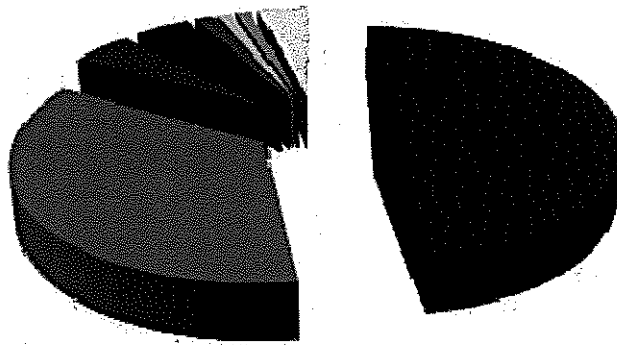
- z gminą miejską Dzierżoniów (powiat dzierżoniowski),
- z gminą Dzierżoniów (powiat dzierżoniowski),
- z gminą Pleszyce (powiat dzierżoniowski),
- z gminą Nowa Ruda (powiat kłodzki)

Bielawa jest gminą miejską, o powierzchni 36,21 km².

Tabela 1. Struktura gruntów w Gminie Bielawa

Tereny	Struktura gruntów	
	ha	%
Użytki rolne	1 727	47,7
Użytki leśne	1288	35,5
Tereny mieszkaniowe	178	4,9
Drogi	158	4,3
Tereny przemysłowe	51	1,4
Tereny wypoczynkowe	39	1,2
Wody	42	1,2
Inne	140	3,9
Grunty ogółem	3 621	100,0

Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bielawie, stan na dzień 31.12.2011r.

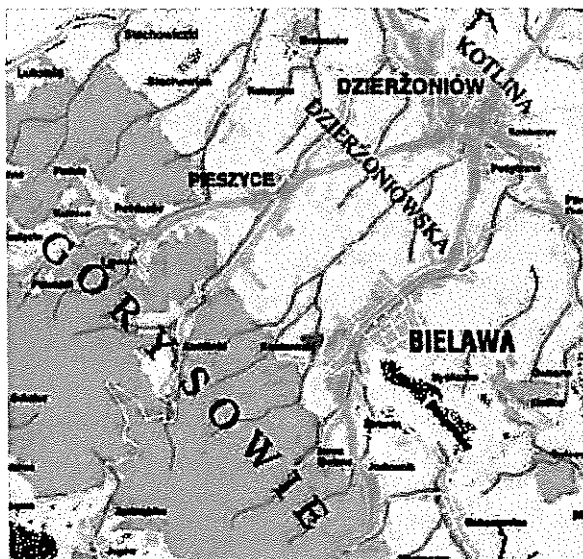
- Użytki rolne
- Użytki leśne
- Tereny mieszkaniowe
- Drogi
- Tereny przemysłowe
- Tereny wypoczynkowe
- Wody
- Inne

Ryc. 3. Struktura gruntów Gminy Bielawa
 Źródło: Dane Urzędu Miejskiego w Bielawie

II.1.2 Środowisko przyrodnicze

II.1.2.1 Położenie i rzeźba terenu

Gmina Bielawa położona jest na Przedgórzu Sudeckim, u podnóża najstarszych Gór Europy - Gór Sowich. Rozciąga się na długości 12 km wzdłuż potoku Bielawica (niem. Biele), na wysokości 280–345 m n.p.m.²

Ryc. 4. Położenie Miasta Bielawa na tle Gór Sowich
 Źródło: Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2007-2013.

² Strategia Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2007 - 2013

Gminy położone w okolicach Gór Sowich podpisały porozumienie o utworzeniu Subregionu Sowiogórskiego, do którego należą: Bielawa, Pieszyce, Piława Górna, Dzierżoniów, Stoszowice, Walim, Nowa Ruda, Głuszyca oraz powiat dzierżoniowski. Ze względu na niedużą odległość od Wrocławia subregion stanowi szczególnie atrakcyjne miejsce na wyjazdy jednodniowe dla mieszkańców stolicy Dolnego Śląska. Jest to obszar górzysty, cechujący się płaskimi grzbiecami szczytów (z których najwyższy to Wielka Sowa 1015 m n.p.m.) i ich wyraźną asymetrią – zbocza południowe mają raczej łagodne nachylenie, północne zaś są bardziej strome. Od głównych grzbieców odchodzą krótkie, poddzielane dolinami potoków (np. Kamionki, Bielawicy, Walimianki, Młynówki, Piekielnicy) – grzbiecy boczne. Rozciągają się z nich panoramy na okoliczne miejscowości i oddalone pasma górskie. Najbardziej znanymi punktami widokowymi są Wielka Sowa, Kalenica, Mała Sowa, stok Kokota, Polana Jugowska. Na obszarze tym znajduje się również kilka zbiorników wodnych, np. Zalew Lubachowski na rzece Bystrzycy czy zbiornik wodny w Bielawie. Z różnorodną formą terenu związany jest też klimat. Góry Sowie stanowią naturalną przeszkodę dla frontów atmosferycznych, stąd występują tutaj większe opady, dobre warunki śniegowe w wyższych partiach regionu oraz wyższe temperatury w kotlinach (średnia roczna temperatura jest jednak niższa w porównaniu do pozostałej części województwa). Taki klimat sprzyja rozwojowi przyrody typu arktyczno-alpejskiego. Na terenie Gór Sowich – od przełęczy Woliborskiej po przełęcz Walimską – rozciąga się Park Krajobrazowy Gór Sowich. Utworzona została tu również strefa chronionego krajobrazu. W okolicach szczytowych Kalenicy znajduje się rezerwat „Bukowa Kalenica”, a w okolicach Zamku Grodno rezerwat „Zamkowa Góra”. Na nizinach występuje typowy las nizinny oraz tereny uprawne, zaś w górach – sadzony sztucznie i selektywnie las świerkowy z domieszką buka, jawora, jarzębiny i jodły. Pogórze i przedgórze gór w dużej mierze wykorzystywane jest rolniczo. W lasach Gór Sowich żyją też liczni przedstawiciele fauny, głównie jeleniowate i małe drapieżniki. W sztolniach, szczelinach skalnych i wyrobiskach kamieniołomów występują nietoperze. Bardzo dobrze zaaklimatyzował się tutaj muflon. Przyrodę nieożywioną Gór Sowich stanowią ciekawe skały i skałki: występujące na obszarze niemal całego Pasma – gnejsowe, oraz wapienne w rejonie Wapiennej w okolicy Dzikowca.

II.1.2.2 Wody powierzchniowe

Bielawa leży na przedgórzu Gór Sowich, które odwadniane są od południowego zachodu i północnego zachodu przez dopływy Bystrzycy. Należy do nich Piława, prawobrzeżny dopływ Bystrzycy. Całkowita długość Piławy wynosi 45,6 km. Rzeka poprzez dopływy odwadnia m. in. Tereny należące do Parku Krajobrazowego Gór Sowich. Do rzeki Piławy odprowadzane są oczyszczone ścieki z oczyszczalni w Bielawie, Dzierżoniowie i Pieszycach.

Sieć hydrologiczna tego obszaru jest typowa dla terenów górskich i podgórskich, przy czym lewobrzeżna część dorzecza jest bardziej rozwinięta, co wiąże się z przebiegiem pasma Gór Sowich. Góry Sowie odwadniane są w tym rejonie przez trzy większe potoki: Bielawica, Brzęczek, Rdzawa i Pieszyczy Potok. Wszystkie potoki górskie dzięki dużej sile erozyjnej związanej z ich reżimem oraz bazą erozyjną wykształciły głębokie doliny w obrębie gór. Rzeki Gór Sowich mają charakter górskich potoków, w większości płynących głęboko wciętymi, wąskimi i niekiedy skalistymi dolinami.

Przy podwyższonych sumach opadów atmosferycznych, wymuszonych przez barierę górska występują na tym obszarze gwałtowne wezbrania, które stanowią niekiedy zagrożenie powodziowe, zwłaszcza na obszarze przedgórskim. Typowym dla rzek tego obszaru jest także występowanie bardzo niskich stanów niżówkowych, wówczas w części potoków przepływ może całkowicie zanikać.

Szczególnie duże przekształcenia, z dominacją zabudowy hydrotechnicznej typu ciężkiego, odnotowuje się na odcinkach koryt przebiegających w obrębie zabudowy miejskiej, w tym na Bielawicy w Bielawie. Bielawica ma odcinki koryta całkowicie zakryte. Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia wezbraniem ekstremalnym na terenie miasta Bielawa należy uznać za wysokie, jednak nie odbiegające radykalnie od wielkości uzyskiwanych dla innych obszarów Sudetów i bezpośrednio do nich przyległych stref przedgórskich.

Stan czystości wód powierzchniowych na terenie miasta Bielawa został oceniony na podstawie wyników badań monitoringu prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu (dane z 2007 roku) w punkcie pomiarowym na rzece Piławie (powyżej Piławy Górnej - 44 km) objęty monitoringiem diagnostycznym.

Na terenie gminy Bielawa znajduje się zbiornik „Sudety”. Pojemność zbiornika wynosi 1340 tys m³, a powierzchnia zalewu przy pełnym piętrzeniu wynosi 24 ha. Linia brzegowa jest dość regularna, owalna, uwarunkowana ukształtowanie terenu oraz kształtem zapory. Zbiornika zasilany jest wodami z Potoku Brzęczek, wodami doprowadzanymi kanałami przerzutowymi potoków: Bielawica i Rdzawa oraz wodami atmosferycznymi. Taki sposób zasilania oraz sąsiedztwo Gór Sowich sprawia, że woda w zbiorniku charakteryzuje się dużą czystością. Zbiornik pełni przede wszystkim funkcję rekreacyjną, reguluje stosunki wodne, poprawia mikroklimat oraz pełni rolę retencyjną³ i przeciwpowodziową.

II.1.2.3 Wody podskórne

Na obszarze gminy Bielawa wyróżnia się dwa użytkowe piętra wodonośne. Wody podziemne piętra proterozoicznego występują w obrębie gnejsów sowiogórskich na obszarze Sudetów (południowo-zachodnia część gminy) i Bloku Przedsudeckiego (północno-wschodnia części gminy). Piętro czwartorzędowe reprezentowane jest przez utwory stożków napływowych i występuje pomiędzy Bielawą a Pieszcami. Jedynie niewielki obszar w południowo-wschodniej części gminy, zajmowany przez Wzgórza Bielawskie, pozbawiony jest występowania użytkowych poziomów wodonośnych.

Główne zasoby wód podziemnych gminy wiążą się z utworami proterozoicznymi, jednakże na obszarze pomiędzy Bielawą a Pieszcami w obrębie utworów piaszczyto-żwirowych stożków napływowych na niewielkim obszarze występują wody piętra czwartorzędowego o znaczeniu użytkowym. W obrębie piętra wyróżniono dwie strefy, z których większe znaczenie użytkowe posiada dolna strefa zalegająca bezpośrednio na utworach trzeciorzędu lub proterozoiku. Zwierciadło wód występuje na głębokościach od 2 do 9 m ppt. Zwierciadło wody ma charakter swobodny bądź napięty pod przykryciem utworów izolujących, a miąższość utworów wodonośnych wynosi średnio 5 m. Wydajność pojedynczych studni ujmujących wody piętra czwartorzędowego mieści się poniżej 10 m/h.

Najlepszą jakością charakteryzują się wody piętra proterozoicznego na obszarze Gór Sowich. Wody podziemne z ujęć tego rejonu klasyfikuje się do wód Ib klasy dobrej jakości. Jednakże jakość ta może być nie trwała ze względu na brak izolacji

³ Prognoza Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bielawa

poziomu wodonośnego. Pozostałe użytkowe piętra wodonośne na obszarze gminy Bielawa pod względem jakości wód mieszczą się w II klasie średniej jakości i nie wykazują przekroczeń wymagań dla wód pitnych. W związku z tym, iż gmina Bielawa położona jest na całej swojej długości wzdłuż potoku Bielawica, narażona jest na występowanie częstych powodzi, posiada plan zarządzania kryzysowego, którego jednym z elementów jest opis sposobu postępowania na wypadek powodzi⁴.

II.1.2.4 Hydrologia

Warunki hydrogeologiczne na obszarze miasta są następujące:

- ❖ główna część zasobów wód podziemnych jest zasilana z obszaru sowiogórskiego,
- ❖ wody podziemne występują w utworach porowych czwartorzędu oraz w uszczelinionych utworach metamorficznych prekambru,
- ❖ wodonośność podłoża jest niska na obszarze przedgórskim (przeciętnie 5-10 m³/h), a na obszarze sowiogórskim nieco większa (10-30 m³/h),
- ❖ występujące utwory powierzchniowe są nieprzepuszczalne na obszarze sowiogórskim oraz Wzgórz Bielawskich; na pozostałej części obszaru przedgórskiego występują utwory powierzchniowe półprzepuszczalne lub przepuszczalne,
- ❖ główne strefy wód użytkowych są jednak na tym obszarze w większości dość dobrze izolowane od powierzchni terenu retencja podziemna jest niska; w części sowiogórskiej jest obniżona wskutek występowania przewagi spływu podpowierzchniowego (z pominięciem stref głębszych).⁵

II.1.2.5 Klimat

Warunki klimatyczne obszaru miasta są następujące:

- ❖ w półroczu ciepłym klimat jest typu chłodnego, pochmurnego, lub bardzo pochmurnego i wilgotnego; w półroczu chłodnym klimat jest typu ciepłego, umiarkowanie słonecznego i umiarkowanie wilgotnego

⁴ ibidem

⁵ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, maj 2012r.

- ❖ średnia roczna temperatura powietrza wynosi na obszarze przedgórskim 7-8°C, a w górach obniża się wraz ze wzrostem wysokości terenu do 4-5°C; średnia temperatura lipca (miesiąc najcieplejszy) wynosi 16-17°C w obszarze przedgórskim, a w części górskiej obniża się ze wzrostem wysokości do 12-13°C; średnia temperatura stycznia (miesiąc najchłodniejszy) wynosi od – 2,5 do –3°C, a w wyżej położonych partiach gór od –3 do –4°C,
- ❖ średnia roczna suma opadów wynosi: w Bielawie 666 mm, a w Nowej Bielawie 776 mm; w wyżej położonych partiach gór suma rocznego opadu prawdopodobnie przekracza 900mm; w półroczu letnim (V-X) opad wynosi 68,1% sum rocznych w Bielawie, 63,2% w Nowej Bielawie, a w częściach najwyżej położonych prawdopodobnie osiąga poniżej 60%,
- ❖ notuje się przewagę wiatrów z kierunku południowego (17-18%), a drugorzędnie – z zachodniego (16-18%); średnia prędkość wiatru wynosi w części przedgórskiej 3,5-5,0 m/s, a w górach wzrasta do 5,0-7,5 m/s; frekwencja cisz atmosferycznych wynosi 10-15% w części przedgórskiej oraz 5-10% w górach; w półroczu zimowym charakterystycznymi są wiatry fenowe, powodujące wysychanie gleby, tajanie pokrywy śnieżnej (zagrożenie powodziowe) oraz złe samopoczucie,
- ❖ średnia maksymalna grubość pokrywy śnieżnej wynosi na obszarze przedgórskim 15-20 cm, a w górach wzrasta do 30 cm; Najwyższe z maksymalnych grubości pokrywy śnieżnej osiągają 60-70 cm, a w górach 100-150 cm; czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi średnio 50-60 dni, a w wyżej położonych partiach gór do 80 dni,
- ❖ obszar cechuje zwiększona frekwencja burz atmosferycznych: średnio w roku 24-26 dni z burzą na obszarze przedgórskim i 26-28 dni w górach,
- ❖ zmniejszona jest frekwencja dni z mgłą: średnio do 30 dni w roku,
- ❖ klimatyczny bilans wodny jest na obszarze przedgórskim lekko dodatni (40-60 mm), a w górach silnie dodatni (100-200 mm).⁶

⁶ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, maj 2012r.

II.1.3 Ochrona środowiska

Rezerwat przyrody Bukowa Kalenica – leśny rezerwat przyrody, położony jest w Górach Sowich na Obszarze chronionego krajobrazu Gór Sowich i Bardzkich. Rozciąga się na długości ok. 1,2 km, po północnej stronie grzbietu głównego. Rezerwat leśny stanowi objęty ochroną rezerwatową obszar obejmujący szczyty Kalenicy i Słonecznej oraz ich zbocza. Położony na wysokości 800 - 960 m n.p.m., jest to najwyżej położona partia lasów bukowych w Górach Sowich. Na terenie rezerwatu rośnie pierwotny skarłowaciały las bukowy dolnego regła z zespołem *Luzulo nemorosae-Fagetum* oraz licznymi gatunkami chronionymi. W szczytowych partiach rosną buki, które ze względu na skalne podłoże, wykształciły skarłowaciałe formy, przemieszane z płozącymi się świerkami, w dolnych partiach rezerwatu rosną buki wraz z jaworami przemieszane ze świerkiem tworzą piękny starodrzew.

Rezerwat przyrody Bukowa Kalenica został utworzony 21 kwietnia 1962 r., na podstawie Zarządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, Monitor Polski z 1962 r., Nr 44, Poz. 208. Jest to rezerwat obejmujący las, oraz grunty leśne, o łącznej powierzchni około 29 ha, utworzony dla ochrony wielu rzadkich gatunków roślin chronionych, oraz naturalnych zbiorowisk leśnych. Rezerwat utworzono głównie dla ochrony ścisłej stanowisk rzadkich gatunków roślin chronionych wawrzynka wilczełyko, lilii złotogłów oraz ciemnicy zielonej. Ochroną częściową objęte są stanowiska kopytnika pospolitego i marzanki wonnej.

Na terenie rezerwatu występują: szczawik zajęczy, konwalijka dwulistna, śmiałek pogięty, kosmatka gajowa i owłosiona, borówka czarna oraz paprocie: zachyłka oszczepowata i narecznica szerokolistna, borówka czarna, buławnik czerwony, czerniec gronkowy, czosnaczek pospolity, czosnek niedźwiedzi, czyściec leśny, dziurawiec czteroboczny, fiołek leśny, gajowiec żółty, gnieźnik leśny, jastrzębiec sabaudzki, kłosownica leśna, kokoryczka okółkowa, konwalijka dwulistna, kosmatka owłosiona, kosmatka gajowa, kruszczyk szerokolistny, narecznica szerokolistna, wietlica samcza, perlówka zwisła, perlówka jednokwiatowa, prosownica rozpięchła, przenet purpurowy, rzeżucha niecierpkowa, sałatnik leśny, storczyk bżowy, starzec, szczawik zajęczy, szczyr trwały, śmiałek pogięty, trędownik bulwiasty, turzyca palczasta, wilczomlec słodki, wilczomlec migdałolistny, wydmuchrzyca zwyczajna, zachyłka oszczepowata, zachyłka trójkątna, żywiec cebulkowy i żywiec dziewięciolistny.

Świat zwierząt reprezentują na tym terenie, obok jeleni i saren, także muflony, które zostały sprowadzone tu z Sardynii. Spotyka się tu również: kuropatwy, jeże, borsuki, ryś, jeleń, sarna, głuszec, zające, lisy, dziki, sowę włochatą, krzyżodzioba oraz salamandrę plamistą i ślimaka widrzyka dwufałdkowego.

Część terenów gminy leży w granicach **Parku Krajobrazowego Gór Sowich**. Park ten został utworzony rozporządzeniem Nr 7/91 Wojewody Wałbrzyskiego z dnia 8 listopada 1991 r. Swoimi granicami obejmuje najwyższą część Sudetów Środkowych, z Wielką Sową. W krajobrazie dominują lasy, zajmujące 94,2% powierzchni Parku, wśród których przeważają monokultury świerkowe. Występuje także łąg jesionowy, jaworzyna górską, kwaśną buczyną górską, żyzną buczyną sudecką, bór świerkowy. W Parku jest 28 gatunków roślin podlegających ochronie całkowitej. Do gatunków zagrożonych należą storczyki – buławnik wielokwiatowy i storczyk plamisty. Park został utworzony w celu zachowania walorów przyrodniczych, kulturowych i estetycznych masywu Gór Sowich. Na terenie Gór Sowich Nadleśnictwa Świdnica w obrębie Bielawy, jest jeden rezerwat: „Bukowa Kalenica”, o powierzchni około 29 ha, którego nazwa pochodzi od Góry Kalenica, 964 m n.p.m. Na szczycie tej góry znajduje się wieża widokowa, skąd można obserwować Sudety (masyw Śnieżnika), góry: Bialskie, Bystrzyckie, Stołowe, Karkonosze, oraz Kotlinę Dzierżoniowską i samą Bielawę (przez góry prowadzą dwa główne szlaki turystyczne: czerwony – szczytowy i niebieski krajobrazowy, dojście z Bielawy szlakiem żółtym). „Bukowa Kalenica” jest to rezerwat leśny, który chroni las bukowy: żyzną i kwaśną buczyną sudecką. Las bukowy sięga wysokości 960 m n.p.m. Rezerwat obejmuje szczytową partię oraz stoki północne Góry Słonecznej. W najwyższej położonej części rezerwatu w runie przeważają: szczawik zajęczy, konwalijka dwulistna, śmiełek pogięty, kosmatka gajowa i owłosiona, borówka czarna oraz paprocie: zachyłka oszczepowata i narecznica szerokolistna. W niższej położonych partiach rezerwatu obok buków rosną jawory, a w runie dość licznie występują: borówka czarna, buławnik czerwony, czerniec gronkowy, czosnaczek pospolity, czosnek niedźwiedzi, czyściec leśny, dziurawiec czteroboczny, fiołek leśny, gajowiec żółty, gnieźnik leśny i in. Niemalże w centrum miasta znajduje się Góra Parkowa (456 m n.p.m.), z wieżą obserwacyjną i wyciągiem narciarskim. Na terenie gminy zlokalizowanych jest 18 obiektów uznanych za pomniki przyrody ożywionej.

Największą grupę pod względem gatunkowym stanowią buk pospolity, cis pospolity, dąb szypułkowy⁷.

Na terenie gminy zlokalizowany jest **Obszar NATURA 2000: Ostoja Nietoperzy Gór Sowich (PLH020071)**. Obszar obejmuje większość pasma Gór Sowich. Zawiera 16 cennych obiektów - miejsc zimowania nietoperzy w Górach Sowich. Obszar obejmuje także siedliska przyrodnicze i wyspowe stanowisko boru górnoreglowego na Wielkiej Sowie – tak wyznaczone granice obejmują również obszar żerowiskowy dla kolonii rozrodczej nietoperzy.

Ponadto wyznaczono **Użytek ekologiczny „Łysa Góra”**. Łysa Góra jest niewysokim (364,5 m), odlesionym wzgórzem, lecz pokrytym bardzo bogatą siecią rozproszonych krzewów. Wzgórze pokrywa roślinność łąkowa i ziołoroślowa o charakterze kserotermicznym. Nie stwierdzono tutaj co prawda wybitnych rzadkości flory naczyniowej, jednak część gatunków ciepłolubnych ma tutaj swoje jedyne stanowiska w regionie. Dotyczy to między innymi dziewięcisiła bezłodygowego – objętego ścisłą ochroną, który rośnie tu dość licznie na południowo-zachodnim stoku. Ponadto rosną tutaj krzyżownica zwyczajna *Polygala vulgaris*, koniczyna pagórkowa *Trifolium montanum*, dąbrówka kosmata *Ajuga genevensis*, fiołek pagórkowy *Viola collina* oraz inne gatunki ciepłolubne. U podnóża (z wyjątkiem części wschodniej) wzgórza otaczają drobne ciekły, dopływy Bielawicy z wytworzonymi fragmentami szuwarów i przyległymi, wilgotnymi łąkami użytkowanymi jako pastwiska⁸.

Bogata fauna i flora spowodowały, że na terenie Gminy Bielawa funkcjonują aż 4 ścieżki przyrodniczo – edukacyjne: „Góra Parkowa”, „Łysa Góra”, „Bukowa Kalenica” oraz „Koci Grzbiet”.

II.1.4 Ekologia

Bielawa od wielu lat stawia na poszanowanie środowiska naturalnego oraz edukację ekologiczną. Kształtując wśród mieszkańców poczucie odpowiedzialności

⁷ Prognoza Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bielawa

⁸ Prognoza Oddziaływania na Środowisko do projektu zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bielawa w zakresie lokalizacji farmy wiatrowej.

za przyrodę oraz realizując odpowiednie inwestycje. Konsekwentnie dąży do stania się „Modelowym miastem ekologicznym”. Wszystko zaczęło się w 1999 roku od przekształcenia Przedszkola Publicznego nr 1 w Przedszkole Ekologiczne. Było to możliwe dzięki współpracy Bielawy z partnerskim miastem Lingen, Niemiecką Fundacją Ochrony Środowiska DBU oraz Międzynarodowym Stowarzyszeniem Edukacji Ekologicznej IGU.

Dzięki wspólnym działaniom na terenie przedszkola powstały pagórki, doliny, rzeka piaskowo-kamienna oraz inne, atrakcyjne dla maluchów, miejsca. Ponadto do przedszkolnego programu nauczania wprowadzono tematy związane z ekologią. Od tego momentu dzieci poznawały przyrodę nie tylko w teorii, ale także w bliskim kontakcie z naturą. Kolejnym krokiem w rozwoju ekologii w Bielawie, było utworzenie pierwszej w Polsce i Europie Środkowo – Wschodniej „Szkoły Słonecznej”. Nowatorska placówka edukacyjna rozpoczęła działalność w Zespole Szkół w 2001 roku. Dokładnie rok później „Szkołę Słoneczną” przekształcono w Centrum Odnawialnych Źródeł Energii, które działa do dzisiaj w Powiatowym Centrum Kształcenia Praktycznego.

W momencie, gdy funkcjonowało już ekologiczne kształcenie na poziomie przedszkolnym i ponadgimnazjalnym, naturalnym było wprowadzenie go do szkoły podstawowej i gimnazjum. Od września 2006 roku w ekologiczne placówki przekształcono Szkołę Podstawową nr 7 i Gimnazjum nr 3. Starania władz miasta oraz zaangażowanie mieszkańców w działania proekologiczne, docenione zostały m.in. przez Senat Politechniki Wrocławskiej, który w grudniu 2007 roku podjął uchwałę o utworzeniu w Bielawie Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego, kształcącego specjalistów w zakresie energii odnawialnej. Uroczysta inauguracja edukacji ekologicznej na poziomie akademickim miała miejsce 9 października 2009 roku.

Mocno zróżnicowaną edukację ekologiczną wspierają w Bielawie, istotne dla tej dziedziny, inwestycje. W 2006 roku zrealizowany został projekt pt. „Ekologiczne zagospodarowanie OWW Sudety”. W prace nad pierwszym etapem inwestycji - budową Amfiteatru na terenie ośrodka wypoczynkowego, zaangażowana była młodzież z Bielawy i Lingen, a także ich nauczyciele i rodzice. Ważnym punktem na bielawskiej mapie inwestycji ekologicznych są również: Plac Elficki wybudowany

w 2010 roku w Ośrodku Wypoczynkowym Sudety, Szkoła Leśna oraz Interaktywne Centrum Poszanowania Energii.

Szkoła Leśna jest to placówka edukacyjna, dzięki której najmłodszy bielowianie mogą zdobywać ekologiczną wiedzę w innowacyjny sposób. Szkoła, nad którą patronat objęło Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce, powstała przy udziale Niemieckiej Fundacji Ochrony Środowiska DBU.

Interaktywne Centrum Poszanowania Energii, funkcjonujące od września 2012 r., to miejsce, które w nowatorski sposób prezentuje dzieciom, młodzieży i wszystkim odwiedzającym, procesy zachodzące przy powstawaniu energii. Przy pomocy interesujących urządzeń można być świadkiem niecodziennych doświadczeń z dziedziny fizyki i chemii. Na miejsce Interaktywnego Centrum Poszanowania Energii wybrano zabytkową przepompownię przy ulicy Sportowej. W niej bowiem zachowały się ponad stuletnie instalacje wodne, będące same w sobie sporą atrakcją.

II.1.5 Gospodarka przestrzenna

Miasto stanowi ośrodek silnie specjalizowany (miasto przemysłowe o wysokim stopniu specjalizacji branżowej). Tworzy zwarty układ osadniczy o charakterze pasmowym, powstałym w procesie transformacji pierwotnego układu wsi łańcuchowej, rozwiniętej wzdłuż potoku Bielawica oraz jednej „głównej” ulicy biegnącej równoległe do potoku; pasmowy układ, na odcinku środkowym mocno odkształcony w wyniku realizacji dużego zespołu zabudowy powstałego w latach 70-tych, 80-tych i nadal rozbudowującego się.

Główne elementy, cechy i stan struktury przestrzennej oraz zabudowy miasta:

- zabudowa historycznej (wyraźnie wyodrębniającej się) części pasmowego układu osadniczego; spontaniczna zabudowa, silnie zróżnicowana pod względem stylu architektonicznego, wieku, stanu technicznego, jakości, rozplanowania oraz wielkości (nie przekraczając jednak generalnie 3 kondygnacji); występowanie w rozproszeniu obiektów zabudowy o prestiżowym charakterze (dawne wille fabrykanckie) oraz obiektów przemysłowych
- w dużym stopniu zachowany jeszcze charakter krajobrazu XIX wiekowej sudeckiej wsi fabrykanckiej z dominantami wież kościelnych oraz

- czerwonych, wysokich kominów fabryk; w części istotnie zdegradowanych, szczególnie powstałych w latach 70-tych, w rejonie placu centralnego (i przy „głównej” ulicy), zespołem 11-kondygnacyjnych „wieżowców”,
- wyraźna dominacja ulicy głównej (obecna ul. Wolności i jej przedłużenie – ul. Piastowska), z intensywną zabudową miejską z przełomu XIX/XX w. i koncentracją usług, tracąca jednak na znaczeniu (m.in. w wyniku „odkształcenia” pasmowego układu osadniczego),
 - górski potok Bielawica jest intensywnie zabudowany (prawie na całej długości), uregulowany, a miejscami także przykryty;
 - liczne tereny przemysłowe, rozmieszczone w rozproszeniu na całej długości historycznego pasma osadniczego (intensywnie zabudowane, ze znikomą ilością zieleni),
 - liczne obiekty zabudowy substandardowej, zdekapitalizowanej i/lub zaniedbanej, występujące pojedynczo, w rozproszeniu pośród innej zabudowy pasma historycznego (nie wyłączając osi głównej ulicy) lub w większych zespołach (np. w rejonie ciągu ul. Tkackiej, Brzeżnej i Wodnej w Bielawie Dolnej),
 - szeregi lub niewielkie zespoły przedwojennej zabudowy mieszkaniowej-wielorodzinnej (niskiej – do 3 kondygnacji) i jednorodzinnej, o korzystnych na ogół cechach estetycznych, technicznych i funkcjonalnych,
 - szeregi (wzdłuż uliczek „prostopadłych”) lub zespoły zabudowy jednorodzinnej, zróżnicowane pod względem stylu (w zależności od okresu budowy– np. „pudełkowe” domki z lat 60), na ogół bez wyrazu, a historycznej architekturze, bez cech regionalnych i nie na wiążące charakterem do wcześniej powstałych zespołów, które często kontynuują przestrzennie (na przykład ul. Obrońców Westerplatte),
 - większe zespoły „blokowej” wielorodzinnej i wielokondygnacyjnej zabudowy mieszkaniowej (osiedle „Włókniarz”, XXV-lecia PRL i „Konstytucji 3 Maja”, „Południowe”), tworzące mało atrakcyjne środowisko zamieszkania oraz dysharmonizująco wpływające na miejscowy krajobraz miasta i jego otoczenia (rejonu),
 - zdegradowana, chaotyczna (funkcjonalnie i architektonicznie) zabudowa atrakcyjnego, śródgórskiego odcinka pasma osadniczego (Bielawa Nowa),

- nieliczne enklawy miejskiej zieleni urządzonej; duży udział zieleni przydomowej oraz atrakcyjne (częściowo wykorzystywane) tereny rekreacyjne w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zabudowy miejskiej (m.in. Zespół „Góry Parkowej”, Zespół „Łysej Góry”, Góry Sowie, Park Miejski, OWW Sudety, „Cegielnia”); kształtowanie spójnego i ciągłego systemu przyrodniczego miasta w przypadku układu pasmowego nie ma znaczenia,
- układ osadniczy generalnie skupiony; w oderwaniu od głównego układu osadniczego występują tylko niewielkie zespoły zabudowy:
 - zespół jednorodzinnej zabudowy – osiedle Podgórskie i Europejskie, rejon ul. Asnyka
 - zespół niskiej zabudowy wielorodzinnej w rejonie ul. Wysokiej, Przodowników Pracy, 3-Maja
 - zespół wysokiej zabudowy wielorodzinnej, tworzony przez osiedla
 - rozproszona zabudowa prewencyjna i hotelowa w rejonie ul. J. Korczaka⁹.

Główny kierunek zmian w zagospodarowaniu przestrzennym terenów uzależniony jest w dużej mierze od zmian na rynku pracy, od stopnia realizacji założonych celów strategicznych, rozwoju przedsiębiorczości jak również napływu ludności na teren gminy z zewnątrz.

Gmina Bielawa dysponuje dokumentem pt. "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast Dzierżoniów, Bielawa i Pieszyce", w którym ustalono wytyczne kierunków zagospodarowania, rozbudowy i budowy infrastruktury technicznej na obszarze Gminy. W dokumencie mowa jest m.in. o :

- kierunkach i wskaźnikach dotyczących zagospodarowania oraz użytkowania terenów,
- kierunkach rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej,
- obszarach, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym,
- kierunkach i zasadach kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

⁹ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce, maj 2012r.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego zostały sporządzone w łącznej liczbie 47. Powierzchnia objęta miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 557,35 ha, co stanowi 15,4% ogółu powierzchni gminy.

Tabela 2. Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

L.p.	Obszar	Powierzchnia
1.	teren przy ul. Bohaterów Getta przy granicy z Pleszycami	2,07 ha
2.	teren przy ul. Witosa	0,47 ha
3.	teren przy ul. Lipowej	1,62 ha
4.	teren przy ul. 22 Lipca	0,43 ha
5.	teren w rejonie ul. 1 Maja	0,25 ha
6.	teren w rejonie ul. Żeromskiego i Kwiatowej	0,57 ha
7.	teren w rejonie Placu Wolności i ul. 3 Maja	0,08 ha
8.	teren w rejonie ul. Spółdzielczej	3,3 ha
9.	teren pomiędzy ul. Wysoką a Os. Białym	5,0 ha
10.	teren położony przy drodze w klerunku Nowej Rudy - tereny rekreacji i medycyny nlekonwencjonalnej	7,5 ha
11.	teren położony pomiędzy ul. 1-go Maja a ul. 3-go Maja	1,0 ha
12.	teren położony przy ul. Żeromskiego - Pocztovej	1,5 ha
13.	rejon przy zbiorniku "Sudaty"	28,0 ha
14.	obszar położony przy drodze nr 384	1,4 ha
15.	obszar położony w rejonie ulic : Żeromskiego, Handlowej i Pocztovej	1,0 ha
16.	obszar położony w rejonie ulic : Żeromskiego, Przedwiośnia i Wolności	1,1 ha
17.	obszar położony w rejonie ulic : Sikorskiego i Kopernika	3,5 ha
18.	obszar położony w rejonie ulicy Lipowej	2,75 ha
19.	obszar położony w rejonie ulicy Korczaka	36,0 ha
20.	obszar położony w rejonie Osiedla Południowego	18,5 ha
21.	obszar położony w rejonie ulic Strażackiej i Sienkiewicza	1,05 ha
22.	obszar w rejonie ulic Żeromskiego i Hotelowej	0,06ha
23.	obszar położony przy granicy administracyjnej z Dzierżoniowem, przy torach kolejowych	3,60 ha
24.	obszar ograniczony zakładem „Bester”, ulicą Wojska Polskiego i ul. Sikorskiego	10,5 ha
25.	obszar ograniczony ulicą Witosa oraz projektowanym II etapem obwodnicy miejskiej	29,0 ha
26.	obszar położony przy ul. Szewskiej	6,6 ha
27.	kompleks Łysa Góra	120 ha
28.	obszar pomiędzy ulicą Witosa a obwodnicą bielawską	40,0 ha
29.	obszar pomiędzy ulicą Witosa a obwodnicą bielawską	12,0 ha
30.	rejon ulic Wysokiej, Korczaka i byłej linii kolejowej	16,5 ha
31.	obwodnica Dzierżoniowa i południowego obejścia Piławy Dolnej w granicach miasta Bielawa	Długość ok. 1,8 km
32.	w rejonie bielawskiej oczyszczalni ścieków	27,75 ha
33.	w rejonie ulic : Staszica, Wschodniej i Miodowej w Bielawie	1,4 ha
34.	obszaru zawartego pomiędzy ulicami Wojska Polskiego, Wolności i Żeromskiego w	10,0 ha

	Bielawie oraz części Bielawy w rejonie skrzyżowania ulic Wojska Polskiego i 1-go Maja	
35.	w rejonie ul. Sportowej w Bielawie	1,40 ha
36.	w rejonie ulic Bohaterów Getta i Przemysłowej w Bielawie	5,80 ha
37.	w rejonie ulic Ostroszowickiej i 22 Lipca w Bielawie	5,30 ha
38.	w rejonie ul. Konopnickiej - Os. Europejskiego w Bielawie	10,5 ha
39.	w rejonie ul. Janusza Korczaka i zbiornika „Sudety” w Bielawie	59 ha
40.	w rejonie ulic Sobieskiego i Sikorskiego w Bielawie	2,20 ha
41.	w rejonie ul. Grunwaldzkiej w Bielawie	16,50 ha
42.	w rejonie ul. Wojska Polskiego i Generała Władysława Sikorskiego w Bielawie	6,15 ha
43.	obszaru położonego przy ulicy Wojska Polskiego w rejonie cmentarza w Bielawie	17 ha
44.	rejonu ulicy Lipowej w Bielawie	0,35 ha
45.	dla obszaru w rejonie ulicy Grunwaldzkiej i Ceglanej w Bielawie	25,40 ha
46.	dla obszaru w rejonie ulic Kwiatowej i Stefana Żeromskiego w Bielawie	4,25 ha
47.	dla obszaru położonego przy skrzyżowaniu ulicy Wojska Polskiego i Alei Jana Pawła II w Bielawie	9 ha
Łącznie		557,35 ha

Zródło: opracowanie własne na podstawie http://bip.um.bielawa.pl/pl/bip/gospodarka_przestrzenna

Proponowane kierunki zagospodarowania Bielawy to:

- UC – Tereny obszaru centralnego,
- U – Obszary koncentracji usług centro twórczych,
- MS – Tereny zabudowy mieszkaniowej średniej intensywności,
- MN – Tereny zabudowy mieszkaniowej niskiej intensywności,
- MP – Tereny zabudowy gospodarczej i towarzyszącej mieszkaniowej (funkcja mieszkaniowa powiązana z działalnością gospodarczą: produkcyjną, produkcyjno-usługową, usługową lub naprawczą),
- MA – Kompleksy zabudowy mieszkaniowo-usługowej o szczególnie wysokich walorach architektonicznych i kompozycyjnych, tworzące zamknięcie osi widokowych – ulic handlowych,
- ME – Zabudowa rezydencjonalna,
- MG – Tereny osadnictwa górskiego, o dominującej funkcji turystyczno-wypoczynkowej,
- US – Tereny rekreacyjno-sportowe,
- Z – Tereny zieleni urządzonej (parki, skwery),
- PP – Tereny skoncentrowanej działalności gospodarczej i zaplecza technicznego miasta,

Wskazano również tereny, na których dopuszcza się lokalizację elektrowni wiatrowych. Wyznaczono trzy takie tereny oznaczone symbolem EW. Do czasu realizacji elektrowni wiatrowych dopuszczono rolnicze użytkowanie tych terenów, ograniczając równocześnie możliwość lokalizowania nowej zabudowy oraz budowli rolniczych.

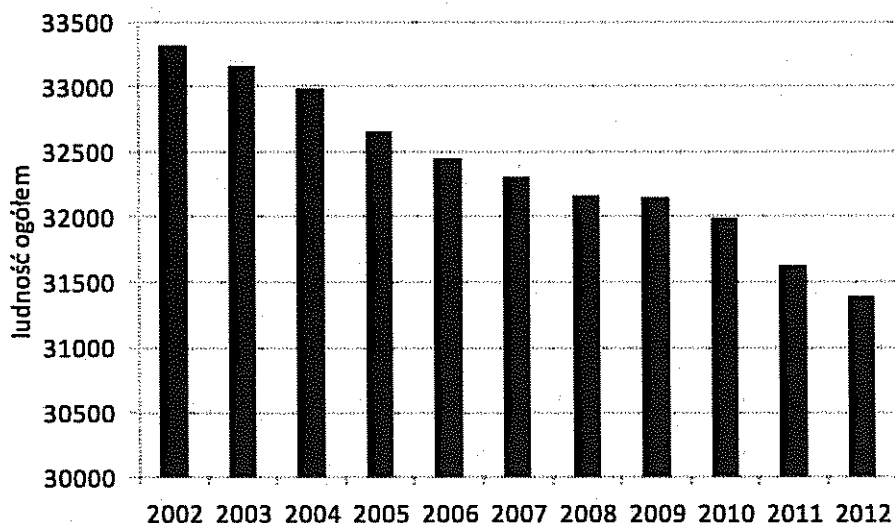
Wydzielono teren zabudowy gospodarczej i towarzyszącej mieszkaniowej - oznaczony symbolem MP. Dla zachowania dotychczasowego zagospodarowania wskazano teren skoncentrowanej działalności gospodarczej – oznaczony symbolem PP – położony wzdłuż obwodnicy miasta Bielawy w ciągu przyszłej drogi wojewódzkiej oraz tereny rekreacyjno – sportowe, oznaczone symbolem US, obejmujące fragment zbocza Łysej Góry.

Jeżeli chodzi o zagospodarowanie terenu pod przemysł, Gmina dysponuje terenem inwestycyjnym, w podstrefie ekonomicznej, położonym w północnej części miasta, bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 384, która łączy Bielawę z Dzierżoniowem. Dojazd do nieruchomości możliwy jest poprzez istniejący zjazd z drogi 384 i ul. Grunwaldzką (droga do terenów rolnych o nawierzchni asfaltowej). Nieruchomości stanowią zwarty teren, o regularnym kształcie prostokąta o bokach około 260 x 500m. W Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego przeznaczony jest na lokalizację przemysłu.

II.2 Uwarunkowania społeczne

II.2.1 Ludność i demografia

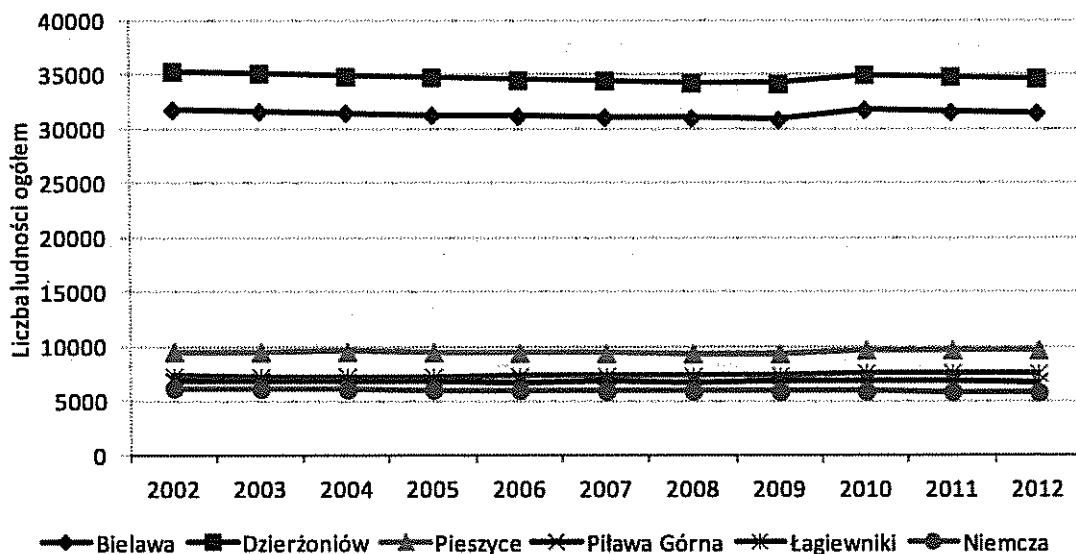
Analizę potencjału ludnościowego Gminy Bielawa rozpocząć należy od określenia liczby ludności i jej zmian na przestrzeni ostatnich lat. Zgodnie z informacjami Urzędu Gminy, Gmina Bielawa na dzień 31 grudnia 2012 r. liczyła 31.395 mieszkańców (Ryc. 5).

Ryc. 5. Ludność Gminy Bielawa ogółem
Źródło: Urząd Miejski w Bielawie

Na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat (2002-2012) nastąpił spadek liczby mieszkańców, o prawie 6%.

Gdy porównamy Gminę Bielawa z pozostałymi gminami powiatu dzierzoniowskiego można zauważyć, że podobne tendencje spadkowe dotyczą również gmin: Dzierżonów, Piława oraz Niemcza, która zanotowała największy spadek ludności - o 6,2%. Natomiast Gminy Pieszycy i Łagiewniki na przestrzeni ostatnich dziesięciu lat zyskują mieszkańców – wzrost odpowiednio o 1,3% oraz 3,3%. (ryc. 6).

Ryc. 6. Ludność Gminy Bielawa i gmin sąsiednich
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W Gminie Bielawa, przez cały analizowany okres, utrzymuje się znacząca przewaga liczby kobiet nad liczbą mężczyzn, w granicach 14-16% (ryc. 7).

Ryc. 7. Ludność Gminy Bielawa według płci

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Tabela 3. Wskaźniki dla Gminy Bielawa

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	878	874	871	865	862	859	857	853	878	872	869
kobiety na 100 mężczyzn	115	115	115	115	116	115	116	116	115	115	114
małżeństwa na 1000 ludności	4,2	4,4	4,0	4,6	4,8	5,5	5,7	5,3	5,4	4,3	4,9
urodzenia żywe na 1000 ludności	7,5	7,7	8,2	7,3	8,6	9,3	8,8	8,9	8,7	7,8	7,8
zgony na 1000 ludności	10,9	11,7	10,5	11,8	10,7	12,1	11,9	13,3	12,3	12,0	12,2
przyrost naturalny na 1000 ludności	-3,4	-3,9	-2,3	-4,5	-2,0	-2,8	-3,1	-4,4	-3,6	-4,2	-4,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W Gminie Bielawa w 2012 r. średnie zaludnienie wynosiło 869 osób na km². Liczba urodzeń w Gminie utrzymuje się w ostatnim dziesięcioleciu na podobnym poziomie, ale rosnąca ilość zgonów przekłada się na spadek przyrostu naturalnego, w 2012 osiągnął on najwyższą od 10 lat wartość ujemną - 4,4 ‰. W sąsiednich gminach przyrost naturalny w 2012 roku również był ujemny, lecz w Bielawie osiągnął najwyższy wskaźnik, przy średniej dla całego powiatu dzierzoniowskiego -3,2‰, dla województwa dolnośląskiego -1,1‰ a dla Polski 0,6‰. Stawia to Gminę Bielawa w bardzo niekorzystnym położeniu.

Po wzroście w latach 2007-2010 liczby zawieranych małżeństw, od 2011 zaobserwować można niewielką tendencję spadkową.

Sytuacja odnośnie migracji wewnętrznej stabilizuje się. Po 2011 roku, kiedy to nastąpiła największa migracja – podobna ilość osób osiedla się na stałe na terenie Gminy Bielawa, co opuszcza Gminę (tab. 4).

Tabela 4. Migracje wewnętrzne

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania ogółem	217	186	215	194	298	285	215	193	284	238	259
Wymeldowania ogółem	260	231	260	241	302	272	203	190	281	302	263
Saldo migracji	-43	-45	-45	-47	-4	13	12	3	23	-64	-4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

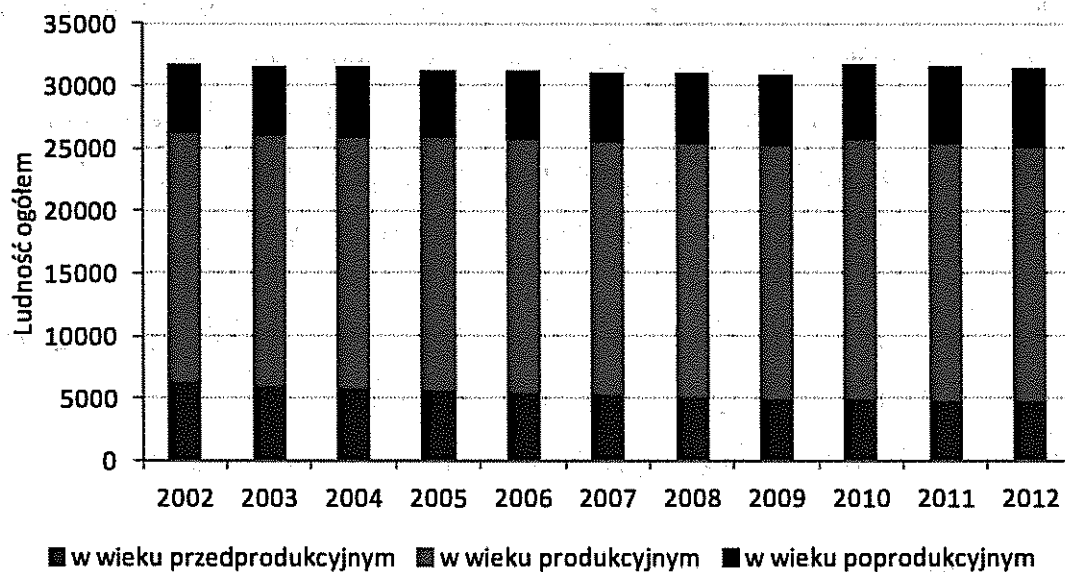
Inaczej ma się sytuacja związana z migracją zagraniczną. W dalszym ciągu więcej osób wymeldowuje się z zamiarem wyjazdu niż przybywa z zagranicy.

Tabela 5. Migracje zagraniczne

Lata	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania ogółem	14	16	17	5	22	23	27	17	16	23	10
Wymeldowania ogółem	62	20	35	30	90	45	37	23	22	22	33
Saldo migracji	-48	-4	-18	-25	-68	-22	-10	-6	-6	1	-23

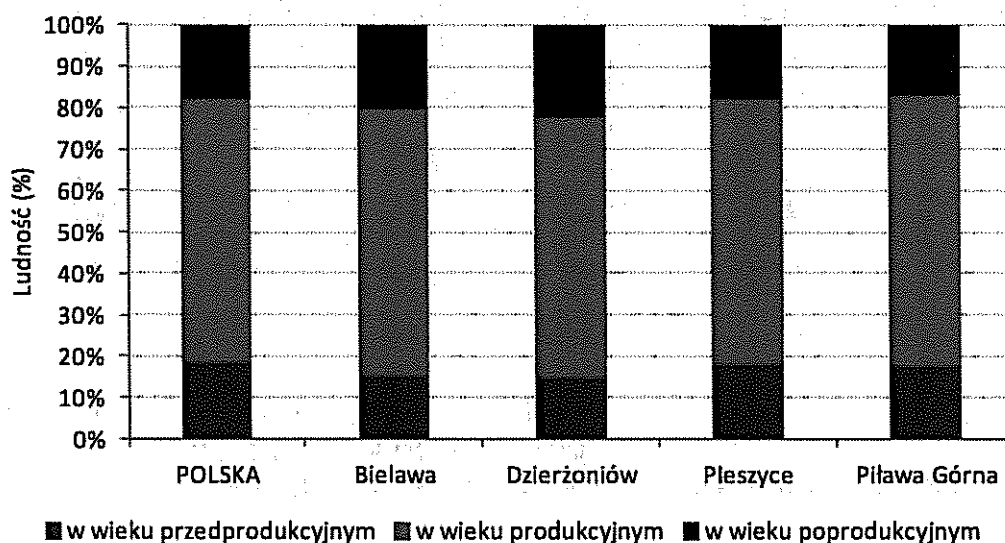
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

O zasobach ludnościowych świadczy nie tylko liczba ludności, ale również jej struktura wiekowa. Z punktu widzenia rozwoju każdej gminy bardzo ważna jest struktura według ekonomicznych grup wieku, dzieląca ludność na tę w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat), produkcyjnym (kobiety w wieku 18–60 lat i mężczyźni w wieku 18–65 lat) oraz poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 lat i mężczyźni powyżej 65 lat).

Ryc. 8. Ludność Gminy Bielawa według ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2012.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

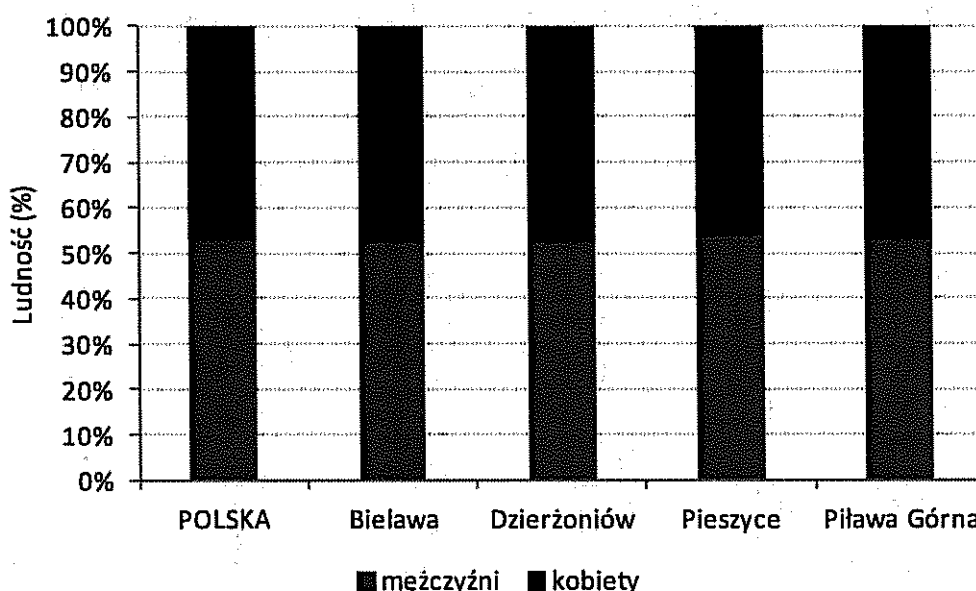
Ryc. 9. Ludność Bielawy i gmin sąsiednich na tle Polski według ekonomicznych grup wieku – dane za rok 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W latach 2002–2012 zaobserwować można w Bielawie spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 24% w 2012r. w odniesieniu do roku 2002), a wzrost ludności w wieku produkcyjnym o 1,8% i poprodukcyjnym aż o 15% (ryc. 8). Świadczy to o starzeniu się społeczności Bielawy.

W 2012 roku w Gminie Bielawa osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 15,3%, w wieku produkcyjnym 64,2% oraz w wieku poprodukcyjnym 20,5% (ryc. 9). Struktura w gminie jest bardziej niekorzystna niż średnia krajowa, dla której określone wyżej kategorie stanowią odpowiednio 18,3%; 63,9% i 17,8%. W powiecie równie niekorzystne parametry widoczne są w gminie Dzierżoniów.

W Bielawie, jak i w porównywanych gminach i całej Polsce, większą część populacji w wieku produkcyjnym stanowią mężczyźni. W roku 2012 proporcje w gminie układały się następująco 52,4% mężczyźni oraz 47,6% kobiety.

Ryc. 10. Ludność Bielawy i gmin sąsiednich na tle Polski w wieku produkcyjnym i w podziale według płci – dane za rok 2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

II.2.2 Kultura spędzania czasu wolnego

II.2.2.1 Kultura

Dominującą rolę w rozwoju kultury w Bielawie odgrywa Miejski Ośrodek Kultury i Sztuki. Zajmuje się on szeroko pojętą edukacją kulturalną, jak i zapewnieniem rozrywki mieszkańcom Bielawy. Jednak podstawową działalnością jest współpraca ze wszystkimi podmiotami kulturalnymi, oświatowymi i edukacyjnymi w mieście, a także instytucjami samorządowymi i stowarzyszeniami. Ośrodek mieści się

w budynku przy ul. Piastowskiej 19. Znajduje się w nim biuro, galeria oraz sala teatralna będąca również salą kinową.

Przy MOKiS działają zespoły wokalne i wokalnie-instrumentalne, grupy teatralne i Klub Dobrego Filmu. Najważniejsze organizowane imprezy to „Regałowisko” (Międzynarodowy Festiwal Muzyki Reggae) i „Tolk Folk – Wielkie Hobbitowanie” (ogólnopolska impreza inspirowana twórczością J.R.R. Tolkiena). Ponadto ośrodek organizuje imprezy lokalne i regionalne (Sudety Sound, Sudeckie Lato, Dni Bielawy) oraz ogólnopolskie plenery malarskie, wystawy podrózne, prezentowane m.in. w prowadzonej przez MOKiS Galerii Korytarz. Ponadto MOKiS dysponuje nowoczesnym kinem z możliwością projekcji w jakości 3D oraz teatrem z widownią, na deskach którego prezentują się również gwiazdy muzyczne, teatralne i kabaretowe wielkiego formatu.

Uzupełnieniem przedsięwzięć kulturalnych MOKiS-u jest prężnie działające przy Spółdzielni Mieszkaniowej „Spółdzielcze Centrum Kultury”, prowadzące działalność kulturalno-oświatową i sportowo-rekreacyjną. Funkcjonuje tu 18 kół zainteresowań, z których najprężniej działają koła taneczne, wokalne, plastyczne i modelarskie. W dziedzinie kultury największe sukcesy osiąga zespół pieśni i tańca ludowego „POLONEZIANKI”, który prezentuje się zarówno w kraju, jak i zagranicą. Spółdzielcze Centrum Kultury jest organizatorem wielu imprez o zasięgu lokalnym i ogólnopolskim, m.in. Młodzieżowy Festiwal Piosenki Estradowej SOLO i Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy. Działalność merytoryczną w Spółdzielczym Centrum Kultury prowadzi 5 etatowych pracowników oraz 6 instruktorów¹⁰.

Do głównych imprez kulturalnych realizowanych na terenie Gminy Bielawa należą – patrz tabela poniżej:

Tabela 6. Imprezy kulturalne na terenie Gminy Bielawa

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy	Czas trwania (dni)	Szacunkowa ilość uczestników
REGAŁOWISKO – międzynarodowy festiwal muzyki reggae (15 edycji)	MOKiS	Ogólnopolski	3	5 tys.
SUDETY SOUND – noc muzyki klubowej (6 edycji)	MOKiS	Regionalny	1	2 tys.
TOLK FOLK – spotkania miłośników twórczości J.R.R. Tolkiena (15 edycji)	MOKiS Stowarzyszenie JST Wieża	Ogólnopolski	3	1 tys.

¹⁰ Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

SUDECKIE LATO zawody rekreacyjno-sportowe, popołudnie zabawowo-koncertowe (20 edycji)	MOKIS, OSIR	Regionalny	1	5 tys.
SUDECKIE ŻAGLE (15 edycji)	MOKIS, Klub żeglarski „Wielka Sowa”	Regionalny	1	2 tys.
MAJÓWKA cykl imprez masowych związanych z obchodami święta pracy i święta Konstytucji 3 maja (15)	MOKIS miejskie i powiatowe organizacje pozarządowe	powiatowy	3	2 tys.
POLSKO-CZESKIE DNI KULTURY CHRZEŚCIJAŃSKIEJ wystawy, konkursy, prezentacje, koncerty - 24 edycje)	MOKIS i TPB	Polsko-Czeskie Pogranicze	6	1 tys.
EFHA FESTIWAL – festiwal niezależnych filmów fantastycznych i horrorów	MOKIS	ogólnopolski	2	300 widzów
ROCKMANIA – konkurs zespołów rockowych (III edycja)	MOKIS	ogólnopolski	1	Eliminacje i przesłuchania. Finał Ok. 20 zespołów
POSZUKIWACZE SOWIEGO PAZURA – edukacyjna gra terenowa (IV edycja)	MOKIS, BARL	regionalny	1	Ok. 10 Zespołów 3 osoby.
MINUTKA – festiwal piosenek o miłości (III edycja)	MOKIS	dolnośląski	1	300 widzów ok. 50 uczestników

Źródło: Urząd Miejski w Bielawie

Analizując sferę kultury, należy zwrócić uwagę również na aktywność zespołów artystycznych oraz indywidualnych artystów z terenu Bielawy, których działalność wspierana jest także przez Miejski Ośrodek Kultury i Sztuki (tab. 7).

Tabela 7. Zespoły artystyczne i indywidualni artyści

Zespół/artysta	Profesja
Bielawska Kapela Podwórkowa	Muzyka – folklor miejski
Orkiestra Dęta SART	Muzyka
Zespół wokalny ERATO	Muzyka
Zespół wokalny QUARTET	Muzyka
Zespół śpiewaczy CZERWONA JARZĘBINA	Muzyka
Zespół MAD MANS	Taniec
Studio HIP-HOP	Taniec
Grupa BIEL'ARTE	Teatr
Zespół OD DZISIAJ	Teatr
Dziecięce Studio Teatralne	Teatr
MOKIS FILM STUDIO	Film

Ponadto współpracują z MOKIS:

Sławomir Cios	Reżyser Teatru Żywego – (uliczny)
Włodzimierz Butrym	Reżyser Teatru Prawdziwego
Jacek Wanszewicz	Kompozytor, muzyk
Anna Zychowicz	Reżyser teatralny
Szymon Zychowicz	Muzyk, kompozytor, wokalista
Kinga Kowalczyk	Reżyser filmowy

Źródło: Urząd Miejski w Bielawie

Miejska Biblioteka Publiczna w Bielawie, funkcjonująca dotychczas przy ul. Żeromskiego 43 w Bielawie, z filią przy ul. Piastowskiej 19b, wypożyczała książki na zewnątrz, udostępniała zbiory na miejscu i prowadziła działalność informacyjną (tab.8).

Tabela 8. Biblioteki w Gminie Bielawa - lata 2011 i 2012

Adres	Rok	Liczba pracowników	Liczba woluminów	Wypożyczenia woluminów na zewnątrz	Liczba czytelników
Bielawa, ul. Żeromskiego 43	2011	11	78 767	131 685	4 335
	2012	11	75 198	135 328	4 207
Bielawa, ul. Piastowska 19b	2011	3	800	829	bd.
	2012	3	1200	2749	bd.

Źródło: Urząd Miejski w Bielawie

Od stycznia 2014 roku Miejska Biblioteka Publiczna zlokalizowana zostanie przy ul. Piastowskiej 19 a w Bielawie, w nowo wyremontowanym obiekcie Dolnośląskiego Inkubatora Art. – Przedsiębiorczości. Na powierzchni prawie 700 m² zlokalizowano wypożyczalnię dla dorosłych, dział dziecięcy, wypożyczalnię multimedialną oraz czytelną internetową. Biblioteka liczy sobie około 75 tys. woluminów.

MBP w Bielawie jest placówką dostępną dla wszystkich, pozbawiona barier architektonicznych. Prowadzi przede wszystkim działalność informacyjną. Uczestnicząc w rozwoju nauki, oświaty i kultury, popularyzuje wiedzę, pogłębia zainteresowania czytelnicze, rozwija kulturę literacką poprzez prowadzenie różnorodnych form pracy z czytelnikiem. Należą do nich m.in. Dyskusyjny Klub Książki (DKK), spotkania z autorem oraz liczne konkursy czytelnicze i plastyczne.

Udostępniając uniwersalny księgozbiór ze wszystkich dziedzin wiedzy biblioteka pomaga zdobywać wiadomości kształcącej się młodzieży, (która stanowi 69% czytelników biblioteki) rozwija czytelnictwo u dzieci, które znajdują w niej dobrą

zabawę w czasie różnorodnych konkursów, słuchaniu bajek i zabaw organizowanych przez dział dziecięcy zaznajamiają się z ciekawymi książkami i czasopismami. Zarówno młodzież, jak i dorośli mają szansę poznać ludzi książki na spotkaniach autorskich, na zorganizowanych kiermaszach, kupić interesującą książkę. MBP w Bielawie współpracuje ze szkołami, rozbudzając wśród uczniów zainteresowanie książką i biblioteką, organizując międzyszkolne konkursy, wycieczki do biblioteki, lekcje biblioteczne, zachęcając do korzystania z księgozbioru.

W 2009 roku w strukturach Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP) została utworzona placówka muzealna pod nazwą Bielawska Placówka Muzealna. Można tu zobaczyć zbiory apteczne z przełomu XIX i XX w., będące niegdyś częścią wyposażenia dwóch bielawskich aptek „Kronen Apotheke” (dzisiaj „Pod Koroną”) przy ul. Wolności 41 i „Adler Apotheke” (dzisiaj „Pod Orłem”) przy ul. Wolności 158, sięgające początku XX w. publikacje bielawskich wydawnictw, lokalną prasę „Langenbielauer Anzeiger” (*Gazeta Bielawska*), „Proletarier aus dem Eulengebirge” (*Proletariusz z Gór Sowich*), wydawnictwa nutowe bielawskich kompozytorów Franza Battiga i Traugotta Wolffa, przedmioty związane z włókiennictwem (krosno szkoleniowe ze szkoły włókienniczej, czółenka, cewki), dokumenty, listy, karty pocztowe, a nawet rękopisy z XVIII w. W muzeum powstało jedenaście bogatych w ekspozycje działów¹¹. Miejska Biblioteka Publiczna prowadzi również „Pozytywkę”. Jest to klub miłośników poezji śpiewanej, który organizuje m.in. recitale i spotkania klubowe.

Propagatorem oferty kulturalnej jest także Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o. o., która zarządza Dolnośląskim Inkubatorem Art – Przedsiębiorczości. W obiekcie mieszczą się nowoczesne i w pełni wyposażone studio nagrań, studio obróbki dźwięku i obrazu oraz pracownia garncarska. W Dolnośląskim Inkubatorze Art. – Przedsiębiorczości znajdują się również pomieszczenia, przystosowane do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie produkcji i usług kreatywnych oraz sale wystawiennicze.

Podkreślić należy, że większość z ofert kulturalnych oferowanych na terenie Gminy, jest otwarta i dostępna dla osób zainteresowanych bez konieczności

¹¹ <http://www.mbp.bielawa.pl>

ponoszenia jakichkolwiek kosztów, co ma niezwykle istotne znaczenie dla propagowania kultury, edukacji i rozwoju, szczególnie młodego pokolenia.

II.2.2.2 Sport i rekreacja

Działalnością sportową w Bielawie zajmuje się przede wszystkim Ośrodek Sportu i Rekreacji. OSIR jest jednostką budżetową Gminy Bielawa. Siedziba mieści się na ul. Stefana Grota-Roweckiego 8. W skład ośrodka wchodzi: Pływalnia Miejska AQUARIUS, Studio Odnowy Biologicznej AQUARIUSPORT, korty tenisowe, 2 hale sportowe, plenerową siłownię, stadion piłkarski oraz boisko piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią i certyfikatem FIFA. OSIR jest organizatorem imprez sportowych o zasięgu lokalnym oraz międzynarodowym. Corocznie organizuje m.in. Lines of Bielawa, Mistrzostwa w Warcabach, Międzynarodowe Mistrzostwa Dolnego Śląska w Pływaniu w Kategorii Masters, Moto Show Bielawa, Bieg po schodach, Bike Maraton. Od wielu lat OSIR wspiera i promuje aktywność wśród dzieci i młodzieży m.in. obejmując dzieci ze wszystkich szkół podstawowych i gimnazjalnych powszechną nauką pływania w ramach programu „WODNIK”.

Bielawa oferuje możliwość uprawiania sportu, zarówno dzieciom, młodzieży jak i osobom dorosłym. Sportem kwalifikowanym zajmuje się 8 klubów sportowych, które prowadzą stałe zajęcia treningowe i których zawodnicy uczestniczą we współzawodnictwie sportowym dzieci, młodzieży i dorosłych. Szkoleniem sportowym w Bielawie ogółem objętych jest 570 osób, w tym 515 osób to dzieci i młodzież, co stanowi 15 % populacji Bielawy (średnia krajowa wynosi 8 %). Kluby opłacają składkę członkowską w ogólnopolskich i dolnośląskich związkach sportowych. Zawodnicy posiadają lub będą posiadać licencję sportową i są objęci obowiązkowymi badaniami lekarskimi.

Ukształtowanie terenu wokół miasta umożliwia rozgrywanie wyścigów kolarskich i zawodów na rowerach górskich. Ze względu na ukształtowanie i ułożenie dróg, częstym gościem w Bielawie są rajdy samochodowe.

Korzystne ukształtowanie terenu sprzyja również uprawianiu paralotniarstwa. W Bielawie działa klub „Bielik”, skupiający miłośników sportów ekstremalnych, którzy znajdują dogodnie warunki na Łysej Górze¹².

¹² Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Gmina Bielawa ma do zaoferowania ciekawą i bogatą ofertę aktywnego spędzania czasu o zasięgu lokalnym, powiatowym, ogólnopolskim oraz wojewódzkim (tab. 9).

Tabela 9. Imprezy sportowe na terenie Gminy:

Nazwa imprezy	Organizator	Charakter imprezy (lokalny, powiatowy, wojewódzki, ogólnopolski)	Czas trwania (ilość dni)	Szacunkowa ilość uczestników
Międzynarodowe Mistrzostwa Dolnego Śląska w Plywaniu w Kategorii Masters	OSIR	Ogólnopolski	2 dni	150
Spartakiada Przedszkoli	OSIR	Lokalny	1 dzień	100
Majówka	OSIR	Powiatowy	1 dzień	100
Biegi sztafetowe	OSIR	Lokalny	1 dzień	100
Polska Biega	Gazeta Wyborcza, Sport.pl, OSIR Bielawa	Ogólnopolski	1 dzień	200
Szlakiem Grodów Piastowskich	DZKoł. OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	300
Submission Wrestling	OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	150
Mistrzostwa Bielawy Szkół Podstawowych (kl. I-VI,) w Plywaniu	OSIR	Lokalny	4 dni	400
Mistrzostwa Bielawy Szkół Gimnazjalnych w Plywaniu	OSIR	Lokalny	1 dzień	50
Moto Show Bielawa	OSIR	Ogólnopolski	2 dni	5 000
Mistrzostwa Przedszkolaków w Plywaniu	OSIR	Powiatowy	1 dzień	100
Sowlogórski Maraton Rowerowy	OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	250
Puchar Łata	OSIR	Wojewódzki	1 dzień	100
Sudeckie Łato	OSIR	Powiatowy	1 dzień	100
Biegi po Schodach Wieży Kościoła	OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	150
Bieg Masowy Ulicami Miasta	OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	250
Bike Maraton	Grabek Promotion, OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	1.000
Lines of Bielawa	OSIR	Ogólnopolski	4 dni	700
Memoriał Michała Wojtanowskiego	OSIR	Ogólnopolski	1 dzień	200
Mistrzostwa Bielawy Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych Skoku Wzwyż im. Zdzisława Jeżowskiego	OSIR	Powiatowy	1 dzień	100
Spartakiada Seniora	OSIR Bielawa	Powiatowy	1 dzień	100
Sylwestrowe Zawdy Plywackie	OSIR Bielawa	Wojewódzki	1 dzień	150

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Boiska sportowe na terenie miasta:

- stadion sportowy przy ul. Sportowej,
- boisko ze sztuczną nawierzchnią przy ul. Bankowej,
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy Szkole Podstawowej nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi,
- boiska wielofunkcyjne i piłkarskie ze sztuczną nawierzchnią przy Szkole Podstawowej Nr 10 z Oddziałami Sportowymi,
- boisko wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią przy Gimnazjum Nr 1 oraz mini-stadion lekkoatletyczny ze sztuczną nawierzchnią,
- kompleks sportowy „ORLIK” przy Gimnazjum Nr 2,
- kompleks sportowy „ORLIK” przy Ekologicznej Szkole Podstawowej Nr 7,
- kompleks sportowy „ORLIK” przy ul. Polnej,
- boisko asfaltowe przy ul. 1-go Maja.

Baseny na terenie miasta:

- kryte: Pływalnia Miejska Aquarius ul. Grota Roweckiego.

Hale sportowe na terenie miasta:

- Hala sportowa ul. Bankowa,
- Sala sportowa ul. Waryńskiego.

Inne obiekty sportowe na terenie miasta:

- Skate Park ul. Wojska Polskiego,
- Siłownia Plenerowa przy ul. Wojska Polskiego,
- Wyciąg Krasnal (200 m) – Góra Parkowa,
- Korty tenisowe ul. Wysoka,
- Korty tenisowe ul. 1-go Maja.

Do celów rekreacji na terenie Gminy zaadoptowany został zbiornik wodny wraz z Ośrodkiem Wypoczynkowym "Sudety". Położony jest na zachodnich obrzeżach miasta. Jest to idealne miejsce do pływania oraz uprawiania żeglarstwa i surfingu. Przepiękne widoki, woda i wspaniała przyroda sprawiają, że każdego roku wypoczywa tutaj coraz większa liczba turystów. Ośrodek posiada korty tenisowe, basen odkryty z 66 m zjeżdżalnią, boiska do piłki nożnej, siatkówki i koszykówki oraz

amfiteatr. Na terenie ośrodka odbywają się atrakcyjne imprezy m.in. Regałowisko, Sudeckie Lato, a także Dni Bielawy.

II.2.3 Oświata i wychowanie

Zadania związane z edukacją i wychowaniem w Gminie Bielawa realizują liczne placówki oświatowe. W diagnozie szerzej zaprezentowane zostanie wychowanie przedszkolne oraz szkolnictwo podstawowe i gimnazjalne, ze względu na to, iż podlega ono władzom gminnym. Za szkolnictwo na poziomie ponadgimnazjalnym i szkolnictwo specjalne odpowiada natomiast powiat.

Bielawa zapewnia szeroką ofertę edukacyjną. Na terenie miasta funkcjonują: 2 żłobki (1 publiczny i 1 niepubliczny), 9 przedszkoli (8 niepublicznych, 1 publiczne), 4 szkoły podstawowe (3 publiczne, 1 społeczna) i 6 gimnazjów (3 publiczne prowadzone przez Gminę, 1 publiczne prowadzone przez Powiat Dzierżoniowski, 1 społeczne i 1 niepubliczne).

W miejscowości ofertę edukacyjną zapewniają również:

- Szkoły średnie:
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Cechu Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości,
 - Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bielawie,
 - Zespół Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie, który posiada m.in. klasę w zawodzie „technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej”. Nowy kierunek doskonale wpisuje się w obraną przez Bielawę strategię modelowego miasta ekologicznego. Miasto od lat stawia bowiem na promocję poszanowania środowiska wśród dzieci, młodzieży oraz w kręgach akademickich.
- Szkoły policealne:
 - Prywatna Średnia Szkoła Zawodowa Policealna w Bielawie,
 - Prywatna Średnia Szkoła Zawodowa Policealna,
- Szkoły dla dorosłych:
 - Prywatne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Bielawie,
 - Prywatne Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,
 - Dwuletnie Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych Cechu Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości w Bielawie,

- Prywatna Średnia Szkoła Zawodowa Policealna w Bielawie,
- Prywatna Średnia Szkoła Zawodowa Policealna w Bielawie,
- Inne placówki oświatowe:
 - Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli „Wszechnica Nauczycielska”,
 - Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Anna Salij-Szyszka,
 - Specjalny Ośrodek Wychowawczy prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Augustianek.

W Bielawie w 2010 roku uruchomiono ośrodek edukacji ekologicznej „**Szkoła Leśna**”. Obiekt zlokalizowany jest przy ulicy Korczaka 12, w sąsiedztwie Parku Krajobrazowego Gór Sowich. W jego skład wchodzi budynek wyposażony w materiały i pomoce edukacyjne oraz ogród dydaktyczny. Ośrodek ma na celu promowanie wśród młodych ludzi postaw proekologicznych i stanowi element opracowanej przez miasto strategii edukacji ekologicznej.

Dzięki uczestnictwu w zajęciach dzieci i młodzież mogą zobaczyć w rzeczywistości to czego wcześniej uczyły się na lekcjach, wykonać ciekawe doświadczenia, zaobserwować wiele zjawisk przyrodniczych oraz wędrować pobliskimi ścieżkami edukacyjnymi w Górach Sowich.

Szkołą Leśną administruje Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o. o., która prowadzi w nim zajęcia z edukacji ekologicznej.

Od września 2012 r. funkcjonuje w Bielawie kolejny ośrodek edukacji ekologicznej, tym razem w całości poświęcony zagadnieniom związanym z produkcją, poszanowaniem i wykorzystaniem energii, w tym energii ze źródeł odnawialnych pn. **Interaktywne Centrum Poszanowania Energii**. W jego skład wchodzi budynek, pomieszczenie z zabytkową, ponad stuletnią pompą oraz interaktywny ogród dydaktyczny. Ideą Centrum jest m.in. zrozumienie zagadnień energetycznych na drodze empiryzmu.

Szkoły Podstawowe (tab.10), funkcjonujące w Bielawie, są wyposażone w sale gimnastyczne, pracownie komputerowe zapewniające dostęp do Internetu, wszystkie szkoły udostępniają swoim uczniom świetlice szkolne (tab. 11) oraz oferują uczniom zajęcia pozalekcyjne (tab. 12).

Tabela 10. Publiczne Szkoły Podstawowe prowadzone przez Gminę Bielawa

Placówka	Adres	Dane	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
SP nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi	Bielawa, Waryńskiego 50	Liczba dzieci	382	382	374	387
		Liczba oddziałów	19	19	18	18
		Liczba nauczycieli	39	38	39	38
Ekologiczna SP nr 7	Bielawa, Os. Wódkniarzy 10	Liczba dzieci	409	406	406	409
		Liczba oddziałów	19	17	17	17
		Liczba nauczycieli	33	33	37	33
SP nr 10 z Oddziałami Sportowymi	Bielawa, Rowckiego 6	Liczba dzieci	585	552	539	526
		Liczba oddziałów	23	21	20	19
		Liczba nauczycieli	48	45	43	42

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Tabela 11. Publiczne Szkoły Podstawowe w Bielawie – wyposażenie rok szkolny 2012/2013

Placówka	Sala gimnastyczna	Liczba pracowni komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu	Liczba godzin otwarcia świetlicy w tygodniu
SP nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi	tak	2	24	24	35h
Ekologiczna SP nr 7	tak	3	56	56	3 x 26 h, 1 x 20h
SP nr 10 z Oddziałami Sportowymi	tak	3	51	51	37,5 h

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Tabela 12. Zajęcia pozalekcyjne w Szkołach Podstawowych w Bielawie – rok szkolny 2012/2013.

Nazwa placówki Miejscowość	Rodzaje zajęć pozalekcyjnych	Liczba uczniów	Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych tygodniowo
SP nr 4 z Oddziałami Integracyjnymi	Informatyczne	45	110
	Przedmiotowe	44	
	Artystyczne	183	
	Sportowe	15	
	Turystyczno –krajoznawcze	30	
	Inne	78	
Ekologiczna SP nr 7	Informatyczne	60	68
	techniczne	30	
	Przedmiotowe	100	
	Artystyczne	30	
	Sportowe	30	
	Turystyczno –krajoznawcze	12	
SP nr 10 z Oddziałami Sportowymi	Inne	100	74
	Informatyczne	30	
	Przedmiotowe	116	
	Artystyczne	160	
	Sportowe	130	
	Turystyczno –krajoznawcze	15	
Inne	20		

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Szkoły gimnazjalne (tab. 13), funkcjonujące na terenie Bielawy, są dobrze wyposażone – posiadają sale gimnastyczne, pracownie komputerowe z dostępem do Internetu (tab.14), zapewniają również uczniom zajęcia pozalekcyjne (tab.15).

Tabela 13. Publiczne Gimnazja prowadzone przez Gminę Bielawa

Placówka	Adres	Dane	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Gimnazjum nr 1 w Bielawie	Brzeźna 48, 58-260 Bielawa	Liczba dzieci	175	153	154	135
		Liczba oddziałów	7	6	6	6
		Liczba nauczycieli	19	20	14	14
Gimnazjum nr 2 w Bielawie	Parkowa 12, 58-260 Bielawa	Liczba dzieci	395	408	386	372
		Liczba oddziałów	15	15	15	14
		Liczba nauczycieli	41	36	36	33
Gimnazjum ekologiczne nr 3 z oddziałami integracyjnymi w Bielawie	Lotnicza 5, 58-260 Bielawa	Liczba dzieci	170	152	122	108
		Liczba oddziałów	7	7	5	6
		Liczba nauczycieli	23	23	23	17

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Tabela 14. Publiczne Gimnazja w Gminie Bielawa – wyposażenie rok szkolny 2012/2013

Placówka	Adres	Sala gimnastyczna	Liczba pracowni komputerowych	Liczba stanowisk komputerowych	Liczba stanowisk z dostępem do Internetu	Liczba godzin otwarcia świetlicy
Gimnazjum nr 1	Brzeźna 48,	tak	1	16	16	-
Gimnazjum nr 2	Parkowa 12,	tak	1	18	18	-
Gimnazjum ekologiczne nr 3	Lotnicza 5,	tak	1	24	24	tak

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Tabela 15. Zajęcia pozalekcyjne w Gimnazjach w Bielawie – rok szkolny 2012/2013

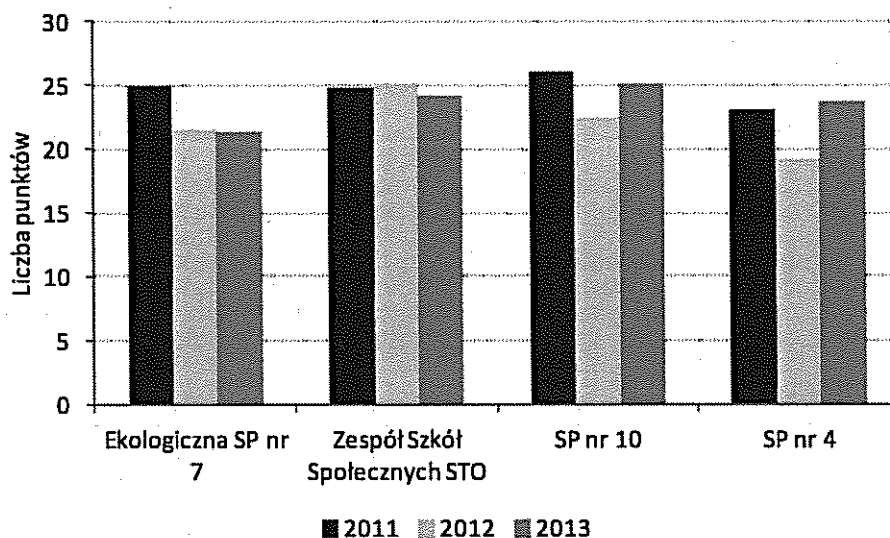
Nazwa placówki Miejscowość	Rodzaje zajęć pozalekcyjnych	Liczba uczniów	Liczba godzin zajęć pozalekcyjnych tygodniowo
Gimnazjum nr 1 w Bielawie	przedmiotowe	83	31
	artystyczne	20	
	sportowe	24	
	inne	40	
Gimnazjum nr 2 w Bielawie	Informatyczne	10	66
	przedmiotowe	192	
	artystyczne	75	
	sportowe	84	
	turystyczno-krajobrazowe	15	
inne	51		

Gimnazjum ekologiczne nr 3 z oddziałami integracyjnymi w Bielawie	przedmiotowe	29	23
	artystyczne	12	
	sportowe	35	
	inne	38	

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Oceny szkół (podstawowych i gimnazjalnych) oraz wyników ich nauczania dokonywane są poprzez analizę wyników ze sprawdzianu szóstoklasisty, odbywającego się na koniec Szkoły Podstawowej oraz egzamin gimnazjalny na zakończenie nauki w Gimnazjum.

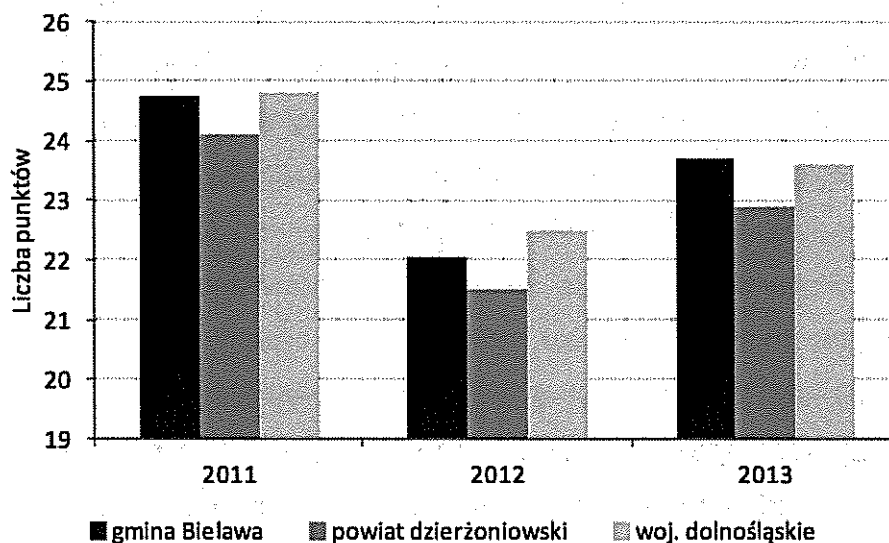
Najlepsze wyniki w sprawdzianach szóstoklasisty uzyskują uczniowie Zespołu Szkół Społecznych STO w Bielawie i są to wyniki wyższe niż średnia dla powiatu dzierzoniowskiego i dla województwa (ryc. 11).

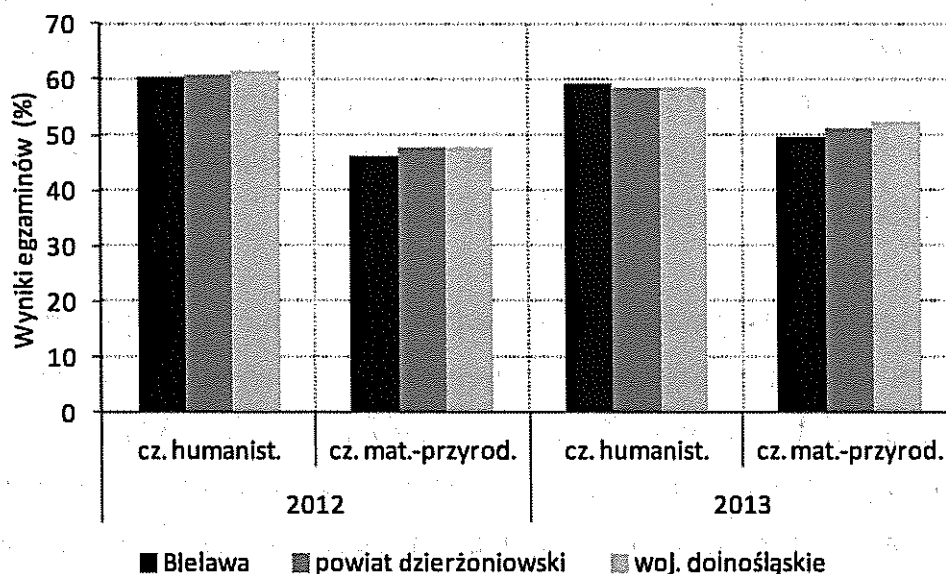
Ryc. 11. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach Gminy Bielawa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.oke.wroc.pl

Uśrednione wyniki wszystkich szkół podstawowych w Gminie są wyższe niż średnia dla powiatu dzierzoniowskiego oraz porównywalne z wynikami dla województwa dolnośląskiego, w 2013 roku nawet wyższe niż średnia wojewódzka (ryc. 12).

Ryc. 12. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.oke.wroc.pl

Ryc. 13. Wyniki egzaminów gimnazjalnych
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych www.oke.wroc.pl

Jeżeli chodzi o egzaminy gimnazjalne wieńczące Gimnazjum to uczniowie ze szkół w Bielawie radzą sobie bardzo dobrze, prezentując wyniki porównywalne ze średnimi wynikami powiatu dzierżonowskiego i średniej dla województwa (ryc. 13).

Pięć szkół gimnazjalnych z Bielawy, mianowicie: Gimnazjum Ekologiczne nr 3 z Oddziałami Integracyjnymi, Gimnazjum nr 1, Gimnazjum nr 2, Niepubliczne

Gimnazjum oraz Gimnazjum nr 5, biorą udział w badaniach dotyczących rozwoju metodologii szacowania wskaźnika edukacyjnej wartości dodanej EWD¹³.

Metoda ta pozwala zmierzyć wkład szkoły w wyniki nauczania. By można je zastosować, potrzebne są wyniki dwóch pomiarów osiągnięć szkolnych: na początku nauki w danej szkole i na jej zakończeniu. Polski system egzaminacyjny dostarcza danych do wyliczania EWD dla gimnazjów (sprawdzian w klasie VI szkoły podstawowej jako miara na wejściu, egzamin gimnazjalny jako miara na wyjściu). Wskaźnik EWD dla szkoły mówi o tym, na ile wysokie/niskie wyniki egzaminu końcowego uzyskali jego absolwenci w porównaniu do uczniów w całej Polsce o analogicznych wynikach na sprawdzianie. Wskaźnik ma charakter względny, czyli służy do porównywania szkół.

Analizując wyniki dla Gimnazjów z Bielawy, określić można, że szkoły prezentują równy poziom, kształtujący się na poziomie średnim (szkoła neutralna). Gimnazjum nr 2, wypadające najlepiej w zestawieniach, prezentuje wyniki pretendujące do bycia „szkołą sukcesu”, czyli szkołą o wysokich wynikach egzaminacyjnych i wysokiej efektywności nauczania. Wyniki takie dają szkole ponadprzeciętny rezultat na tle powiatu dzierzoniowskiego, jeżeli chodzi o nauczanie.

We wszystkich placówkach oświatowych w Gminie pracuje profesjonalnie przygotowana kadra pedagogiczna – nauczyciele mają wyższe wykształcenie oraz przygotowanie pedagogiczne (tab.16). Zapewniona jest odpowiednia liczba specjalistów z zakresu nauki języków obcych czy informatyki, co pozwala na kształcenie we wszystkich placówkach, uczniom oferowane są zajęcia pozalekcyjne, a wyposażone i podłączone do Internetu pracownie komputerowe umożliwiają zapoznanie się z nowymi technologiami.

¹³ <http://ewd.edu.pl/>

Tabela 16. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli i liczba etatów w placówkach edukacyjnych prowadzonych przez gminę.

Posiadane kwalifikacje	Stopień awansu zawodowego nauczyciela					
	Ogółem	Bez stopnia	Stażysta	Kontraktowy	Mianowany	Dyplomowany
Stopień doktora lub doktora habilitowanego, dyplom ukończenia studiów magisterskich i przygotowanie pedagogiczne	181	2	4	14	43	118
Razem etaty	213,80	3,89	5,23	21,77	57,16	125,55
Dyplom ukończenia studiów magisterskich bez przygotowania pedagogicznego, dyplom ukończenia wyższych studiów zawodowych i przygotowanie pedagogiczne	19	2	3	4	6	4
Razem etaty	20,74	2,28	3,00	4,83	6,63	4,00
Dyplom ukończenia wyższych studiów zawodowych bez przygotowania pedagog., dyplom ukończenia kolegium nauczycielskiego, dyplom ukończenia kol. jęz. obcych	4	0	0	1	3	0
Razem etaty	4,28	0,28	0,00	1,00	3,00	0,00
Pozostałe kwalifikacje	3	0	0	0	3	0
Razem etaty	4,17	0,67	0,50	0,00	3,00	0,00
Łącznie zatrudnienie	207	4	7	19	55	122
Łącznie etaty	242,79	7,12	8,73	27,80	69,79	129,55

Zródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

II.2.4 Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia w Bielawie realizowana jest poprzez działalność:

- placówek służby zdrowia,
- jednostek organizacyjnych Gminy Bielawa oraz Powiatu Dzierżoniowskiego,
- organizacji pozarządowych,

Na terenie miasta działają m.in.:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Powiatowy w Dzierżoniowie Sp. z o.o. zlokalizowany w Bielawie przy ul. Piastowskiej 7 z oddziałami: okulistycznym, pediatrycznym i zakładem opiekuńczo – leczniczym,
- Zakład Pielęgnacyjno-Opiekuńczy zlokalizowany przy ul. Wolności 114,

- Poradnie specjalistyczne, w tym rehabilitacyjne i stomatologiczne,
- Praktyki lekarza rodzinnego,
- Powiatowy Dom Pomocy Społecznej zlokalizowany przy ul. S. Żeromskiego 2,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Ochrony Zdrowia w Dzierżoniowie zlokalizowane w Bielawie przy ul. Wolności 22 – 24

W Bielawie działają również 4 organizacje pozarządowe, których jednym z głównych celów statutowych jest działalność na rzecz ochrony zdrowia. Ponadto realizowane są usługi pielęgniarskiej opieki w domu.

W mieście działalność prowadzi 12 aptek, zlokalizowanych na terenie całego miasta, w tym również bezpośrednio przy placówkach służby zdrowia.

Usługi Pogotowia Ratunkowego realizowane są przez dwa zespoły reanimacyjne, stacjonujące w Dzierżoniowie przy ul. Cichej 1 oraz jeden Zespół Podstawowy stacjonujący w Bielawie przy ul. Piastowskiej 7.

II.2.5 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc społeczna ma więc pomagać osobom i rodzinom w pokonywaniu trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości, ale również ma wspierać osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, zapobiegać trudnym sytuacjom i aktywizować świadczeniobiorców, korzystających z pomocy.

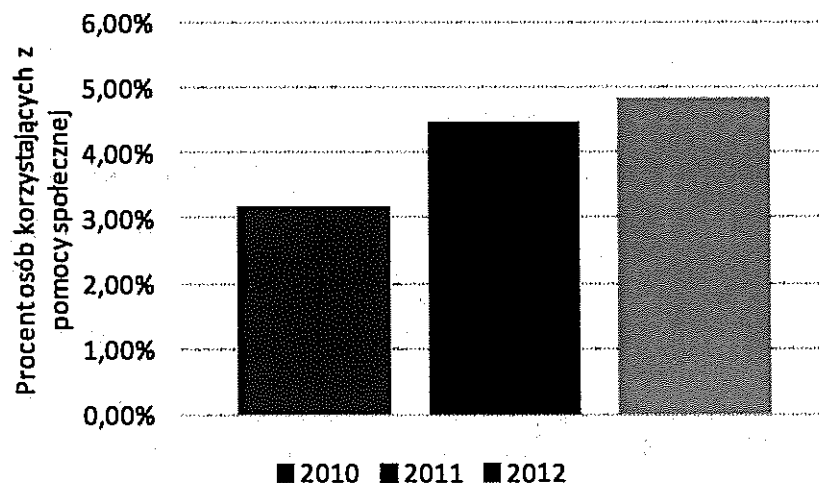
Jednostkami organizacyjnymi, które na szczeblu gminnym odpowiadają za pomoc społeczną w Bielawie są:

Ośrodek Pomocy Społecznej, mieszczący się przy ul. 3 Maja 20. Podlegający mu Dział Świadczeń Rodzinnych, Funduszu Alimentacyjnego i Dodatków Mieszkaniowych mieści się przy ul. Wolności 109.

Zespół Ośrodków Wsparcia zlokalizowany przy ul. Lotniczej 5 i powstały z połączenia **Dziennego Domu Pomocy Społecznej "NESTOR"** oraz **Środowiskowego Domu Samopomocy**. Zespół Ośrodków Wsparcia jest placówką całodobowej opieki dla osób niemogących samodzielnie funkcjonować w środowisku i wymagających opieki instytucjonalnej oraz przeznaczoną dla osób dorosłych, z problemami zdrowia psychicznego lub niepełnosprawnością umysłową, które aktualnie nie wymagają leczenia szpitalnego.

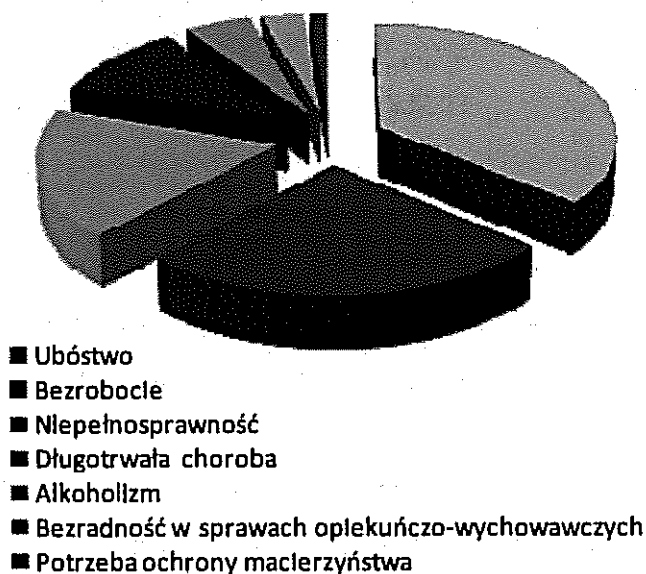
Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy społecznej zgodnie z zadaniami nałożonymi na gminy, ale również zajmuje się świadczeniami rodzinnymi i dożywianiem dzieci.

W 2010 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał świadczenia 1010 osobom, co stanowiło 3,18% mieszkańców Gminy (ryc. 14). W ciągu kolejnych lat odsetek osób korzystających z pomocy społecznej systematycznie wzrastał do wartości 4,83% w 2012 roku.

Ryc. 14. Procent osób, którym przyznano świadczenia z pomocy socjalnej
 Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie

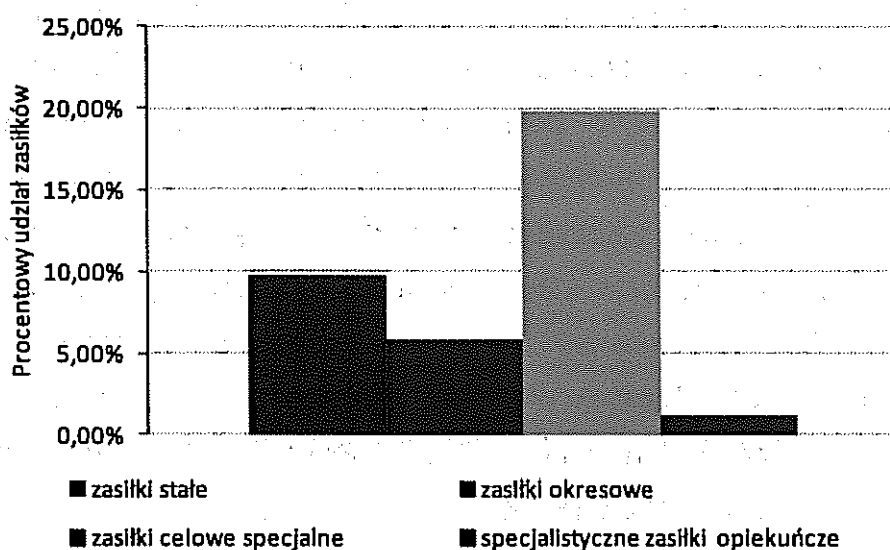
Do najczęstszych przyczyn udzielania świadczeń, a zarazem najważniejszych problemów występujących w Gminie Bielawa należały w 2012 roku: ubóstwo bezrobocie i niepełnosprawność (ryc. 15).

Ryc. 15. Przyczyny przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w 2012 roku
 Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie

Ośrodek Pomocy Społecznej przyznawał swoim podopiecznym następujące rodzaje zasiłków (Ryc.16):

- stałe – przeznaczone dla osób niezdolnych do pracy z tytułu wieku lub niepełnosprawności i spełniających określone kryterium dochodowe,
- okresowe – dla osób, które ze względu na niski dochód, trudną sytuację życiową, długotrwałe choroby wymagają wsparcia,
- opiekuńcze, przyznawane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione z powodu samotności lub niemożliwości ich zapewnienia przez rodzinę. Obejmują one pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
- celowe – na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego bądź na świadczenia zdrowotne (z przeznaczeniem na żywność, leczenie, opłaty mieszkaniowe, odzież, obuwie, środki higieniczne, schronienie).

Ryc. 16. Procentowy podział przyznawanych zasiłków w 2012 r.
Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie

Osoby bezdomne z terenu miasta kierowane są do Przytuliska w Świdnicy. Osoby uzależnione mogą skorzystać z pomocy Misji „Nowa Nadzieja”, kierowane są one do Hostelu zlokalizowanego przy ul. Nowobielawskiej 5 w Bielawie. Zapewnienie posiłku następuje poprzez wskazanie osób do korzystania ze stołówki przy ul. Małej należącej do „Caritas”. Zapewnienie niezbędnego ubrania następuje poprzez

przyznanie zasiłków celowych, a także współpracę z innymi organizacjami, m. in. "Caritas", PCK, Misja „Nowa Nadzieja”.

Do ważnych świadczeń, poza zasiłkami, udzielanymi przez pomoc społeczną, należy dożywianie w formie posiłku, w szczególności najmłodszych. W ramach realizowanego w 2012 r. Rządowego Programu "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania" pomocą w formie obiadu objęto ogółem 257 dzieci (wydano 27 215 obiadów). W ramach tegoż programu udzielono pomocy dla 202 rodzin - udzielono 1008 świadczeń w formie zasiłków na zakup artykułów żywnościowych.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej w Bielawie w październiku 2006 r. rozpoczęli udział w szkoleniach CAL (Centrum Aktywności Lokalnej), które zakończyły się otrzymaniem Certyfikatu CAL. Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie znalazł się w gronie kilkudziesięciu instytucji w całym kraju i jedynie kilku na Dolnym Śląsku, które posiadają taki Certyfikat Jakości. W ramach CAL w Ośrodku podejmowane są różnorakie działania: festyny, wycieczki, wyjazdy do kina itd.

W Bielawie bardzo prężnie funkcjonuje wolontariat. W jego skład wchodzi zarówno osoby młode, jak i seniorzy, osoby bezrobotne, aktywne zawodowo oraz niepełnosprawni. Są to ludzie posiadający różne wykształcenie, umiejętności i doświadczenie życiowe, co pozwala zaoferować szeroki wachlarz pomocy. W roku 2013 działania bielawskiego wolontariatu nagrodzone zostały na gali Dolnośląskiego Festiwalu Wolontariatu, podczas której wolontariusze pracujący w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bielawie otrzymali prestiżowe wyróżnienie "Dolnośląskiej Grupy Wolontariackiej 2013". Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie, jest jedną z organizacji, która tworzy Partnerstwo na Rzecz Promocji i Rozwoju Wolontariatu na Dolnym Śląsku „Razem dla Wolontariatu”.

II.2.6 Bezpieczeństwo publiczne

Głównym zadaniem utrzymania porządku publicznego na terenie Gminy Bielawa jest zapewnienie bezpieczeństwa ruchu samochodowego prowadzonego po drogach oraz zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Bielawy. W zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego obsługę prewencyjną zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Dzierżonowie Komisariat Policji w Bielawie, który znajduje się przy ul. Bolesława Chrobrego 14. Na terenie miasta Bielawa działa również Straż

Miejska. Wyznaczone są cztery rejony służbowe, które obsługuje łącznie 9 pracowników.

Tabela 18. Działania straży miejskiej w latach 2002 – 2012.

Wyszczególnienie	2002	2006	2010	2012
Zgłoszenia mieszkańców	336	383	556	151
Liczba osób pouczonych	1 457	1593	3192	1750
Nałożone mandaty	138	397	144	249

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Drugim znacznym zagrożeniem bezpieczeństwa ludności i jej mienia jest zagrożenie pożarowe. W zakresie ochrony przeciwpożarowej w gminie funkcjonuje jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej. Ponadto w Dzierżonowie, przy ul. Piłsudskiego 26 znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej.

Tabela 19. Jednostki ochotniczej straży pożarnej w Bielawie

Jednostka OSP	Ilość i rodzaj posiadanego sprzętu
OSP ul. Brzeźna	Średni samochód ratowniczo-gaśniczy GBA 2,5/20 marki Star, typ 244, rok produkcji 1989 Ciężki samochód gaśniczy GCBA 8,2/32 marki Tatra, typ Cas 32, rok produkcji 1987 Lekki samochód ratowniczo-gaśniczy GAM 8+8 marki Mercedes, typ 407, rok produkcji 1975 Samochód specjalny SH 18 marki Star, typ 200 (podnośnik hydrauliczny), rok produkcji 1985 Samochód drabina, Metz - 30 m Średni samochód ratowniczo – gaśniczy z funkcją ograniczenia stref chemicznych na podwoziu Renault Midlum z napędem 4x4

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

II.2.7 Aktywność społeczna

W Bielawie działa duża liczba organizacji i stowarzyszeń nie będących jednostkami budżetowymi Gminy, prowadzących różnorodną działalność. Przedstawiono je w poniższej tabeli¹⁴.

Tabela 20. Organizacje pozarządowe w Gminie Bielawa

Nazwa	Adres
Bielawski Klub Żeglarski „Wielka Sowa”	ul. Wolności 57

¹⁴ Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Chrześcijańska Misja Pomocy Ludziom Uzależnionym „Nowa Nadzieja”	ul. Żeromskiego 34
Chrześcijańska Misja Społeczna „Teen Challenge” oddział w Bielawie	ul. Kopernika 17
Fundacja Edukacji Obywatelskiej i Rozwoju Sportu	ul. Gen. Grota Roweckiego 8
Fundacja BIEL ARTE	ul. Wodna 26/9
Fundacja dla Wolontariatu	os. XXV-lecia 38/19
Fundacja Parafii Rzymsko-Katolickiej Miłosierdzi Bożego „Misericordias Domini”	ul. Wolności 130
Klub Footballu Amerykańskiego „Bielawianka OWLS”	os. XXV-lecia 11a/3
Klub Sportowy „Beewatee Bielawianka Bester”	ul. Piastowska 19c
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Sto”	ul. Żeromskiego 1
Klub sportowy OSIR Bielawa	ul. Gen. Grota Roweckiego 8
Ludowy Warcabowy Klub Sportowy „Złote Piony”	ul. Sportowa 10
Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Aquarius” - Pływanie Synchroniczne	ul. Gen. Grota Roweckiego 8
Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy „Chrobry”	ul. Szkolna 5
Parafialny Oddział Akcji Katolickiej Diecezji Świdnickiej przy Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bielawie	ul. Wolności 130
Parafialny Zespół Caritas przy Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bielawie	ul. Wolności 130
PCK Klub Honorowych Dawców Krwi	ul. Wolności 109
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy	ul. Piastowska 2a
Polski Związek Niewidomych – Okręg Dolnośląski Koło w Bielawie	ul. Piastowska 2a
Polski Związek Wędkarski Okręg Wałbrzych, Zarząd Koła w Bielawie	ul. Piastowska 18
Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Ananas”	ul. Wolności 105
Samodzielne Koło Terenowe nr 92 Społecznego Towarzystwa Oświatowego	ul. Żeromskiego 1
Stowarzyszenie Amatorska Liga Koszykówki	ul. Gen. Grota Roweckiego 16/20
Stowarzyszenie Bielawski Uniwersytet Trzeciego Wieku	ul. Piastowska 19a
Stowarzyszenie Edukacji Artystycznej „Fart”	ul. Tkacka 19/1
Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne „Mecenas”	ul. Wolności 109
Stowarzyszenie Klub Piłkarski „Bielawianka”	ul. Sportowa 10
Stowarzyszenie Mieszkańców Bielawy BIELAWA PLUS	ul. Chopina 58
Stowarzyszenie Piłkarskie „Trafony”	ul. Żeromskiego 35/68
Stowarzyszenie Ponadpartyjne Forum Samorządowe	ul. Piastowska 41
Stowarzyszenie Sportów Ekstremalnych, Ochrony Dóbr i Znalezisk o Wartości Historycznej Ziemi Dzierżonłowskiej	os. XXV-lecia 37/89
Stowarzyszenie Spółdzielcza Animacja Kulturalna	os. Włókniarzy 1
Stowarzyszenie Taksówkarzy „Tele-Taxi”	ul. Kopernika 7/1
Stowarzyszenie Taksówkarzy Bielawskich „Sowa”	ul. Wolności 96/3
Stowarzyszenie Wspólna sprawa „Euromedica”	ul. Wolności 97
Sudecka Agencja Artystyczna „Sart”	ul. Piastowska 18
Sudeckie Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia „Szansa”	ul. 3 maja 20
Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej Ognisko „Sowa”	ul. Piastowska 2a
Towarzystwo Przyjaciół Bielawy	os. Włókniarzy 10

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Koło w Bielawie	ul. 3 Maja 34c/4
Uczniowski Klub Sportowy „Dream Bike”	ul. Gen. Grota Roweckiego 8/12
Uczniowski Klub Sportowy „Bielawianka”	ul. Gen. Grota Roweckiego 6
Uczniowski Klub Sportowy IRON BULLS	ul. Willowa 1/3
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Kalenica	ul. Bohaterów Getta 7/4
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Mufion”	ul. Brzeźna 48
Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Rzemieślnik” przy Zasadniczej Szkole Zawodowej Cechu Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości w Bielawie	ul. Polna 2
Zapaśniczy Klub Sportowy „Bielawianka”	ul. Polna 2
Związek Kombatantów Rzeczypospolitej i Byłych Więźniów Politycznych Zarząd Miejski	ul. Bankowa 5
Klub Sportowy BALTI Bielawa	ul. Grota Roweckiego 8

Źródło: <http://bip.um.bielawa.pl/>

Trzy z działających na terenie Gminy Bielawa organizacji, mianowicie: **Stowarzyszenie Spółdzielcza Animacja Kulturalna, Fundacja Edukacji Obywatelskiej i Rozwoju Sportu oraz Stowarzyszenie Inicjatywy Społeczne – Mecenat** mają status organizacji pożytku publicznego (OPP). Jest to specjalny status, o który wystąpić mogą działające podmioty trzeciego sektora, podkreślający ich wzorcową działalność w sferze społecznej, wiążący się ze spełnianiem szeregu wymogów, ale dający również przywileje, takie jak np. możliwość przekazywania na rzecz organizacji 1% podatku.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy współpracują z samorządem gminnym.

Współpraca partnerska Gminy Bielawa:

LINGEN – niemieckie miasto partnerskie.

19 marca 1993 roku podpisana została deklaracja partnerstwa z niemieckim miastem Lingen. Stanowiła ona podstawę do zawarcia umowy partnerskiej między Bielawą a Lingen w styczniu 1995r. Zgodnie z zawartymi w niej ustaleniami, współpraca obejmuje m.in. kulturę, oświatę, sport, turystykę, gospodarkę i handel.

Najprężniej współpraca rozwija się w zakresie wymiany uczniowskiej pomiędzy szkołami z Lingen i Bielawy oraz organizacji i uczestnictwa dzieci obu miast w turniejach piłki nożnej.

HRONOV – czeskie miasto partnerskie.

Pierwsze oficjalne kontakty rozpoczęły się w listopadzie 1996r. Przez następny rok trwały wzajemne wizyty, m.in. udział Teatru Prawdziwego i innych zespołów artystycznych w organizowanych w Hronovie Międzynarodowych Festiwalach Teatralnych. Ponadto bielawianie wzięli udział w „Gastrosalonach” - festiwalach europejskich dla szkół kulinarnych, zawodach sportowych. Podczas Dni Bielawy, 6 czerwca 1998r. odbyła się uroczystość podpisania „Umowy o współpracy i przyjaźni” między Bielawą a Hronovem. Zgodnie z jej założeniami wzajemne kontakty i współpraca mają na celu organizację imprez kulturalnych, sportowych i współpracę między szkołami.

Najprężniej współpraca rozwija się w zakresie wymiany doświadczeń na polu edukacji ekologicznej oraz organizacji partnerskich imprez sportowo – kulturalnych po obu stronach granicy.

CHATHAM – KENT - kanadyjskie miasto partnerskie.

Umowa o współpracy podpisana została 7 września 2004 roku. Zakłada ona wymianę doświadczeń w zakresie samorządności, poznawania wzajemnej historii i dziedzictwa kulturowego. W duchu niniejszej umowy możliwa jest także współpraca między instytucjami funkcjonującymi w Bielawie i Chatham – Kent oraz wspólne podejmowanie inicjatyw w dziedzinie kultury, sportu i edukacji.

KOSTELEC NAD ORLICĄ – czeskie miasto partnerskie.

Czeskie miasto Kostelec zostało czwartym miastem partnerskim Bielawy. Uroczystość podpisania umowy odbyła się 16 grudnia 2009r. Dokument w imieniu Kostelca podpisała burmistrz Ivana Cervinkowa, a po stronie Bielawy podpisy złożył burmistrz Ryszard Dźwiniel oraz przewodniczący Rady Miejskiej Leszek Stróżyk.

Pierwsze kontakty z Kostelcem nawiązane zostały w grudniu 2005 roku. Bielawa poszukiwała wówczas partnera, z którym mogłaby realizować projekty sportowo – kulturalne, zarządzanych przez Euroregion Glacensis. Współpraca przebiegała bardzo owocnie, a jej efektem były fundusze pozyskane m.in. na organizację Reggae Dub Festival oraz Lines of Bielawa. W konsekwencji miasta chciały rozszerzyć wzajemne kontakty, co doprowadziło do podpisania umowy partnerskiej. Miasto Kostelec położone jest u podnóża Gór Orlickich przy rozlewisku rzeki Dzika Orlica.

Społeczność lokalna obu miast uczestniczy regularnie w partnerskich przedsięwzięciach, realizowanych ze środków budżetu państwa i Unii Europejskiej w ramach tzw. Mikroprojektów zarządzanych przez Euroregion Glacensis.

Dzięki współpracy z niemieckim partnerem, Bielawa nawiązała kontakty z angielskim miastem BURTON. W Bielawie zostało podpisane trójstronne Memorandum w sprawie porozumienia między miastem Bielawa, miastem Lingen i Okręgiem Wyborczym East Staffordshire. Partnerzy wyrazili w nim zgodę na uściślenie wzajemnej współpracy w zakresie lokalnej demokracji, środowiska i ekologii oraz powiązań i współpracy pomiędzy grupami skautowskimi.

Gmina Bielawa wspólnie z gminami: Pieszyce, gmina wiejska Dzierżonów, Stoszowice, Walim, Nowa Ruda, wchodzi w skład **STOWARZYSZENIA TURYSTYCZNEGO GMIN GÓR SOWICH**. Stowarzyszenie osiąga swoje cele poprzez opracowywanie i realizację koncepcji rozwoju produktu turystycznego pn. Góry Sowie, współpracę z organizacjami turystyki, wypoczynku i rekreacji, ochrony walorów przyrodniczych i krajobrazowych, inicjowanie i prowadzenie działań inwestycyjnych w zakresie adaptacji, rozbudowy istniejącej bazy turystycznej, jak również nowych przedsięwzięć w zakresie infrastruktury turystycznej oraz promocję Gór Sowich.

Drugim stowarzyszeniem, w którym funkcjonuje Gmina Bielawa, to **EUROREGION GLACENSIS**. Powołanie tego Stowarzyszenia było spowodowane koniecznością wzajemnego dostosowania struktur euroregionalnych po obu stronach granicy (pogranicze polsko-czeskie). Stowarzyszenie powstało w związku z koniecznością stworzenia po polskiej stronie Euroregionu czytelnej struktury dla zarządzania programami pomocowymi UE. Euroregion Glacensis jest jednym z szesnastu funkcjonujących na granicach Polski euroregionów i jednym z sześciu na pograniczu polsko-czeskim. Współpraca transgraniczna w regionie Sudetów Środkowych i Wschodnich ma wieloletnią tradycję.

Będąc członkami obu stowarzyszeń Gmina Bielawa uczestniczy w wielu projektach, współfinansowanych ze środków zewnętrznych, dzięki którym możliwa jest promocja walorów turystycznych polsko – czeskiego pogranicza oraz

zacieśnianie kontaktów pomiędzy społecznościami lokalnymi Polski i Republiki Czeskiej.

II.3 Uwarunkowania gospodarcze

II.3.1 Działalność gospodarcza

Rozwojowi Bielawy sprzyja specyficzne położenie w trójkącie miast, w skład którego wchodzi również Dzierżoniów i Pieszyce. Usytuowanie takie stwarza możliwość łączenia ponadlokalnych funkcji komunikacji, oświaty, kultury a także sprzyja rozwojowi gospodarki w gminie.

W Bielawie dominującą rolę odgrywał od zawsze sektor włókienniczy. Dwa największe zakłady przemysłu bawełnianego „Bielbaw” i „Bieltex” zatrudniały w latach prosperity łącznie około 13.000 pracowników. Firma Bielbaw została założona w 1805 roku, zaś w 1992 roku przekształciła się w spółkę akcyjną zarządzaną przez XI NFI. Zakłady Bawełniane „Bieltex” powstały w roku 1945. Obie firmy produkowały tkaniny sukienkowe, koszulowe, flanelowe, dekoracyjne i konfekcję pościelową. Około 20% produkcji przeznaczone było na eksport, głównie do Niemiec, Austrii i Skandynawii. Spółka „Bieltex” przestała istnieć w 2006 roku, natomiast w roku 2008 swoją upadłość ogłosiła firma „Bielaw”, pozbawiając pracy wielu mieszkańców Bielawy.

Obecnie niezmiernie ważne dla rozwoju przedsiębiorczości w mieście jest funkcjonowanie: Bielawskiego Inkubatora Przedsiębiorczości, Dolnośląskiego Inkubator Art – Przedsiębiorczości, Bielawskiego Parku Przemysłowego oraz Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest Park”, mające na celu podniesienie atrakcyjności gospodarczej miasta, przyciągnięcie inwestorów i łatwiejszą ich adaptację.

Gmina stara się również instytucjonalnie wspierać lokalnych przedsiębiorców m.in. poprzez:

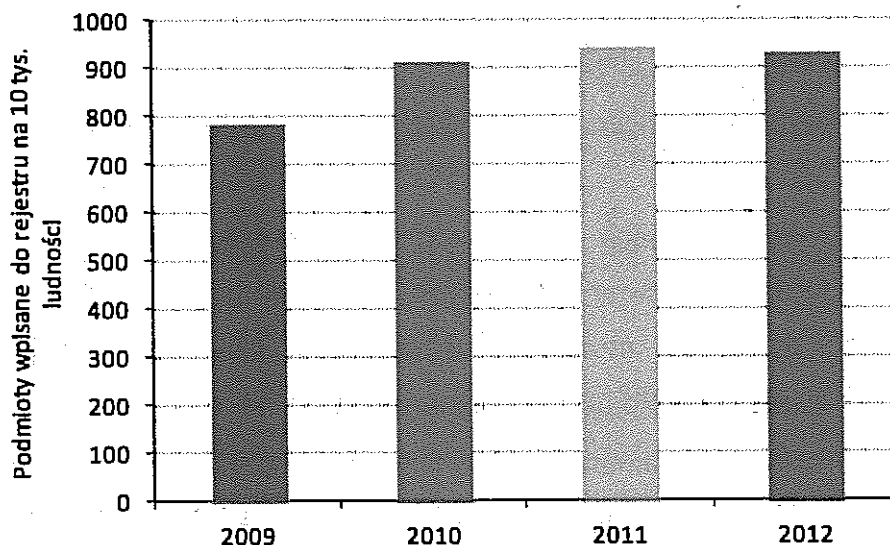
- Bielawską Agencję Rozwoju Lokalnego - kompleksowa obsługa inwestorów i przygotowanie oferty inwestycyjnej,
- Punkt Szansy - szkolenia oraz dostęp do pożyczek inwestycyjnych,

- Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego - zabezpieczenie finansowe kredytu inwestycyjnego,
- Program Pomocy Publicznej DE MINIMIS - ulgi i preferencje dla inwestorów.

Bielawa cały czas zabiega o zewnętrznych inwestorów, ponieważ posiada doskonale przygotowane tereny dla małych, średnich i dużych firm. Potencjalny inwestor ma do dyspozycji możliwość rozpoczęcia działalności gospodarczej w inkubatorze, a po okresie wzrostu przeniesienia działalności na warunki rynkowe do Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej WSSE „INVEST-PARK” lub do Bielawskiego Parku Przemysłowego. WSSE „INVEST-PARK” położony jest w północnej części miasta, bezpośrednio przy drodze wojewódzkiej nr 384, która łączy się w Łagiewnikach z drogą krajową nr 8 stanowiąc połączenie powiatu dzierżoniowskiego z Wrocławiem i Bielańskim węzłem autostradowym (59 km). Znajduje się także w bezpośrednim sąsiedztwie planowanej południowej obwodnicy miasta Dzierżoniowa (ciąg drogi wojewódzkiej 382 – Trasy Podsudeckiej, łączącej kierunek Legnica-Świdnica z kierunkiem Ząbkowice-Nysa). Dojazd do nieruchomości możliwy jest poprzez istniejący zjazd z drogi 384 i ul. Grunwaldzkiej.

Aby wspomóc proces rozwoju działalności gospodarczej, w Bielawie powstały Bielawski Inkubator Przedsiębiorczości oraz Dolnośląski Inkubator Art-Przedsiębiorczości. Idea stworzenia inkubatorów powstała w odpowiedzi na całkowitą likwidację przemysłu bawełnianego w latach 2006-2008 oraz główny problem społeczno-gospodarczy miasta – wysokie bezrobocie strukturalne. Kilkukrotne próby zdobycia wsparcia finansowego z różnych źródeł zostały uwieńczone sukcesem w 2010 roku. Bielawski Inkubator Przedsiębiorczości udostępnił swoje pomieszczenia kilkunastu firmom, dzięki czemu w najbliższym czasie pojawi się tutaj kilkaset miejsc pracy. Adaptacja budynku należącego niegdyś do zakładów bawełnianych „Bieltex” była możliwa dzięki wsparciu Unii Europejskiej. Osoby, które mają pomysł na biznes lub funkcjonują na rynku nie dłużej niż rok, mogą prowadzić działalność właśnie w Inkubatorze.

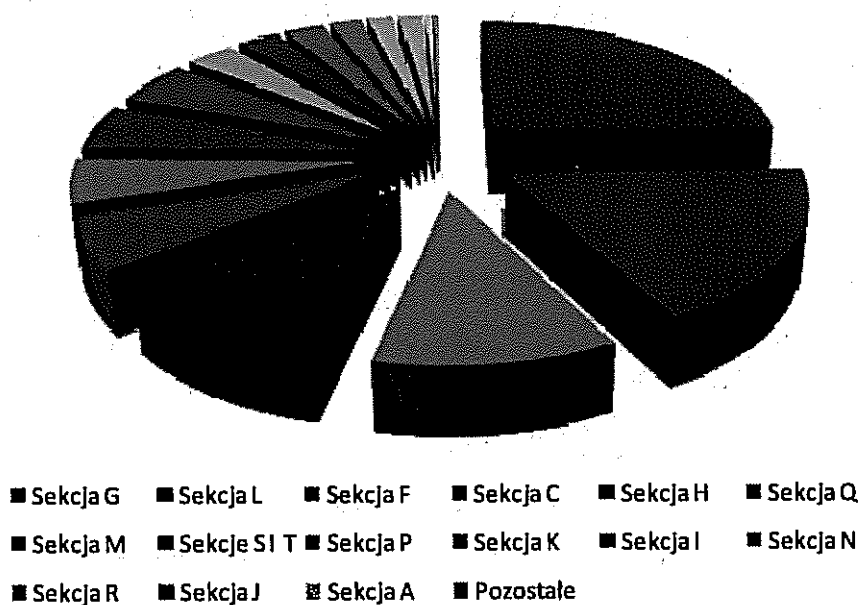
W roku 2012 zarejestrowano działalność 2887 podmiotów gospodarczych. W stosunku do roku 2011 nastąpił niewielki spadek, o prawie 3%. Natomiast trend z ostatnich kilku lat wskazuje na wzrost zakładanych działalności gospodarczych (Ryc. 17).

Ryc. 17. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Bielawa – lata 2009-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

Najwięcej osób działa w handlu (G) – 24,6%, następnie w administracji publicznej oraz ubezpieczeniach (L) – 17,9%, w budownictwie (F)– 11,2% oraz przetwórstwie przemysłowym (C) – 10,7%. Daje to w sumie prawie 65% wszystkich podmiotów gospodarczych (Ryc. 18).

Ryc. 18. Struktura podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD w Gminie Bielawa w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

Sekcje:

A – Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo

C - przetwórstwo przemysłowe

F – Budownictwo

G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego

H – Hotele i restauracje

I – Transport i gospodarka magazynowa

J – Informacja i komunikacja

K – Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej

L – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne

M – Edukacja

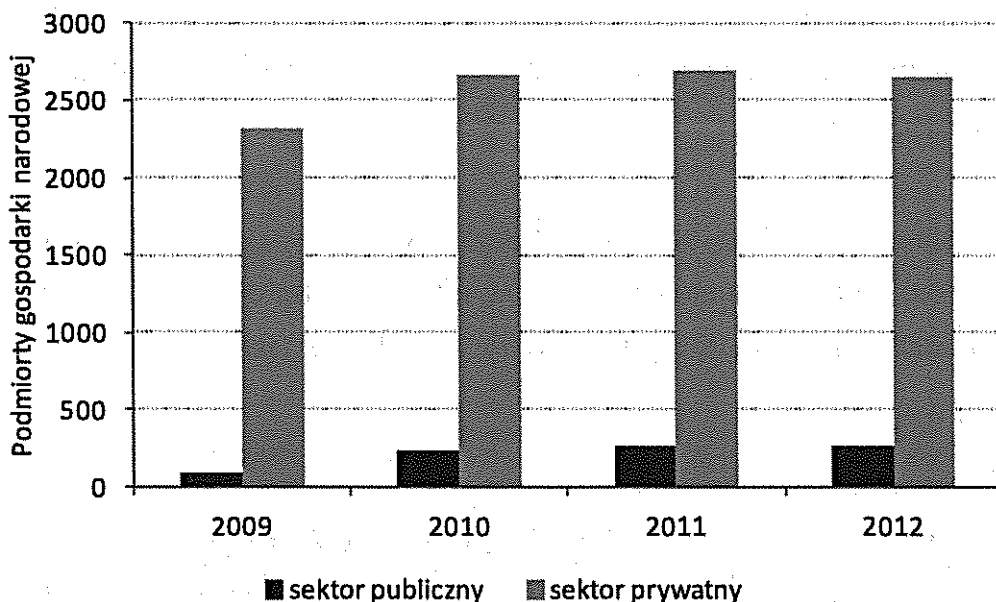
N – Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

P – edukacja

Q- opieka zdrowotna i pomoc społeczna

R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

S i T - działalność organizacji członkowskich

Ryc. 19. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

W działalności gospodarczej, w 2012 roku zdecydowanie dominował sektor prywatny – 90,8% : 9,2% (Ryc. 19).

Wśród sektora prywatnego najliczniejszą grupę stanowią podmioty osób fizycznych, które obejmują 72,1% ogółu zarejestrowanych podmiotów prywatnych. Spółki handlowe to 4,4% podmiotów prywatnych. Niewielki udział w sektorze prywatnym na terenie Gminy odgrywa kapitał zagraniczny. W 2012r. był to niecały 1% podmiotów prywatnych

działających na obszarze Gminy. Trochę lepiej wypadają stowarzyszenia i organizacje społeczne, które w 2012 roku stanowiły niewiele ponad 2% podmiotów działających na terenie Gminy.

Obecnie, jeśli chodzi o dużych przedsiębiorców, na terenie Bielawy funkcjonuje firma Lincoln Electric „BESTER” S.A., która reprezentuje przemysł elektrotechniczny. Powstała w roku 1946 i obecnie zatrudnia około 460 osób. W dniu 18 stycznia 2002 roku sfinalizowany został jej proces prywatyzacyjny i Minister Skarbu Państwa zbył 85% akcji spółki na rzecz amerykańskiego koncernu Lincoln Electric Company. Lincoln Electric „BESTER” S.A. produkuje spawarki, prostowniki i inne urządzenia elektrotechniczne.

W ostatnich latach duży koreański koncern ACE RICO POLAND zainwestował w mieście ponad 60 milionów złotych i zatrudnił kilkaset osób. Przedsiębiorstwo jest producentem podstaw do telewizorów m.in. dla LG, SONY, czy DELL.

W Bielawie istnieje również kilkanaście średnich przedsiębiorstw specjalizujących się w budownictwie, kamieniarstwie, elektronice, produkcji okien, mebli, tarcicy, opravek okularowych, pędzli i szczotek.

Ponadto w Bielawie zlokalizowane są podmioty gospodarcze oferujące usługi w branży hotelarskiej (hotele, pensjonaty, gospodarstwa agroturystyczne, domy gościnne) i gastronomicznej (restauracje, puby, bary, jadłodajnie, pizzerie).

Tabela 21. Podmioty gospodarcze na 10 tys. ludności w gminach powiatu dzierzoniowskiego wpisane do rejestru REGON w 2012r.

Gminy powiatu dzierzoniowskiego	Liczba podmiotów REGON na 10 tys. ludności w 2012 r.
Dzierżonów	1221
Pleszyce	1005
Piława Góra	888
Łąglewniki	670
Niemcza	784
Bielawa	928

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

Porównując Gminę Bielawa z pozostałymi gminami powiatu dzierzoniowskiego, pod względem aktywności gospodarczej, Bielawa wypada korzystnie (por. tab. 21). Pozostałe wskaźniki zaprezentowano w tabeli 22.

Tabela 22. Podmioty gospodarcze - wskaźniki - porównanie gmin powiatu dzierzoniowskiego

Jednostka	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności			jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności			osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym			fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Dzierżonów	120	102	101	68	128	94	13	12	12	27	29	30
Piaszyce	107	78	80	57	78	72	9	9	10	17	18	19
Piława Góra	114	106	69	53	101	71	9	9	8	7	7	7
Łagiewniki	77	90	58	42	67	38	8	8	8	25	30	31
Niemcza	125	80	72	44	73	56	8	8	8	22	22	24
Bielawa	212	118	92	61	99	102	9	10	9	18	19	20

Źródło: www.stat.gov.pl

W Gminie stworzono dobre warunki dla rozwoju przedsiębiorczości, istnieje prężnie działające otoczenie przedsiębiorców: banki oraz inne instytucje finansowe (tab. 23) oraz instytucje reprezentujące przedsiębiorców (tab. 24).

Tabela 23. Otoczenie biznesu

Nazwa instytucji	Forma prawna	Oferowane produkty
Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego - Inkubator Przedsiębiorczości - Bielawski Art Inkubator	Spółka ze 100 % udziałem Gminy	Tworzenie sprzyjających warunków ekonomicznych oraz budowa infrastruktury technicznej niezbędnej dla rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw oraz pozyskanie nowych inwestorów.
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „Invest Park”	Spółka z o. o	Gruntownie dla inwestorów, podniesienie atrakcyjności gospodarczej miasta, przyciągnięcie inwestorów
Bank Zachodni WBK S.A	Spółka Akcyjna	Finansowanie, kredyty, lokaty
PKO Bank Polski S.A	Spółka Akcyjna	Finansowanie, kredyty, lokaty
Bank Spółdzielczy w Dzierżonowie, filia w Bielawie	Spółdzielnia	Finansowanie, kredyty, lokaty
„EUROBANK” gen. Grota Roweckiego 8h	Spółka Akcyjna	Finansowanie, kredyty, lokaty
SKOK. Zachodniopomorska Spółdzielnia Kasa Oszczędnościowo - Kredytowa, Wolności 135	Spółdzielnia	Finansowanie, kredyty, lokaty
Creditor 1. Przedsiębiorstwo finansowe Jana III Sobieskiego 8a	Przedsiębiorstwo Finansowe Wąsińska	Finansowanie, kredyty, lokaty

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Tabela 24. Instytucje reprezentujące przedsiębiorców

Nazwa instytucji	Adres	Liczba zrzeszonych członków	Zakres działalności
Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości w Bielawie	ul. Polna 2, 58-260 Bielawa	45	szkolenie uczniów w zawodzie utrwalanie więzi środowiskowych, podstaw zgodnych z zasadami etyki i godności, prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, świątowej i gospodarczej, reprezentowanie interesów członków wobec organów władzy i administracji oraz sądów, pomoc w rozwiązywaniu problemów zawodowych.

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

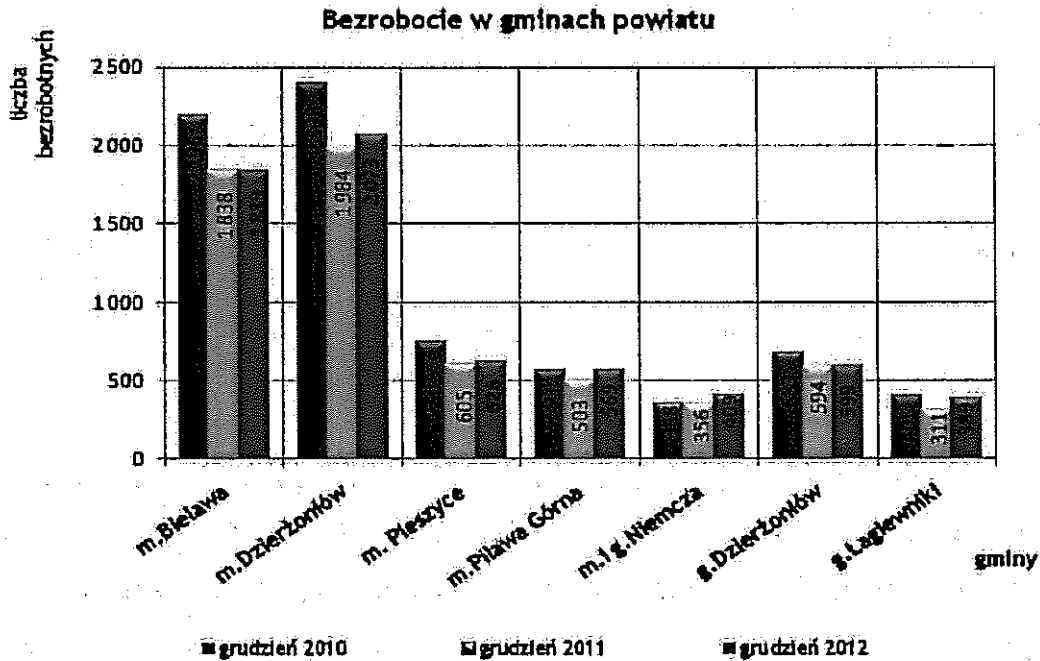
Gmina posiada system preferencji dla przedsiębiorców, np. dzierżawa niektórych lokali usługowo-handlowych od gminy prowadzona jest na preferencyjnych warunkach (w pierwszym roku odpłatność tylko za media) oraz stosuje zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy „De minimis” (po raz pierwszy dokument został przyjęty Uchwałą Rady Miejskiej Bielawy XVIII/127/ 07 z dnia 28 listopada 2007 r.).

ii.3.2 Bezrobocie i rynek pracy

Jedną z najistotniejszych kwestii w diagnozie układu lokalnego jest problem bezrobocia. Jest to również jedna z głównych determinant sytuacji ekonomicznej gminy i perspektyw jej rozwoju społecznego i gospodarczego.

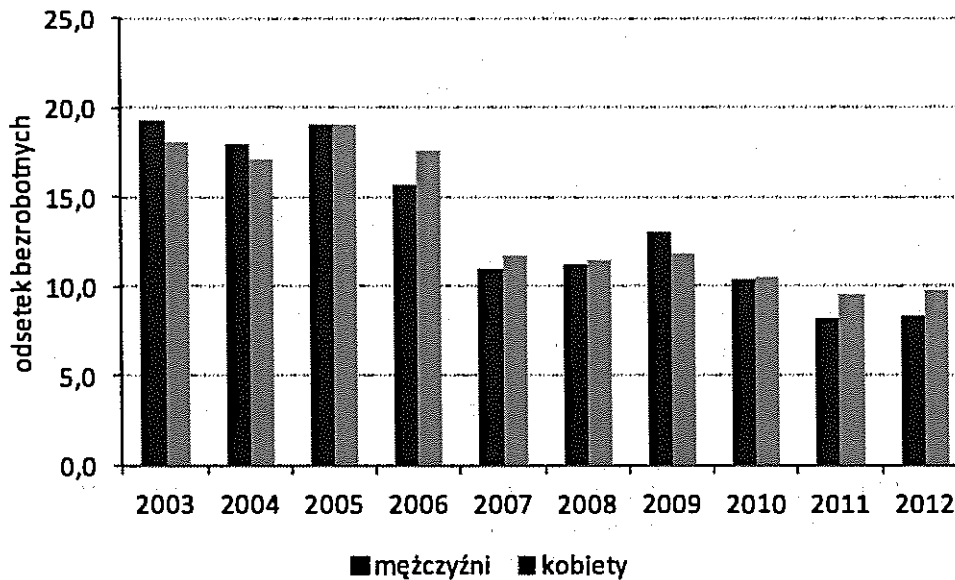
W okresie ostatnich lat bezrobocie w gminie Bielawa systematycznie spada nadal jest jednak jednym z najwyższych w powiecie. Na koniec roku 2012 liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Bielawa wynosiła 1.839 osób (ryc. 20).

W ostatnich latach wśród osób bezrobotnych przeważają kobiety, w 2012 roku wskaźnik ten wynosił 51,6% (ryc. 21).

Ryc. 20. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminach powiatu dzierzoniowskiego w latach 2010-2012

Źródło: „Informacja o realizacji zadań PUP oraz sytuacji na rynku pracy w powiecie dzierzoniowskim”, 2012

Ryc. 21. Bezrobotni w Gminie wg płci

Źródło: www.stat.gov.pl

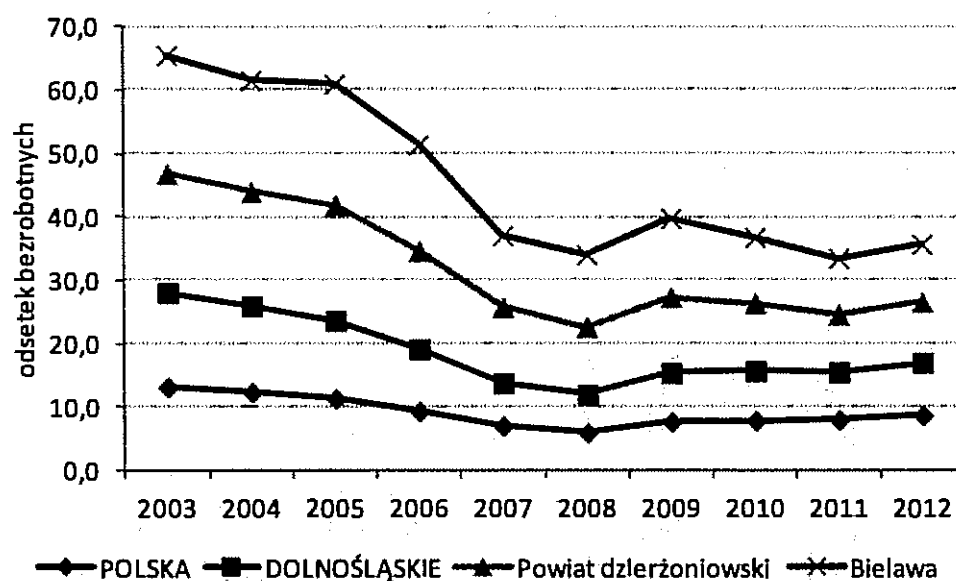
Szczegółowe dane na temat bezrobocia prezentuje tabela poniżej.

Tabela 25. Bezrobocie w Gminie Bielawa

Liczba bezrobotnych	2010	2011	2012
Liczba bezrobotnych niepełnosprawnych	8 %	9,7 %	9,6 %
Liczba bezrobotnych długotrwale	46,4 %	44,2 %	41,4 %
Liczba bezrobotnych uprawnieni do zasięku	25 %	26,9 %	27,7 %
Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych	32%	35,9 %	34,3 %
Liczba bezrobotnych samotnie wychowujących dzieci do lat 18	9,6%	11,4 %	11,8 %
Liczba ofert pracy ogółem	1713	2607	1850
Liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy	54	30	41

Źródło: PUP Dzierżoniów

Z punktu widzenia oceny sytuacji na rynku pracy niezwykle istotnym faktem dotyczącym całego powiatu dzierżoniowskiego, jak i Gminy Bielawa jest fakt, że jest to bezrobocie strukturalne wynikające z gwałtownej restrukturyzacji dominującej w regionie branży przemysłu. Na koniec 2012 roku stopa bezrobocia w powiecie wyniosła 20,2% i była wyższa o 6,7 punktów procentowych niż w województwie dolnośląskim.

Ryc. 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - porównanie
Źródło: www.stat.gov.pl

W ramach realizacji programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej w 2012 roku przeznaczono środki na:

- poradnictwo zawodowe dla 3 152 osób,
- informację zawodową dla 671 osób,

- 16 giełd pracy,
- Targi pracy dla 32 pracodawców, 5 agencji pracy i 5 instytucji wspierających,
- „DOTACJE NA PIĄTKĘ” spotkania instruktażowe organizowane z myślą o osobach bezrobotnych oraz pracodawcach dotyczące tego, jak poprawnie wypełnić wnioski o jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej. Zorganizowano 28 spotkań w których udział wzięło 335 osób.
- 25 staży,
- 49 osób otrzymało jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej,
- 26 osób uzyskało refundację kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy,
- 12 osób uczestniczyło w robotach publicznych,
- 3 osoby w pracach społecznie-użytecznych,

W dzierzoniowskim i bielawskim Klubie Pracy zorganizowano:

- szkolenia dla 269 uczestników,
- zajęcia aktywizacyjne dla 260 osób.

Środki PFRON przeznaczono na:

- rozpoczęcie działalności gospodarczej: 54.314,59 zł – 2 osoby,
- refundację 45.000 zł – 1 osoba,

Na rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych (bezrobotnych i poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu) Rada Powiatu Dzierżoniowskiego w drodze uchwały przeznaczyła kwotę 99.555,00 zł.

Gminne Centrum Informacji w Bielawie zajmuje się przeciwdziałaniem bezrobociu, rozwojem gospodarczym oraz promocją zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy

W wyniku szeroko prowadzonej współpracy z OHP i kontaktom z kilkoma Agencjami Pracy Tymczasowej, w 2012 r. zorganizowano 34 „Giełdy Pracy”, w których każdorazowo brało udział do 180 osób. Rekrutacja w większości dotyczyła naboru pracowników do firm działających w strefie ekonomicznej w Biskupicach Podgórnych. Po każdej z przeprowadzonych giełd, pracę podjęło ok 20–30% osób uczestniczących w giełdach. Dodatkową zaletą tych spotkań jest udział lekarzy medycyny pracy, którzy

natychmiast po pozytywnym wyniku rozmowy kwalifikacyjnej (na miejscu) przeprowadzają wstępne badania lekarskie kwalifikujące osoby do pracy.

Gminne Centrum Informacji na bieżąco uczestniczyło w rekrutacji pracowników do firm, które działają w Bielawskim Inkubatorze Przedsiębiorczości. W wyniku prowadzonych działań GCI pracę podjęło 20 osób.

W wyniku giełd pracy organizowanych przez Agencję Pracy Tymczasowej „RANDSTAD”, do firmy „ACE RICO” w Bielawie skierowano 205 osób.

Dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (ok 60 osób) zorganizowano 5 spotkań z przedstawicielami Zakładów Pracy Chronionej m.in. „Jareks” ze Świdnicy i „Clar System” z Poznania. W wyniku rekrutacji pracę podjęło ok 30 osób w ochronie i monitoringu firm.

W ramach robót publicznych organizowanych przez Gminę Bielawa, pracę znalazło 16 osób – były to prace przy udrażnianiu rowów melioracyjnych a także przy naprawach infrastruktury na terenie miasta (malowanie znaków, naprawa urządzeń na placach zabaw itp.).

We współpracy z klubem OHP zorganizowano również kilka spotkań i szkoleń dla młodzieży szkolnej, dotyczących szerokiego spektrum działalności gospodarczej oraz możliwości podejmowania pracy. Organizując powyższe szkolenia, GCI realizowało programy aktywizacji osób bezrobotnych dotyczące w szczególności następującej problematyki:

- Jak skutecznie szukać pracy?
- Finansowanie działalności gospodarczej
- Biznesplan – jak pisać?
- 4 „EURES – europejskie służby zatrudnienia” – możliwości podejmowania pracy w Unii Europejskiej (Niemcy, Hiszpania, Irlandia, Anglia, Holandia, Dania).

Zorganizowano 4 spotkania z osobami bezrobotnymi uczestniczącymi w kursach aktywizacyjnych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.

Trzykrotnie w ciągu roku do GCI udało się zaprosić przedsiębiorców z Bielawy i okolic. Spotkania dotyczyły możliwości pozyskania funduszy z Unii Europejskiej, źródeł i miejsc ich poszukiwania. Konsultacje prowadziły pracownice Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich z Wałbrzycha lub Dzierżoniowa.

GCI codziennie utrzymuje kontakt z filią PUP, MCK z Dzierżoniowa, Klubem Pracy z Bielawy, OHP z Bielawy, OPS, MOKiS, Funduszem Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego Sp. z o. o. oraz Funduszem Regionu Wałbrzyskiego.

Około 30 osób skorzystało z porad dotyczących bezzwrotnych dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne oraz na wyposażenie bądź doposażenie stanowisk pracy. Udzielono im informacji, a także pomocy w wypełnianiu wniosku i tworzeniu biznesplanu.

ii.3.3 Turystyka

Centrum Informacji Turystycznej zlokalizowane w Bielawie ul. Wolności 128b, udziela informacji o walorach kulturalnych i naturalnych Bielawy i regionu, gromadzi informacje o możliwościach wypoczynku i spędzania wolnego czasu w mieście i regionie, udziela informacji o imprezach kulturalnych, sportowych i turystycznych odbywających się w Bielawie i okolicznych miejscowościach oraz promuje ośrodki edukacji ekologicznej, tj. Szkołę Leśną i Interaktywne Centrum Poszanowania Energii. Prowadzi również sprzedaż biletów na imprezy kulturalne i sportowe odbywające się na terenie całego kraju w ramach sieci dystrybucji TICKETPRO, EVENTIM, prowadzi sprzedaż map, planów miast, przewodników, pamiątek, gadżetów, albumów i innych publikacji dotyczących miasta. Turyści jak i mieszkańcy mogą uzyskać potrzebne informacje zarówno bezpośrednio w biurze, jak również za pośrednictwem telefonu, faxu, poczty elektronicznej oraz poczty tradycyjnej.

Do najciekawszych atrakcji turystycznych w Bielawie należą:

Kościół katolicki pw. Bożego Ciała - dawny kościół ewangelicki, zbudowany został w 1743r. Na początku był bardzo prosty i skromny, bez wieży, dzwonów i organów. Wieżę dobudowano dopiero w 100 rocznicę powstania świątyni. Na zewnętrznym gzymsie umieszczono wyobrażenia różnych zwierząt, mających obrazować psalm 148. We wnętrzu zwraca uwagę niezwykle kunsztowna konstrukcja drewnianego stropu oraz obszerne dwukondygnacyjne balkony dla wiernych. W kościele znajdują się organy, które zamontowano w roku 1754.

Kościół katolicki pw. Świętego Ducha - najmniejszy z trzech kościołów w Bielawie. Budowę rozpoczęto 28.09.1928r. A zakończono po upływie 14 miesięcy. Projektantem i wykonawcą budowli był bielawski przedsiębiorca Emil Werler. Swą formą

architektoniczną obiekt łączył dostojność świątyni z nowoczesnością ówczesnych rozwiązań. Kościół posiada niewielką wieżę z dzwonem.

Pałac Sandreckich - jego budowę rozpoczęli bracia Wolf Heinrich Seidlitz von Schonefed w 1598r. budowla wzniesiona w duchu późnego renesansu o charakterze dworu obronnego przetrwała w swych pierwotnych kształtach do roku 1737, kiedy to pałac uległ klęsce pożaru. Odbudowany został dwa lata później, zachowując dużo elementów pierwowzoru. Masywna i charakterystyczna, z powodu grubości murów budowlana, stanowi najcenniejszy zabytek architektoniczny Bielawy.

Barokowe domy - wzniesione zostały w XVIII w. przez właścicieli zakładów tkackich. Pod koniec XIX i na początku XX w. zostały przebudowane. Części tych domów przetrwała do dziś. Do najciekawszych należą m.in. dom przy ul. Wolności 22 i 57, Piastowskiej 1 oraz Piastowskiej 23 i 24.

Krzyże pokutne - ustawiono je jako świadectwo pokuty za zbrodnie w miejscach ich popełnienia. Na krzyżach widnieją wyłobione dłutem wizerunki miecza, noża, topora lub innych narzędzi, przy użyciu, których dokonana została zbrodnia. Większość krzyży pokutnych pochodzi z XV wieku. W Bielawie znajdują się 2 krzyże ustawione przy ul. Waryńskiego 27 oraz ul. Wolności 130.

Góra Parkowa z wieżą widokową - Góra Parkowa (455 m n.p.m.) to malownicze tereny rekreacyjne położone niemal w samym centrum miasta. Na szczycie Góry znajduje się wieża widokowa, do której prowadzą oznakowane 3 szlaki turystyki pieszej o zróżnicowanym stopniu trudności. Z wieży można podziwiać panoramę Bielawy i okolic, a przy dobrej pogodzie można dostrzec miejscowości oddalone nawet o 30 km. Na północnym zboczu Góry Parkowej znajdują się 200 m wyciąg narciarski „Krasnal” oraz stok saneczkowy. Na zboczu wschodnim położone są Ogrody Działkowe im. Gen. Wł. Sikorskiego. Na pozostałym obszarze Góry znajduje się sieć ścieżek spacerowych i rowerowych, które przebiegają przez tereny porośnięte lasem mieszanym z przewagą świerku, lipy i dębu.

Neogotycki kościół katolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z wieżą widokową (101m) - Kościół był budowlą jednonawową, w swej przedniej części sklepioną. Wieża została zbudowana w 1519 roku i pokryta blachą miedzianą. Na wieży znajdowały się cztery dzwony oraz zegar. Kościół posiadał pierwotnie trzy ołtarze, ale od XVII w. zachował się tylko główny z figurą Matki Boskiej. Zabytkowym elementem wyposażenia była chrzcielnica wykonana w swej górnej części z drewna, a także

drewniana ambona. Ponieważ kościół groził zawaleniem, w roku 1866 został rozebrany. Uroczyste położenie kamienia węgielnego pod nowy kościół, zaprojektowany przez A. Langerę z Wrocławia, nastąpiło 14 kwietnia 1868r., a budowę zakończono 15 listopada 1876. Kościół wykonano z czerwonej cegły, ozdabiając go od wschodu wieżą o wysokości 101 m. Wieża została wybudowana na planie sześciokąta, zwieńczona wysokim, strzelistym hełmem z dobudowanymi dwiema klatkami schodowymi, wiodącymi do trzeciego poziomu widokowego oraz jedną, wiodącą aż do poziomu hełmu. Klatki schodowe doświetlone są małymi, ostro zwieńczonymi okienkami. Wieża wzniesiona jest z czerwonej, wysoko wypalanej cegły w kolorze od jasnego do wiśniowego, z elewacją licową i wnętrzami tynkowanymi, malowanymi. Elewacja zewnętrzna wzbogacona jest licznymi detalami z piaskowca bolesławskiego. Są to m.in. pionowe elementy dekoracyjne w postaci smukłej czworobocznej wieżyczki zwane pinaklami lub sterczynami, zakończone od góry ostrostupem. Ich krawędzie dekorowane są ozdobami w kształcie pączków oraz zwiniętych listków osadzonych na łodyżce i odchylających się na zewnątrz, zwanymi żabkami lub czołganami. Zwieńczenie stanowią kwiatony, tj. detale architektoniczne w kształcie kwiatu o rozłożonych pączkach w otoczeniu zazwyczaj czterech liści na kilku poziomach.

Fontanna z Sową - symbol Bielawy, usytuowany w samym sercu miasta. Pomnik posadowiony jest na 5-metrowej, kamiennej kolumnie, w której wyrzeźbiono 9 figurek krasnoludków trzymających sowę. Sowa z lewej strony trzyma herb Bielawy, a u jej podnóża znajduje się kamienna fontanna.

Bielawska Placówka Muzealna - swoją siedzibę ma przy ul. Piastowskiej 19b, mająca charakter regionalny posiada stałe ekspozycje związane z historią i tradycjami Bielawy i okolic, organizuje wystawy czasowe wspierając i promując tym samym lokalnych artystów. Odbywają się w niej wykłady historyczne dotyczące historii regionu sowiogórskiego.

Łysa Góra - przepięknie położone wzgórze majestatycznie wznosi się nad wschodnią częścią miasta. Roztacza się stąd wspaniała panorama Bielawy z widokiem na Góry Sowie. Razem z pobliskimi szczytami Gór Żmij i Dzikowiec cieszy się dużym zainteresowaniem miłośników sportów ekstremalnych tj. paralotniarstwa, motokrosu i kolarstwa górskiego. Przed wojną z tej góry startowały szybowce.

Pomnik Paula Felsmanna - kamień upamiętnia postać Paula Felsmanna - społecznika, organizatora ruchu turystycznego w Górach Sowich i wieloletniego

przewodniczącego bielawskiego Towarzystwa Sowiogórskiego. Jest symbolem pamięci mieszkańców Bielawy.

Platforma Widokowa na Kocim Grzbiecie - platforma znajduje się na Kocim Grzbiecie. Rozciąga się stamtąd piękny widok na Bielawę, Dzierżoniów, Ślężę, a w drugą górską stronę Kalenicę i cały rejon okolicy Ciemnego Jaru.

Pałac Bielawa - dawna Willa Dierigów, którą zamieszkiwał właściciel zakładu włókienniczego. Christian Dierig około roku 1800 odziedziczył warsztat tkacki w wieku 20 lat - do wybuchu II Wojny Światowej Dierigowie byli już w posiadaniu 21 zakładów włókienniczych na terenie Dolnego Śląska i Niemiec, dając pracę ponad 15 tys. ludzi. Po wojnie Dierigowie musieli opuścić Pałac, a w budynku zorganizowano przedszkole i żłobek. Obecnie w pięknie odrestaurowanej willi mieści się hotel "Pałac Bielawa".

Hotel Dębowy - to dawna willa fabrykancka wzniesiona w 1901 roku. Ten reprezentacyjny budynek stanowił własność Dr Wolfganga Dieriga, należącego do rodziny właścicieli, założonych w 1805r. w Bielawie, zakładów "Christian Dierig", które do czasów II wojny światowej rozwinęły się w największy na Śląsku koncern włókienniczy. Przedstawiciele rodziny Dierig byli posiadaczami również znacznej części gruntów i obiektów na terenie Bielawy. Willa przy ul. Korczaka 4 wzniesiona została w stylu neorenesansu północnego, który w śląskiej architekturze rezydencjonalnej był bardzo popularny od lat 80-tych XIX w. Po roku 1945 willa wraz z innymi willami i pensjonatami położonymi na terenie kolonii Kamieniczki przystosowana została na potrzeby funkcjonującego tam prewentorium. W 2001 roku willa została zakupiona przez obecnych właścicieli z przeznaczeniem na hotel. Hotel otoczony jest kilkuhektarowym parkiem, na terenie którego rosną drzewa będące pomnikami przyrody. Budynek hotelu oraz park wpisane są do rejestru zabytków.

Ponadto do najciekawszych atrakcji turystycznych w regionie należy przede wszystkim tajemniczy zespół podziemnych kompleksów „Olbrzym” – „Riese”, których rozmiar i przeznaczenie tak na prawdę do dziś nie zostały poznane. Ciekawymi zabytkami są również forty ponapoleońskie w Srebrnej Górze, poniemieckie bunkry na Wzgórzach Wyrębińskich, stara kopalnia srebra w Walimiu oraz dziedzictwo sakralne – drewniany kościółek w Sierpnicy, Sanktuarium Matki Boskiej Bolesnej na Górze Wszystkich Świętych, Barokowy kościół pw. Św. Katarzyny w Jugowie i wiele innych. O tradycjach górniczych przypomina Muzeum Górnictwa z podziemną kolejką w Nowej

Rudzie. Warto odwiedzić Góry Sowie również ze względu na malownicze ruiny, zamki i pałace, jak np. kompleksy pałacowo-parkowe w Bożkowie, Pieszycach, czy Zamek Grodno w Zagórzcu Śląskim. Niepowtarzalne widoki można podziwiać z wieży widokowej na Kalenicy i na Wielkiej Sowie.

II.3.3.1 Miejsca noclegowe

Wszystkie atrakcje Bielawy tj. zabytki, szlaki turystyczne, trasy biegowe, rowerowe, basen, akweny wodne itd., stwarzają możliwości całorocznego, rodzinnego wypoczynku. Dzięki operatywności inwestorów prywatnych, dostrzegających rozwojowy potencjał Gór Sowich, systematycznie zwiększa się baza turystyczna i noclegowa. Oferta z roku na rok jest bogatsza i kierowana jest do szerokiego wachlarza turystów. Można znaleźć w niej noclegi za 35 zł jak i 300 za dobę. Bielawa oferuje ogółem ok. 285 miejsc noclegowych w różnych kategoriach obiektów.

Zakwaterowanie można znaleźć w następujących obiektach:

- Hotel „Pod Wielką Sową” (oferujący 90 miejsc noclegowych);
- Hotel „Dębowy” (78 miejsc noclegowych);
- „Pałac Bielawa” (21 miejsc noclegowych);
- Willa „Manhattan” (28 miejsc noclegowych);
- „Gościniec” (20 miejsc noclegowych);
- „Domek Perełka” (16 miejsc noclegowych)
- Agroturystyka Ilona i Jarosław Dąbrowscy (20 miejsc noclegowych)
- BENA Bożena i Jan Olejniczak (12 miejsc noclegowych)

Miejsca noclegowe dostępne są również na terenie Ekologicznej Szkoły Podstawowej nr 7, która przyjmuje grupy zorganizowane głównie w okresie przerwy zimowej i letniej.

Bazę gastronomiczną w Bielawie stanowią 5 restauracji i 9 barów, w tym 4 pizzerie.

II.3.3.2 Szlaki turystyczne

Góry Sowie pokrywa gęsta sieć szlaków turystycznych. Najbardziej znane to: E-3 – europejski szlak turystyczny znad Atlantyku do Morza Czarnego oraz szlak szczytowy – czerwony, stanowiący część Głównego Szlaku Sudeckiego im. Orłowicza. Przez subregion przebiega również czarny szlak martyrologii (Głuszycza- Jugowice- Walim- Rzeczka) i dwa szlaki zamków piastowskich. Ze względu na sieć dróg leśnych

na wysokości od 700 do 1000 m n.p.m., oraz długo zalegającą pokrywę śnieżną występują tu doskonałe warunki do uprawiania narciarstwa biegowego, a latem te same drogi wykorzystywane są przez rowerzystów.

Trasy rowerowe:¹⁵

TRASA NR 1 - Pieszycy - Rościszów - Potoczek - Wielka Sowa - Przełęcz Jugowska - Kalenica - Kamionki - Pieszycy. Trasa dobrze oznakowana, bardzo trudna zwłaszcza odcinek górski. Przeznaczona dla osób z dobrą kondycją.

- Początek trasy (Pieszycy - parking przy Urzędzie Miejskim) - 300 m n.p.m. - Najwyższy punkt (Wielka Sowa) - 1.115 m n.p.m.
- Koniec trasy (Pieszycy - parking przy Urzędzie Miejskim) - 300 m n.p.m.
- Stopień trudności - trasa trudna

TRASA NR 2 - Bielawa - Owiesno - Kietlice - Ostroszowice - Jodłownik – Bielawa.

- Początek trasy - parking przy Centrum Informacji Turystycznej w Bielawie, ul. Wolności 128 B - 295 m n.p.m. - Najwyższy punkt (Jodłownik) – 430 m n.p.m.
- Koniec trasy - parking przy Centrum Informacji Turystycznej w Bielawie – 295 m n.p.m.
- Stopień trudności - średni

TRASA NR 3 - Srebrna Góra - Kalenica - Przełęcz Jugowska - Sokolec - Ludwikowice Kłodzkie - Nowa Ruda - Bożków - Srebrna Góra.

TRASA NR 4 - Zagórze Śląskie - Zamek Grodno - Walim - Osówka - Głuszycy - Zagórze Śląskie.

TRASA NR 5 - Srebrna Góra - Przełęcz Woliborska - Kalenica - Przełęcz Jugowska - Wielka Sowa - Walim - Jugowice - Zagórze Śląskie.

- Początek trasy (Srebrna Góra) - 500 m n.p.m. - Najwyższy punkt (Wielka Sowa) - 1.115 m n.p.m.
- Koniec trasy (Pieszycy - parking przy Urzędzie Miejskim) - 350 m n.p.m.

¹⁵ <http://www.cit.barl-bielawa.pl/>

- Stopień trudności: bardzo trudny

TRASA NR 6 - Pieszyce (pałac) - Bielawa (Zbiornik Sudety) - Ostroszowice - Grodziszczce - Rudnica - Jemna - Budzów (k. Srebrnej Góry). Długość odcinka: 24,5km.

Trasy turystyczne:

WARIANT 1 – Krzyż Pokutny – neogotycki Kościół katolicki pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny z wieżą widokową – willa Rosenbergów – fontanna z Sową – willa Josefa Frohlicha – Bielawska Placówka Muzealna – Pomnik Paula Felsmanna – Pałac Bielawa – kościół katolicki pw. Bożego Ciała – Krzyż Pokutny – kościół katolicki pw. Świętego Ducha – Hotel Dębowy – OWW Sudety.

WARIANT II – Pałac Sandreckich – Park Miejski – graffitiowa historia Bielawy – skatepark – Łysa Góra – Góra Parkowa z wieżą widokową – pływalnia Aquarius.

WARIANT III - Łysa Góra – Góra Parkowa z wieżą widokową – Szkoła Leśna – Hotel Dębowy – OWW Sudety – platforma widokowa na Kocim Grzbiecie – Kalenica.

Dla fanów sportów zimowych przygotowanych jest 5 **Sowiogórskich Tras do narciarstwa biegowego:**

TRASA MUFLON – Fort Chochoł Mały – Przełęcz pod Gołębią – Fort Chochoł Mały – długość 8 km, trasa średnia

TRASA SALAMANDRA - wokół Fortu Ostróg – długość 2,2km, trasa łatwa.

TRASA NIEDŹWIEDŹ – Przełęcz Jugowska – Kozie Siodło - Przełęcz Jugowska, długość 5,5km, trasa łatwa

TRASA SOWA – Schronisko Sowa – Kozie Siodło – długość 2,2km, trasa łatwa

TRASA TRZY BUKI – Leśny Dworek – Przełęcz Jugowska, długość 5,5 km, trasa średnia.

Ścieżki edukacyjno - przyrodnicze¹⁶

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-EDUKACYJNA "GÓRA PARKOWA"

Góra Parkowa, wzniesienie o wysokości 455 m n.p.m., znajdujące się na skraju Gór Sowich, w samym centrum miasta. Jest to jeden ze szczytów Wzgórz Bielawskich. Na szczycie znajduje się wieża widokowa, postawiona w 1930 roku, do której prowadzą

¹⁶ <http://www.cit.barl-bielawa.pl/>

trzy szlaki turystyki pieszej o zróżnicowanym stopniu trudności. Teren przystosowany jest również do uprawiania turystyki rowerowej. Z wieży można podziwiać panoramę Bielawy i okolic. Główne gatunki drzew: jodła, buk, jawor, dąb, wiąz, świerk.

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-EDUKACYJNA "ŁYSA GÓRA"

Łysa Góra o wysokości 365 m n.p.m. znajduje się po wschodniej stronie miasta. Swoją nazwę zawdzięcza bezdrzewnemu obszarowi, na którym się wznosi. Masyw zbudowany jest z prekambryjskich gnejsów i migmatytów. Na szczycie znajduje się betonowy słup, oznaczający najwyższy punkt góry. Roztacza się stąd przepiękna panorama miasta z widokiem na Góry Sowie Razem z pobliskimi szczytami - Gór Żmij i Dzikowiec - Łysa Góra cieszy się dużym zainteresowaniem wśród miłośników sportów ekstremalnych, tj. paralotniarstwa, motokrosu i kolarstwa górskiego. Przed wojną z tej góry startowały szybowce. Na tym terenie można spotkać rośliny kserotermiczne, w tym objętego ochroną dziewięciślika bezłodygowego.

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-EDUKACYJNA "BUKOWA KALENICA"

Góry Sowie - najstarsze Góry Europy, zajmują powierzchnię ok 200m², rozciągają się na długości 26 km (35 km licząc od linii grzbietowej) ulokowane są między Górami: Wałbrzyskimi i Pogórzem Wałbrzyskim od zachodu, a Bardzkimi od wschodu. Na wschodzie granicą jest Przełęcz Srebrna, a na zachodzie dolina rzeki Bystrzycy. Od północy ograniczone są Kotliną Dzierżoniowską, a od południa Obniżeniem Noworudzkim i Wzgórzami Włodzickimi.

Są to góry bardzo zróżnicowane pod względem wysokości, najwyższe szczyty to Wielka Sowa (1015m n.p.m.) i Kalenica (964 m.n.p.m.). Zbudowane są głównie z prekambryjskich gnejsów. Na zboczach Kalenicy położony jest skarłowaciały las bukowy - rezerwat, który nosi nazwę "Bukowa Kalenica". Obejmuje on las oraz grunty leśne o łącznej powierzchni 28,78 ha, utworzony został dla ochrony wielu rzadkich gatunków roślin ochronnych oraz naturalnych zbiorowisk leśnych. Spotkać tu można m.in. wawrzynka wilczelyko, lilię złotogłów oraz ciemiężycę zieloną. Ochronną częścią objęte są stanowiska kopytnika pospolitego i marzanki wonnej. Z kolei w bogatym runie leśnym spotyka się następujące rośliny: śnieżyca wiosenna, przytulia wonna, naparstnica purpurowa, czosnek niedźwiedzi, przenet purpurowy oraz liczne gatunki mchów i paproci.

ŚCIEŻKA PRZYRODNICZO-EDUKACYJNA "KOCI GRZBIET"

Platforma widokowa na urwistym zboczu Kociego Grzbietu (651 m n.p.m.) powstała w roku 2011. Podziwiać z niej można piękną Panoramę Kotliny Dzierżoniowskiej ze Ślężą w tle oraz z przeciwnej strony Jar i Kalenicę. Na trasie podziwiać można bogaty świat fauny i flory.

II.3.3.3 Zabytki

Na terenie miasta Bielawa znajdują się historyczne obiekty objęte ochroną prawną i wpisane do rejestru zabytków. Są to zarówno obiekty kubaturowe jak i historyczne układy urbanistyczne¹⁷:

- ośrodek historyczny miasta, XIII-XX, nr rej.: A/2562/507 z 1.12.1958 i z 24.02.2010
- kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP, ul. Wolności 130, 1877-80 nr rej.: A/1896/605/WŁ z 8.01.1976
- kościół parafialny p.w. Świętego Ducha, 1877-1880, pl. Kościelny, nr rej.: A/1925/687/WŁ z 30.03.1978
- cmentarz komunalny, pl. Wolności, po 1880, nr rej.: A/3677/922/WŁ z 31.12.1982
- cmentarz, ul. Żeromskiego, 2 poł. XIX-XX, nr rej.: A/3678/691/WŁ z 30.03.1978
 - ogrodzenie mur. z bramą
 - kaplica rodziny Postpischil
 - kaplica rodziny Froehlich
 - kaplica rodziny Franz
- park sanatoryjny, pocz. XX, nr rej.: A/3680/1164/WŁ z 28.03.1986
- willa, ul. Cmentarna 2, 2 poł. XIX, nr rej.: A/3679/1421/WŁ z 10.01.1995
- dom, ul. Kopernika 21 a, 1900-1901, nr rej.: A/3676/1410/WŁ z 15.08.1994
- willa, ul. Korczaka 4, 1904, nr rej.: A/1033 z 6.11.2007
- dom, ul. Nowobielawska 16, XIX/XX, nr rej.: A/3682/1279/WŁ z 15.11.1989
- pensjonat „Leśny Dworek”, ul. Nowobielawska 89, XIX/XX, nr rej.: A/3683/1364/WŁ z 10.03.1992

¹⁷http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/DLN-30.09.2013/DLN-rej.pdf

- pałac, ul. Piastowska 23, XIX/XX, nr rej.: A/3698/690/WŁ z 30.03.1978
- pawilon ogrodowy, drewn., nr rej.: j.w.
- pałac, ul. Piastowska 24, XIX/XX, nr rej.: A/3699/689/WŁ z 30.03.1978
- dom, ul. Piastowska 46, 1799, nr rej.: A/3700/618/WŁ z 21.05.1976
- zespół willowy, ul. Spółdzielcza 1-2, 1928, nr rej.: A/997/1-3 z 14.02.2007:
 - willa nr 1,
 - willa nr 2,
 - park.
- willa, ul. Wolności 22, 1889, nr rej.: A/3705/1521/WŁ z 30.09.1996
- willa, ul. Wolności 57, 1890, nr rej.: A/3706/1420/WŁ z 10.01.1995
- willa, ul. Wolności 80, 1915, nr rej.: A/3707/688/WŁ z 30.03.1978
- dwór, ul. Wolności 92 (dec. ul. Mickiewicza 1), nr rej.: A/3708/716 z 26.08.1960 oraz 138 z 20.04.1991
- dom, ul. Wolności 148, po 1880, nr rej.: A/3710/1397/WŁ z 7.03.1994
- dom, ul. Wolności 158, pocz. XX, nr rej.: A/3709/1282/WŁ z 10.01.1990
- przepompownia wody nr 1 (z urządzeniami z pocz. XX), 1898, ul. Hempla, nr rej.: A/3681/1567/WŁ z 21.05.1997
- przepompownia wody nr 2 (zespół połączonych budynków), 1909, ul. Ostatnia, nr rej.: A/3684/1568/WŁ z 21.05.1997
- zespół Zakładów Bawełnianych „Bielbaw”, ul. Piastowska 19:
 - tkalnia XI, 1880, 1914, nr rej.: A/3695/1602/WŁ z 14.01.1998,
 - tkalnia X, 1914, nr rej.: A/3696/1603/WŁ z 14.01.1998,
 - tkalnia IX, 1891, nr rej.: 1604/WŁ z 14.01.1998,
 - przedziałnia I, 1912-20, nr rej.: A/3688/1605/WŁ z 14.01.1998,
 - budynek zarządu, 1875, XX, nr rej.: A/3689/1606/WŁ z 14.01.1998,
 - przedziałnia II, 1900, nr rej.: A/3690/1607/WŁ z 14.01.1998,
 - stolarnia, 1900, nr rej.: A/3691/1608/WŁ z 14.01.1998,
 - siłownia elektryczna, 1906, nr rej.: A/3692/1609/WŁ z 14.01.1998,
 - remiza, 1925, nr rej.: A/3693/1610/WŁ z 14.01.1998,
 - wykańczalnia, 1890, nr rej.: A/3694/1611/WŁ z 14.01.1998.
- budynek klejarni w ZPB „Bieltext” Zakład nr 2, ul. Tkacka 17, 1880, nr rej.: A/3702/1601/WŁ z 31.12.1997

- zespół Zakładów Bawełnianych „Bieltex”, Zakład nr 4, ul. Ostroszowicka 11:
 - budynek administracyjny, 1920, nr rej.: A/3685/1595/WŁ z 31.12.1997,
 - wieża ciśnień, 1913, nr rej.: A/3686/1596/WŁ z 31.12.1997,
 - budynek drukarni, 1923, nr rej.: A/3687/1597/WŁ z 31.12.1997.
- zespół Zakładów Bawełnianych „Bleltex”, Zakład nr 5, ul. Waryńskiego 25:
 - przędzalnia (I), k. XIX, nr rej.: A/3703/1598/WŁ z 31.12.1997,
 - budynek trzepalni i mieszalni bawełny, 1890, nr rej.: A/3704/1599/WŁ z 31.12.1997,
 - przędzalnia z wieżą ciśnień, 1920, nr rej.: A/3701/1600/WŁ z 31.12.1997.

II.3.4 Rolnictwo i leśnictwo

II.3.4.1 Rolnictwo

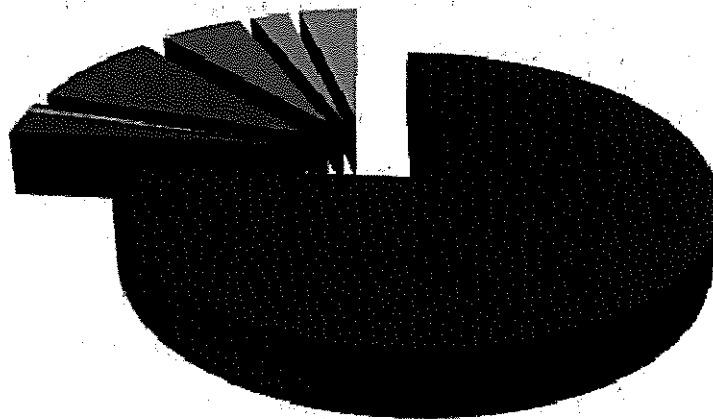
W Gminie Bleława panują sprzyjające warunki klimatyczne i glebowe dla rozwoju rolnictwa. Przeważają gleby III i IV klasy bonitacyjnej (tab. 26).

Tabela 26. Struktura gruntów

Struktura gruntów ornych w gminie	Powierzchnia w hektarach
grunty bardzo dobre - klasa I, II	1,93
grunty dobre - klasa III	696,66
grunty średnie - klasa IV	425,03
grunty słabe - klasa V, VI	54,26

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bleławie

Wśród użytków rolnych największą część stanowią użytki rolne w dobrej kulturze, w następnej kolejności łąki (ryc. 23).

- użytki rolne w dobrej kulturze
- grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi
- sady
- ogrody przydomowe
- łąki trwałe
- pastwiska trwałe
- lasy i grunty leśne
- pozostałe grunty

Ryc. 23. Struktura użytków rolnych w Gminie Bielawa 2010 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W Gminie, według Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, pod względem powierzchni dominowały gospodarstwa o dużym areale (15 ha i więcej), co stanowiło prawie 62% powierzchni ogółem. Strukturę powierzchni gruntów ogółem według wielkości gospodarstw przedstawia tabela 7

Tabela 27. Struktura powierzchni gruntów ogółem według wielkości gospodarstw w 2010 roku.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych – osoby fizyczne	2010	2011	2012
do 5 ha powierzchni	118	119	118
Powierzchnia 5 - 10 ha	15	21	20
Powierzchnia 10 - 50 ha	22	20	21
Powierzchnia powyżej 50 ha	4	4	4

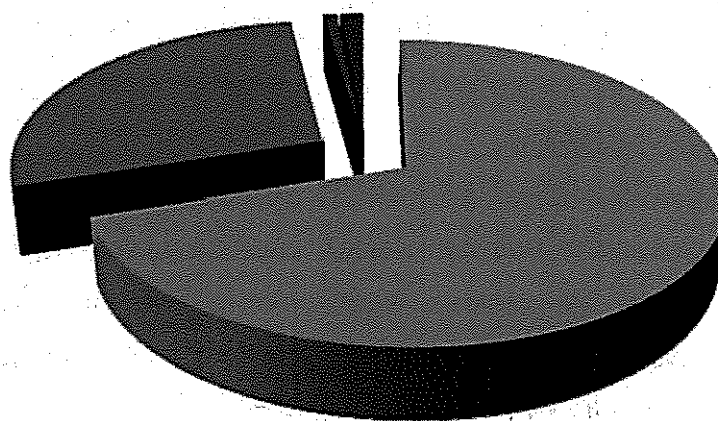
Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Prowadzona jest wielokierunkowa produkcja rolna. W zasiewach dominują zboża ze znaczącym udziałem żyta, pszenżyta i jęczmienia jarego (tab. 28) oraz (ryc. 24).

Tabela 28. Powierzchnia zasiewów w Gminie Bielawa

Wyszczególnienie	Powierzchnia zasiewów (ha)
Ogółem, w tym:	810,06
Zboża	567,05
Rzepak	224,82
Ziemniaki	6,82
Pozostałe	11,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PSR 2010 rok.

■ zboża ■ rzepak ■ ziemniaki ■ pozostałe

Ryc. 24. Uprawy w Gminie Bielawa

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

Podobnie jak w całym kraju, w ostatnich latach nastąpił znaczny spadek pogłowia zwierząt hodowlanych. Przy małej opłacalności hodowli większość rolników przestawia się wyłącznie na uprawy roślinne. Na terenie Gminy łącznie 9 gospodarstw utrzymuje bydło. Wśród zwierząt hodowlanych w Gminie dominuje drób, który jest obecny w 24 gospodarstwach. Konie i trzoda chlewna hodowane są w 7 gospodarstwach (tab. 29).

Tabela 29. Pogłowie zwierząt w Gminie Bielawa

Wyszczególnienie (rodzaj zwierząt)	Ilość (sztuk)
Bydło	157
Konie	27
Trzoda chlewna	40
Drób	960

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PSR 2010 rok.

Według Powszechnego Spisu Rolnego za 2010 rok na terenie Gminy znajdowało się 73 ciągniki w 42 gospodarstwach rolnych.

II.3.4.2 Leśnictwo

Lasy gminy Bielawa zajmują 1273 ha (około 35% powierzchni Gminy), w tym większość jest administrowana przez Lasy Państwowe. Zarząd nad lasami ma Nadleśnictwo Świdnica (Obręb Bielawa). Zdecydowana większość obszarów leśnych skoncentrowana jest w zachodniej części miasta, na obszarze Gór Sowich, w granicach Parku Krajobrazowego Gór Sowich. Przeważają siedliska górskie regia dolnego: Las Górski i Las Mieszany Górski. Są tu głównie lasy świerkowe, bukowe z domieszką brzoź, modrzewia i sosny.

Na terenie Lasów prowadzony jest Ośrodek Hodowli Zwierzyny. Został utworzony w 1974 r. na terenie obejmującym fragmenty trzech sąsiadujących Nadleśnictw: Bardo Śląskie, Jugów i Świdnica. W obrębie Nadleśnictwa Świdnica OHZ obejmuje 3 leśnictwa: Jodłownik, Bielawa i Pieszyce, oraz część leśnictwa Piskorzów.

Występują tu następujące gatunki zwierzyny łownej¹⁸:

- Jeleń europejski - 198 szt.
- Muflon - 347 szt.
- Sarna - 148 szt.
- Dzik - 107 szt.
- Lis - 65 szt.

II.4 Infrastruktura techniczna

II.4.1 Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

II.4.1.1 Sieć wodociągowa

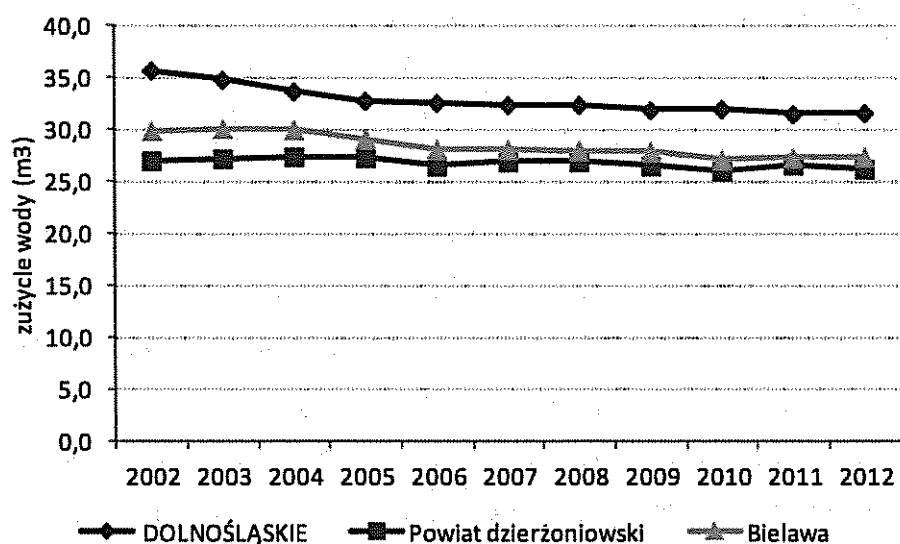
Zaopatrzenie w wodę Gminy Bielawa następuje z: ujęcia drenażowego wód powierzchniowych w Górach Sowich, zespołu ujęć powierzchniowych na potokach górskich w rejonie Ostroszowic i Jodłownika, ujęcia ze zbiornika w Ostroszowicach, ze studni głębinowych w Bielawie i w Jodłowniku oraz z ujęcia wody na zbiorniku retencyjnym w Lubachowie.

¹⁸ <http://wroclaw.lasy.gov.pl> – stan na dzień 10.03.2012r.

Parametry techniczne sieci wodociągowej:

- długość sieci wodociągowej 130,5 km
- liczba ujęć wody 13
- zużycie roczne wody 1.631.916 m³
- wydajność 27.070 m³/dobę
- długość przyłączy do budynków 35,4 km
- stopień zwodociągowania 100,0 %

Zużycie wody na mieszkańca na terenie Gminy w ciągu ostatnich dziesięciu lat systematycznie maleje (Ryc. 25). Podobne zjawisko ma miejsce na terenie powiatu i województwa. Wpływ na taki stan mają zapewne rosnące ceny zużycia wody jak i zwiększająca się świadomość ekologiczna mieszkańców.

Ryc. 25. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m³ w Gminie Bielawa na tle powiatu i województwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl

II.4.1.2 Sieć kanalizacyjna

Gmina skanalizowana jest w 99%. W gminie znajduje się jedna oczyszczalnia ścieków komunalnych, przy ul. Ceglanej 3. Firma „Wodociągi i Kanalizacja” Sp. z o.o. z Dzierżoniowa dysponuje ważnym do 31.12.2015r. pozwoleniem OŚ.IV-6210/7/97 na eksploatację oczyszczalni ścieków w Bielawie.

Parametry techniczne sieci kanalizacyjnej:

➤ długość sieci kanalizacyjnej	70,84 km
➤ liczba oczyszczalni ścieków	1
➤ udział gospodarstw domowych i zakładów przemysłowych podłączonych do sieci	99,0 %
➤ wydajność oczyszczalni	32.500 m ³ /dobę
➤ ilość odprowadzanych ścieków	2246 tys. m ³ /rok,
• w tym z gospodarstw domowych	1870 tys. m ³ /rok.

Pozostali mieszkańcy, nie podłączeni do sieci kanalizacyjnej, ścieki bytowo – gospodarcze gromadzą w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba) lub odprowadzają do przydomowych oczyszczalni ścieków :

- liczba gospodarstw posiadających szamba – 25 nieruchomości.
- liczba gospodarstw, posiadających przydomowe oczyszczalnie ścieków – 7 nieruchomości

Coraz większą popularnością cieszą się przydomowe oczyszczalnie ścieków, które pozwalają na skuteczne i proste oczyszczanie ścieków oraz odprowadzenie ich do gruntu lub wód powierzchniowych. Przydomowe oczyszczalnie ścieków to ekologiczne rozwiązanie problemu ścieków w gospodarstwach domowych.

Teren Oczyszczalni Ścieków w Bielawie położony jest w północnej części Bielawy. Ścieki oczyszczone odprowadzane są do potoku Brzęczek stanowiącego dopływ rzeki Piławy. Przepustowość oczyszczalni wynosi $Q = 8.100 \text{ m}^3/\text{dobę}$. Wielkość oczyszczalni wynosi 45.900 LRM. Technologia oczyszczania ścieków oparta jest na procesach mechaniczno-biologicznych. W celu zwiększenia efektywności usuwania związków biogennych wprowadzono procesy oczyszczania chemicznego. Aktualnie trwają prace modernizacyjne oczyszczalni, które docelowo mają doprowadzić do unowocześnienia procesu oczyszczania ścieków oraz zwiększenia możliwości przerobowych.

II.4.2 Zaopatrzenie w energię

II.4.2.1 Energia elektryczna

Gminę w energię elektryczną zaopatruje TAURON Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu, Rejon Dystrybucji Energii w Dzierżoniowie; ul. Kilińskiego 47.

- długość sieci elektroenergetycznej SN - 58,837 km
- długość sieci elektroenergetycznej NN - 105,959 km.

Liczba odbiorców wg stanu na 31.12.2011 wynosiła: 13485 osób. Łączne roczne zużycie energii za rok 2011 wyniosło: 18508 MWh¹⁹.

II.4.2.2 Energia ciepła

Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o. w Bielawie z siedzibą przy ul. Wolności 57 dostarcza energię ciepłą dla mieszkańców Bielawy.

- długość sieci 10,94 km

Własną kotłownię posiada budynek Urzędu Miejskiego w Bielawie. Dzięki uzyskanym środkom z funduszy unijnych planuje się modernizację kotłowni z wymianą źródeł ciepła w 2 budynkach na nowoczesne kondensacyjne opalane gazem. Przy Zespole Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Bielawie zlokalizowana jest nowoczesna kotłownia na pellet.

Oprócz tego lokalne kotłownie zaopatrują w ciepło poszczególne budynki mieszkalne, zakłady pracy. Mieszkańcy Gminy korzystają także z indywidualnych palenisk znajdujących się w poszczególnych gospodarstwach domowych, głównie opalanych węglem, koksem, olejem opałowym bądź gazem.

Na terenie Bielawy zlokalizowana jest jedna stacja pomiarowa monitoringu pasywnego na ul. Bankowej, w której badane są poziomy dwutlenku siarki i dwutlenku azotu. W roku 2007 nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm zanieczyszczenia powietrza badanymi substancjami. Średnioroczne pomiary stężenia dwutlenku siarki wynosiły 13,4 g/m³, w sezonie grzewczym średnia wynosiła 21,8 g/m³, natomiast w sezonie pozagrzewczym była znacznie niższa i wynosiła średnio 5,0 g/m³. Prowadzone badania nie wykazały również przekroczeń dopuszczalnego poziomu stężeń dwutlenku azotu, które w punkcie pomiarowym stanowiło zaledwie 39% dopuszczalnego stężenia średniorocznego i wynosiło 15,4 g/m³. Średnioroczne stężenie

¹⁹ www.stat.gov.pl

tego zanieczyszczenia w sezonie grzewczym wynosiło 22,7 g/m³, natomiast w sezonie pozagrzewczym 8,2 g/m³ (WIOŚ)²⁰

II.4.2.3 Gaz

Dostawcą gazu na terenie Bielawy jest Zakład Gazowniczy w Wałbrzychu oddział w Dzierżoniowie, zlokalizowany przy ul. Kilińskiego 18.

- długość sieci gazowej n/c 58,575 km + 1901 szt. przyłączy,
- długość sieci gazowej ś/c 15,126 km + 233 szt. przyłączy.

II.4.3 Utrzymanie czystości i gospodarka odpadami

Od 1 lipca 2013 r., zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zaczęły obowiązywać zmiany dotyczące sposobu gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym również ponoszenia opłat z tego tytułu. Uchwałą Rady Miejskiej przyjęto regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Bielawa, określający nowe zasady funkcjonowania gospodarki odpadami na terenie Gminy.

Wprowadzony system selektywnej zbiórki odpadów obejmuje: papier, szkło, tworzywa sztuczne, metale i baterie. Pojemniki do segregacji zlokalizowane są przy obiektach użyteczności publicznej, we wnętrzach blokowych. Osiedla domów jednorodzinnych oraz tereny wiejskie zostały objęte systemem tzw. segregacji workowej. Polega ona na zbieraniu odpadów do specjalnie dostarczonych przez gminę kolorowych worków plastikowych. Worki te przekazywane są mieszkańcom nieodpłatnie. Segregacją odpadów objęte są wszystkie miejscowości na terenie gminy. Worki do segregacji oznaczone są kolorami:

- kolor żółty - tworzywa sztuczne i metale (tj. plastikowe butelki po napojach oraz płynach do mycia, foliowe reklamówki i torebki, foliowe worki, plastikowe zakrętki, plastikowe koszyczki po owocach, butelki typu PET), drobny złom, metalowe opakowania;
- kolor niebieski – papier i tektura (tj. makulatura, opakowania wielowarstwowe (np. kartony z powłoką aluminiową), gazety i czasopisma);
- kolor pomarańczowy – odpady zielone (tj. gałęzie, liście, trociny),

²⁰ Prognoza Oddziaływania na Środowisko do projektu zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bielawa w zakresie lokalizacji farmy wiatrowej, str.9

- kolor zielony - szkło kolorowe (tj. kolorowe butelki i słoiki szklane po napojach i żywności, kolorowe butelki po napojach alkoholowych, szklane opakowania po kosmetykach);
- kolor biały - szkło białe (bezbarwne butelki po napojach i żywności, bezbarwne butelki po napojach alkoholowych, szklane opakowania po kosmetykach);
- pozostałe pojemniki – odpady zmieszane, tj. odpady pozostałe po segregacji.

Wyznaczono Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) - miejsce do którego mieszkańiec może, bez dodatkowej opłaty, dostarczyć odpady, zlokalizowany jest w ZGK Spółka z o. o. przy ul. Ceglanej 2 w Bielawie. Do Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK) trafiać powinny:

1. papier i tektura tworzywa sztuczne, szkło bezbarwne i kolorowe, metale i opakowania wielomateriałowe oraz odzież i tekstylia – w każdej ilości;
2. zużyty nie zdekompletowany sprzęt elektryczny i elektroniczny – w każdej ilości;
3. meble i inne odpady wielkogabarytowe – w każdej ilości;
4. odpady budowlane i rozbiórkowe – w ilości do 50 kg/ miesiąc/ lokal;
5. zużyte opony – w każdej ilości;
6. chemikalia, w tym: resztki farb, lakierów, klejów, żywic, środków do konserwacji i ochrony drewna, rozpuszczalniki, środki czyszczące, substancje do wywabiania plam, zbiorniki po aerozoiach, pozostałości po domowych środkach do dezynfekcji i dezynsekcji, środki ochrony roślin, opakowania po chemikaliach – w każdej ilości;
7. odpady ulegające biodegradacji (odpady kuchenne, oleje i tłuszcze jadalne, papier i tektura); z wyłączeniem odpadów zielonych – w każdej ilości;
8. odpady zielone – jednorazowo w ilości do 15 kg/ tydzień/ nieruchomość;
9. inne odpady niebezpieczne powstające na nieruchomościach, na których zamieszkują mieszkańcy, w szczególności: lampy fluorescencyjne i inne odpady zawierające rtęć, w tym świetlówki, termometry, przełączniki; zużyte baterie i akumulatory; zużyte kartridże i tonery – w każdej ilości.

II.4.4 Infrastruktura transportowa

Podstawowy układ komunikacji drogowej w mieście stanowią:

- droga wojewódzka, relacji Dzierżoniów – Bielawa – kierunek Kłodzko,

- droga powiatowa, relacji Pleszyce – Bielawa – Piława Dolna.

Podstawowy układ komunikacji drogowej realizuje obsługę ruchów tranzytowych, ruchu turystycznego oraz ruchu wewnętrznego.

Podstawowy układ komunikacyjny uzupełniają elementy układu wspomagającego:

- droga powiatowa, relacji Bielawa – Myśliszów – Kietlice,
- droga powiatowa, relacji Bielawa – Ostroszowice,
- droga gminna – ul. Władysława Sikorskiego,
- droga gminna – ul. 1-go Maja.

Łącznie, na terenie Gminy jest 66,4 km dróg gminnych, w tym o nawierzchni gruntowej 9,97 km, o nawierzchni utwardzonej ulepszonej 54,72 km oraz nieulepszonej 1,65 km. Suma powierzchni chodników i ścieżek rowerowych – 106.895,00 m².

Parkingi (tab. 30):

Tabela 30. Wykaz miejsc parkingowych oraz ich stan techniczny

L.p.	Lokalizacja	Stan techniczny
1.	ul. Wojska Polskiego (w obrębie cmentarza komunalnego)	dobry
2.	ul. 1-go Maja (w okolicach marketu Biedronka)	bardzo dobry
3.	ul. Żeromskiego (przy budynku Urzędu)	dostateczny
4.	ul. Wesola (w okolicach basenu kąpielowego)	dostateczny
5.	ul. Berlinga – 3-go Maja (w okolicach marketu LIDL)	dobry
6.	ul. Sikorskiego (w rejonie skrzyżowania z ul. Jana III Sobieskiego)	dobry
7.	Przy budynku nr 34 Os. 25-lecia	dobry

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

Układ komunikacji kolejowej tworzy istniejąca, jednotorowa linia kolejowa znaczenia lokalnego, relacji Dzierżoniów – Bielawa Zachodnia. W 2001 roku zawieszono połączenia kolejowe na tej trasie.

II.4.5 Sieci telekomunikacyjne, łączność

Na terenie Gminy Bielawa istnieje funkcjonująca sieć infrastruktury telekomunikacyjnej. Gmina objęta jest zasięgiem linii telefonii komórkowej oraz bezprzewodowego Internetu. Operatorzy działający na terenie to T-mobile Polska S.A., Plus, Orange TP, Play.

II.4.6 Mieszkalnictwo, gospodarka nieruchomościami

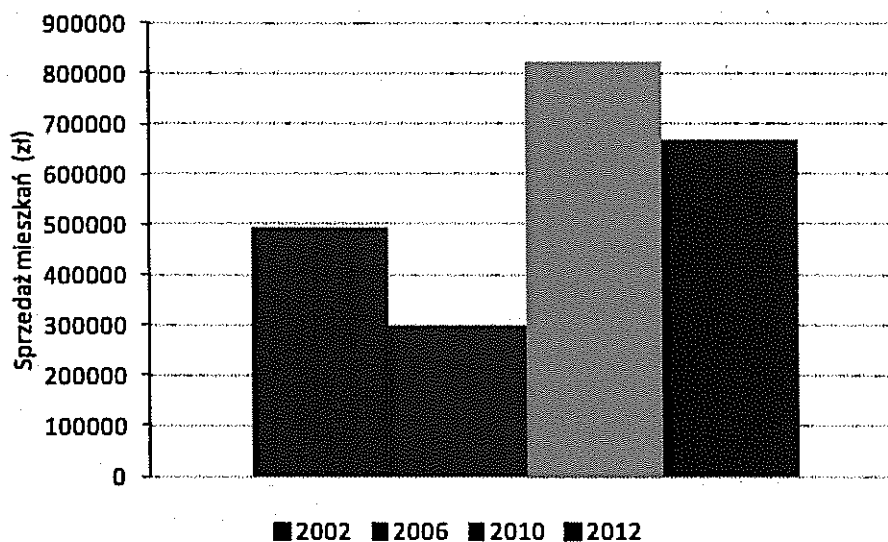
W zakresie gospodarki nieruchomościami na bielawskim rynku istnieją następujące podmioty:

- MZBM (Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych) - 198 budynków gminy, 478 udział w budynkach wspólnot, łącznie 3.044 lokale mieszkalne i 114 mieszkania socjalne,
- TBS (Towarzystwo Budownictwa Mieszkalnego) - 13 budynków, 294 lokale,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa - 80 budynków, 4.220 lokali mieszkalnych.

Tabela 31. Zbywanie nieruchomości gminnych

Lata	2002		2006		2010		2012	
	liczba	wartość	liczba	wartość	liczba	wartość	liczba	wartość
Lokale mieszkalne	126	492.718	94	296.723	99	823.934	73	670.232
Lokale niemieszkalne	7	251.119	4	183.600	1	24.608	6	251.359
Grunty (m ²)	4.461	109.440	30.286	648.263	32.559	1.300.833	35.776	2.034.345

Źródło: Raport o stanie Miasta 2007-2012

Ryc. 26. Wartość sprzedanych lokali mieszkalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportu o stanie Miasta

Na terenach Bielawy występuje zarówno zabudowa jednorodzinna jak i wielorodzinna.

Tabela 32. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Bielawa

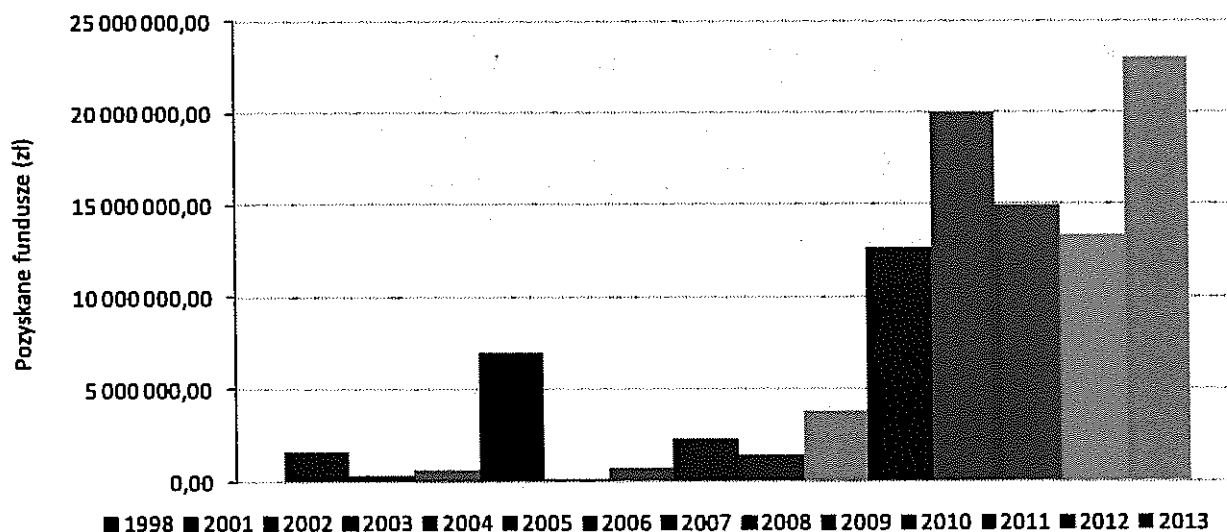
Wyszczególnienie	2010	2011	2012
Liczba budynków mieszkalnych w gminie	2233	2360	2365

Źródło: www.stat.gov.pl

II.5 Pozyskiwanie środków zewnętrznych

Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych to jedna z dziedzin, którymi Miasto Bielawa może się w pełni pochwalić. Łącznie w latach 1998 -2013 udało się pozyskać fundusze o łącznej wartości 102 milionów złotych, tylko w roku 2013 ponad 23 miliony złotych.

Gdyby nie fundusze Unii Europejskiej oraz pieniądze zdobyte z innych źródeł, nie udało by się w Bielawie m.in.: wybudować nowego odcinka obwodnicy oraz drogi dojazdowej do Bielawskiego Parku Przemysłowego przy Alei Jana Pawła II, przebudować tzw. "starej części obwodnicy" (ul. Sikorskiego), wybudować nowoczesnych kompleksów sportowych, a także przeprowadzić modernizacji w obiektach oświatowych.

Ryc. 27. Wartość pozyskanych funduszy w latach 1998-2012

Źródło: Dane własne Urzędu Miejskiego w Bielawie

W latach 1998 - 2002 Gmina Bielawa pozyskała w sumie 2.447.021 zł. Najbardziej spektakularną inicjatywą zrealizowaną dzięki otrzymanemu dofinansowaniu, było uruchomienie Centrum Odnawialnych Źródeł Energii. Centrum mieści się obecnie w bazie techno-dydaktycznej Powiatowego Centrum Kształcenia Praktycznego w Bielawie. Ważnym wydarzeniem była również budowa ekologicznego ogrodu na terenie Przedszkola "Parkowe Skrzaty".

11.368.981 zł - taką kwotę Gmina Bielawa pozyskała ze środków zewnętrznych w latach 2003 – 2007. Z pewnością najbardziej spektakularną inwestycją, zrealizowaną w oparciu o te pieniądze, było wybudowanie drugiej części obwodnicy miasta (Aleja Jana Pawła II). To właśnie w tym czasie m.in. zmodernizowano i dostosowano do potrzeb ruchu turystycznego wieżę Kościoła p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Bielawie oraz wybudowano Amfiteatr na Ośrodku Wypoczynkowym Sudety. Ponadto pozyskano pieniądze na budowę Szkoły Leśnej oraz na utworzenie Gminnego Centrum Informacji.

Lata 2008 - 2013 były rekordowe pod względem pozyskanych środków zewnętrznych. W tym czasie Bielawa zdobyła blisko 88 mln zł. Pozyskane fundusze umożliwiły m.in. budowę nowoczesnych boisk sportowych na terenie: Gimnazjum nr 1 (boisko wielofunkcyjne), Gimnazjum nr 2 (program "ORLIK"), Szkoły Podstawowej nr 10 (program "Blisko Boisko"), Szkoły Podstawowej nr 4 (boisko wielofunkcyjne) oraz pełnowymiarowego boiska piłkarskiego z Certyfikatem FIFA na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ulicy Bankowej. Ponadto Bielawa pozyskała pieniądze m.in. na utworzenie przedszkola w dolnej części miasta, budowę Inkubatora Przedsiębiorczości, Szkoły Leśnej, Interaktywnego Centrum Poszanowania Energii oraz budowę dróg wewnątrz nowej części obwodnicy (Aleja Jana Pawła II). Dodatkowo z pozyskanych pieniędzy wykonano nową stronę internetową miasta wraz z "Wirtualnym Spacerem" oraz zakupiono 6 obrotowych kamer, prezentujących w Internecie panoramę Bielawy i Gór Sowich.

II.6 Wnioski i rekomendacje wynikające z diagnozy

II.6.1 Uwarunkowania ekologiczno-przestrzenne

Tak atrakcyjne położenie geograficzne, w regionie turystycznym charakteryzującym się wieloma atrakcjami, jest dla Bielawy szansą, ale i wyzwaniem. W celu zachowania wysokiej atrakcyjności regionu oraz konieczności poprawy jakości środowiska niezbędne są inwestycje ukierunkowane na zmniejszenie szkodliwego oddziaływania miasta na otoczenie. Prowadzenie zagospodarowania przestrzennego zgodnie z zasadami poszanowania środowiska oraz przystosowanie terenów pomoże stworzyć odpowiednie warunki do uprawiania turystyki wypoczynkowej, tym samym sprawi, że miasto Bielawa stanie się bardziej atrakcyjne dla turystów, jak i mieszkańców miasta.

Jeżeli chodzi o gospodarkę przestrzenną Gmina prowadzi zagospodarowanie w kierunku budownictwa jednorodzinnego, wielorodzinnego oraz usługowego. Posiada również ciekawe tereny inwestycyjne.

II.6.2 Uwarunkowania społeczne

Prognoza demograficzna przewiduje zmniejszanie się liczby ludności miasta. Zjawisko to jest związane ze zmniejszaniem się liczby urodzeń oraz niekorzystną strukturą migracji młodych ludzi. Powodem tego jest bezrobocie w mieście i brak perspektyw dla młodych, którzy w poszukiwaniu lepszego życia, możliwości dalszej edukacji, a także w celach zarobkowych wyjeżdżają poza granice gminy, a także poza granice kraju. Rzadko kiedy zdarza się, że te osoby wracają w rodzinne strony. Powoduje to znaczne starzenie się społeczeństwa w gminie Bielawa oraz ujemny przyrost naturalny.

W zakresie zapewnienia mieszkańcom dostępu do kultury, sportu i szeroko pojmowanej rekreacji Gmina zaoferować może wiele ciekawych przedsięwzięć. Posiada bogatą ofertą kulturalną, skierowaną do wszystkich mieszkańców, bez względu na wiek. Na terenie Gminy funkcjonuje także różnorodna oferta sportowo-rekreacyjna. Aby przyciągnąć większą liczbę uczestników należy dołożyć większych starań w promowaniu imprez, szczególnie na szczeblu powiatowym i wojewódzkim.

Dobrze rozwinięty i dostosowany do bieżących potrzeb jest także system oświaty. Gmina pochwalić się może możliwością zapewnienia sprawnie funkcjonujących ośrodków edukacyjnych kształcących na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym.

Gmina może poszczycić się aktywnością społeczną swoich mieszkańców. Świadczy o tym duża liczba stowarzyszeń oraz różnego rodzaju grup, zrzeszeń, które aktywnie działają na różnych polach.

II.6.3 Uwarunkowania gospodarcze

Wysokie bezrobocie, jakie istnieje w Gminie Bielawa, powoduje degradację ekonomiczną rodziny, potęguje biedę i rozszerza sferę ubóstwa. Bezrobocie wywołuje też negatywne skutki psychospołeczne. Wydłużenie się okresu pozostawania bez pracy powoduje nasilenie się zjawiska izolacji społecznej bezrobotnych, narastanie napięć i konfliktów w rodzinie, ograniczenie poparcia i aprobaty ze strony członków najbliższej rodziny. Gmina stara się podejmować działania aby zaradzić temu zjawisku i wszelkie inicjatywy mogące przyczynić się do powstawania nowych miejsc pracy wymagają poparcia.

W Bielawie największy odsetek osób bezrobotnych to osoby w wieku powyżej 50 roku życia, w przeważającej większości kobiety. Bezrobotni, aby zdobyć pracę powinni być motywowani oraz mieć szansę podnosić swoje kwalifikacje poprzez system szkoleń.

Działalność gospodarcza w Gminie Bielawa to przede wszystkim przemysł, handel i budownictwo. Z roku na rok następuje niewielki, ale stały przyrost małych przedsiębiorstw o zatrudnieniu powyżej 10 osób i taką tendencję należałoby utrzymać, proponując różnego rodzaju ułatwienia przy zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej. Rozwój gospodarki lokalnej, a także rozwój turystyki i rekreacji oraz związane z nią gałęzie gospodarki mogą przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia.

Jeżeli chodzi o zapewnienie noclegu turystom to Gmina Bielawa dysponuje kilkoma obiektami z miejscami noclegowymi dla około 258 osób. Biorąc pod uwagę położenie Bielawy, u podnóża Gór Sowich, dobrze przygotowane szlaki piesze i rowerowe, różnorodność krajobrazową oraz ciekawe zabytki, zlokalizowane na terenie Gminy, należałoby dołożyć starań do powstawania kolejnych ofert noclegowych i rozwijania zainteresowania rekreacyjnego/weekendowego tymi terenami.

II.6.4 Infrastruktura techniczna

Istniejący układ zasilania miasta w wodę, oparty o istniejące ujęcia i zakłady uzdatniania wody jest wydolny i zaspakaja bieżące potrzeby mieszkańców.

W przypadku planowanej rozbudowy wskazane jest uwzględnienie zwiększonych dostaw wody, a co za tym idzie konieczność budowania kolejnych sieci wodociągowych.

W celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w mieście, jak i uzupełnienia uzbrojenia na terenach obecnie nie skanalizowanych oraz umożliwienia uruchomienia nowych terenów pod zainwestowanie, proponuje się rozbudowę systemów kanalizacji sanitarnej i deszczowej na tereny planowanej zabudowy oraz remont istniejących kanałów będących w złym stanie technicznym.

Zwiększone zapotrzebowanie gazu, wynikające z przewidywanego zasilania zakładów przemysłowych, przyrostu odbiorców (przyrosty budownictwa) oraz z faktu wprowadzenia ogrzewania gazowego u odbiorców domowych (kwestia ekologii) może spowodować, że istniejące zasilanie gazowe okaże się niewystarczające. Zaleca się modernizację istniejących kotłowni węglowych. Nowe kotłownie należy realizować w oparciu o nowoczesne kotły, o wysokiej sprawności grzewczej i niskiej emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Budowa kotłowni z wysokoprężnymi kotłami opalonymi olejem, gazem lub nowoczesnym paliwem stałym: eko groszek, pellet czy wióry pozwoli na ograniczenie wydzielania szkodliwych substancji do atmosfery.

Proponuje się rozszerzenie istniejącej sieci ciepłej oraz energetycznej na tereny planowanej zabudowy oraz modernizację w obrębie zabudowy istniejącej.

Wraz z rozwojem Gminy systematycznie wzrasta również ilość odpadów komunalnych, jak również i innych odpadów, w tym niebezpiecznych. Od 1 lipca 2013 roku weszła w życie ustawa mająca na celu uporządkowanie kwestii gospodarki odpadami, której najważniejszym elementem jest recykling oraz segregacja odpadów już w miejscu ich wytwarzania.

Układ dróg w gminie jest oddalony od głównych ciągów komunikacyjnych i autostrad. Wskazane jest modernizowanie istniejących połączeń, realizacja komunikacji do miejsc atrakcyjnych inwestycyjnie oraz turystycznie.

Rozwój sieci telekomunikacyjnej na terenie gminy Bielawa należy prowadzić zgodnie z przyrostem terenów zainwestowanych (przyrost odbiorców) poprzez rozbudowę istniejącej sieci telekomunikacyjnej wraz z urządzeniami towarzyszącymi.

Walorem Gminy jest szeroka oferta nowych mieszkań w zabudowie wielorodzinnej, jednak należy zwrócić uwagę na starą i zdekapitalizowaną substancję mieszkaniową i w miarę posiadanych środków przeprowadzać gruntowne remonty.

II.7. Analiza SWOT Gminy Bielawa

W analizie strategicznej szczególne znaczenie ma metoda SWOT, która jest jedną z metod kompleksowych służących do badania otoczenia organizacji/institucji oraz analizy jej wnętrza. Analiza wewnętrzna ma na celu określenie i ocenę zarówno materialnych i niematerialnych czynników sprzyjających rozwojowi lub utrudniających jej funkcjonowanie obecnie jak i w przyszłości. Zatem celem tego typu analizy jest wskazanie wszystkich tych elementów i zasobów organizacji/institucji, które mogą być traktowane jako niewątpliwe atuty. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów **S**trengths (mocne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Jest to efektywna metoda identyfikacji słabych i silnych stron oraz badania szans i zagrożeń jakie stoją przed organizacją. Przedmiotem analizy może być przedsiębiorstwo, inwestycja lub dowolna organizacja

Ogólne założenia wynikające z analizy SWOT są zrozumiałe, ale często trudne do realizacji:

- unikać zagrożeń,
- wykorzystywać szanse,
- wzmacniać słabe strony,
- opierać się na mocnych stronach.

Zakres rodzajowy analizowanych czynników, mających wpływ na funkcjonowanie Gminy jest stosunkowo szeroki. Z jednej strony są to czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, a z drugiej pozytywne i negatywne. Jednak ich trafna identyfikacja stanowi podstawę analizy SWOT. Przeprowadzając analizę dokonano diagnozy - określono silne i słabe strony przedmiotowego obszaru oraz prognozy – opisując szanse i zagrożenia.

Mocne strony czyli atuty (czynniki wewnętrzne pozytywne) Gminy należy rozumieć jako jego walory, które w sposób pozytywny wyróżniają go w otoczeniu i w konfrontacji z konkurencją. Słabe strony (czynniki wewnętrzne negatywne) to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznych kwalifikacji. Każda jednostka samorządu terytorialnego posiada takie aspekty funkcjonowania, które ograniczają jej sprawność, ale szybkie i obiektywne rozpoznanie oraz zdefiniowanie może łatwo ograniczyć ich negatywny wpływ.

Szanse (czynniki zewnętrzne pozytywne) to zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane staną się impulsem do rozwoju oraz osłabiają zagrożenia. Zagrożenia (czynniki zewnętrzne negatywne) – to wszystkie czynniki zewnętrzne, które postrzegamy jako bariery rozwoju jednostki, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. O ile możliwość kreowania mocnych stron i niwelowania jest w zasięgu naszych możliwości – możemy podejmować określone decyzje, o tyle zarówno na szanse jak i zagrożenia nie mamy wpływu występują one w otoczeniu i na ich występowanie mają wpływ inne podmioty. Możemy je jednak wykorzystywać i dostosowywać się.

W efekcie przeprowadzonych prac analitycznych otrzymano cztery listy: silnych stron Gminy (takich, które należy wzmocnić), słabych stron (takich, które trzeba niwelować), szans (tych, które należy wykorzystywać), oraz zagrożeń (tych, których należy unikać). Kolejnym krokiem jest sporządzenie syntezy, która wytycza strategiczne cele.

MOCNE STRONY

1. Przygotowane, uzbrojone i dobrze skomunikowane tereny inwestycyjne położone na obszarze bielawskiej podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” oraz w Bielawskim Parku Przemysłowym
2. Duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych
3. Dobrze przygotowany system wsparcia dla nowych i rozwijających się MSP (Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego, 2 inkubatory przedsiębiorczości, program DE MNIMIS)
4. Kapitał ludzki z kulturą przemysłową i niewygórowanymi oczekiwaniami płacowymi
5. Dobre praktyki administracji samorządowej w zakresie współpracy z inwestorami
6. Atrakcyjne położenie pod względem turystycznym w pobliżu najstarszych gór Europy – Gór Sowich, a także w niedalekiej odległości od granicy Polski z Republiką Czeską oraz Niemcami
7. Duża ilość terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych (Park Miejski, Góra Parkowa, Łysa Góra, OW „Sudety”)
8. Infrastruktura turystyczna (Centrum Informacji Turystycznej, 3-cia co do wysokości wieża kościelna w Polsce, Park Wodny AQUARIUS, 2 wieże widokowe – na Kalenicy i Górze Parkowej, system informacji miejskiej)

9. Modelowe miasto ekologiczne (eko-inwestycje, edukacja ekologiczna od przedszkola po szkołę wyższą, ekopromocja miasta)
10. Otwartość na produkcję i wykorzystanie energii odnawialnej
11. Bogata oferta kulturalna (Regalówisko, kino 3D, ART.-INKUBATOR, muzeum, Spółdzielcze Centrum Kultury)
12. Kompletny system opieki nad dziećmi w wieku 0-18 lat (żłobki, przedszkola, szkoły), obejmujący zarówno placówki publiczne, jak i niepubliczne
13. Oferta nowych mieszkań w zabudowie wielorodzinnej (TBS, DEVELOPER)
14. Rozbudowany system wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych (Zespół Ośrodków Wsparcia, Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Dom Pomocy Społecznej, Zakład Opiekuńczo – Lecznicy, Uniwersytet III w., integracyjne placówki oświatowe)
15. Nowoczesna infrastruktura sportowa (boiska piłkarskie i wielofunkcyjne, skate plaza, siłownia plenerowa)
16. Dobrze rozwinięta infrastruktura komunalna miasta
17. Szeroki wachlarz prężnie działających organizacji pozarządowych

SŁABE STRONY

1. Lokalizacja w oddaleniu od głównych dróg i autostrad (dojazd do autostrady A4 powyżej 40 km) oraz słaba jakość połączeń komunikacyjnych
2. Wysokie strukturalne bezrobocie (ok. 20 %)
3. Brak inwestora strategicznego
4. Niezagospodarowane tereny przemysłowe po zakładach BIELBAW i BIELTEX
5. Brak środków finansowych w rozwijających się podmiotach gospodarczych
6. Niska mobilność zawodowa mieszkańców
7. Niskie dochody i zasobność finansowa mieszkańców
8. Słabo rozwinięta sieć placówek handlowo – usługowych oraz niezadowalający stan targowiska miejskiego
9. Niskie wykorzystanie potencjału Gór Sowich
10. Niezbyt bogate zaplecze turystyczne i okołoturystyczne, zwłaszcza brak tanich miejsc noclegowych
11. Stara i zdekapitalizowana substancja mieszkaniowa

12. Stan techniczny jednostek kultury
13. Odływ młodych wykształconych ludzi
14. Starzejące się społeczeństwo
15. Niski poziom estetyki gminy, zwłaszcza budynków komunalnych, zabudowy towarzyszącej, obszarów zielonych itp.
16. Bariery architektoniczne w przestrzeni publicznej
17. Brak wystarczających środków finansowych w budżecie gminy na zaspokojenie wszystkich potrzeb mieszkańców

SZANSE

1. Wydłużenie okresu działalności specjalnych stref ekonomicznych w Polsce
2. Pozyskanie zewnętrznego inwestora strategicznego
3. Koniec globalnego kryzysu
4. Wzrost zamożności obywateli
5. Potencjał gospodarczy i społeczny aglomeracji Bielawa – Dzierżoniów – Pieszyce
6. Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, zwłaszcza z Unii Europejskiej, na działania inwestycyjne i społeczne
7. Współpraca międzynarodowa, w tym z miastami partnerskimi oraz Niemiecką Fundacją Ochrony Środowiska DBU
8. Globalny wzrost zainteresowania turystyką
9. Promocja Dolnego Śląska jako regionu turystycznego
10. Współpraca samorządów w ramach Stowarzyszenia Turystycznego Gmin Gór Sowich oraz Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Glacensis, w celu rozbudowy i rozwoju infrastruktury turystycznej Gór Sowich i pogranicza polsko – czeskiego
11. Nowe formy turystyki (ekologiczna, kulturowa, agroturystyka, niszowe formy uprawiania sportu i turystyki)
12. Ekologia, jako główny kierunek globalnego rozwoju
13. Budowa infrastruktury do pozyskania energii odnawialnej (m.in. z wiatru i słońca)

ZAGROŻENIA

1. Przedłużający się kryzys globalny
2. Brak dogodnej komunikacji z głównymi ośrodkami i węzłami komunikacji
3. Podobne konkurencyjne działania innych gmin, powodujące odsunięcie się zarówno turystów, jak i inwestorów, od gminy Bielawa
4. Uwarunkowania polityczne na szczeblu centralnym oraz lokalnym
5. Absorbacja młodych ludzi przez duże aglomeracje i zagranicę
6. Ujemny bilans demograficzny
7. Starzejące się społeczeństwo
8. Konieczność zapewnienia większych środków finansowych na opiekę nad ludźmi starszymi, biednymi, zagrożonymi wykluczeniem
9. Nieregulowana sprawa zbiornika wodnego „Sudety”
10. Nowe procedury pozyskiwania środków zewnętrznych w nowej perspektywie programowania Unii Europejskiej
11. Przedłużający się moment rozpoczęcia wdrażania programów pomocowych Unii Europejskiej w nowej perspektywie programowania
12. Brak współpracy z samorządami powiatu dzierzoniowskiego przy ubieganiu się o zewnętrzne środki pomocowe
13. Nowe przepisy prawa oraz obciążanie gminnego budżetu nowymi zadaniami i wydatkami

III. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Punktem wyjścia do przyjęcia filozofii zarządzania strategicznego jest opracowanie strategii rozwoju. Takim opracowaniem jest materiał przedstawiany w niniejszym opracowaniu. Składa się on z dwóch zasadniczych części – diagnostycznej oraz strategicznej. Pierwsza część prezentuje stan gminy w obszarach: społecznym, infrastrukturalnym i gospodarczym. Swoiste podsumowanie prac diagnostycznych, a jednocześnie punkt wyjścia do planowania kierunków rozwoju zawarte zostało w wynikach analizy SWOT. Druga część to wizja oraz zbiór celów strategicznych jakie stawia przed sobą bielawska wspólnota lokalna. Cele te rozpisane zostały na poziom operacyjny. Uzupełnieniem dla tej części opracowania jest rozdział dotyczący wytycznych w zakresie monitorowania strategii oraz nadzoru nad jej realizacją.

Źródłami informacji na podstawie których powstało niniejsze opracowanie były materiały uzyskane w Urzędzie Miejskim, Głównym Urzędzie Statystycznym (Banku Danych Lokalnych), w wyniku spotkań i wywiadów z osobami reprezentującymi jednostki organizacyjne Gminy, a także warsztatów z liderami lokalnymi.

W ramach prac nad *Strategią...* odbyły się dwa warsztaty otwarte. Warsztaty odbywały się w okresie wrzesień - listopad 2013. Wszystkie odbyły się w miejscowości Bielawa. Warsztaty miały na celu wspólne opracowanie części analizy strategicznej SWOT – słabych i mocnych stron Gminy, wypracowanie wizji Gminy na najbliższe lata oraz wytyczenie głównych, preferowanych kierunków rozwoju. W każdym ze spotkań uczestniczyło kilkudziesięciu przedstawicieli liderów lokalnych i mieszkańców.

W ramach prac nad strategią uruchomiono specjalnie w tym celu utworzoną stronę internetową. Stanowiła ona narzędzie kontaktu z autorami Strategii oraz mieszkańcami. Na stronie prezentowane były aktualne efekty prac a mieszkańcy Bielawy mogli drogą elektroniczną zgłaszać uwagi do każdego z etapu prac. Powstało w ten sposób dodatkowe narzędzie konsultacji społecznych całego procesu tworzenia dokumentu Strategii.

IV. KONSTRUKCJA STRATEGII

Założenia strategiczne niniejszego *dokumentu*... opierają się na wizji Gminy Bielawa. Wizja stanowi punkt wyjścia do wytyczenia celów strategicznych, których sformułowano 11. W dalszej kolejności cele strategiczne zostały rozpisane na zadania strategiczne, które ze względu na swój zakres agregują szereg bezpośrednich działań (przedsięwzięć), mających swoją emanację w dokumentach niższego rzędu np. Budżecie Gminy, WPF. Realizacji celów strategicznych powinny się podjąć różnego rodzaju podmioty przy pełnej aprobacie i koordynacji ze strony Władz miasta Bielawa. Cele te zostały wygenerowane oraz zmodyfikowane przez grono konsultantów i poddane dyskusji podczas prowadzonych spotkań warsztatowych i konsultacji internetowych.

W trakcie opracowywania struktury celów strategicznych i operacyjnych zakładano również kompatybilność z planowanymi kierunkami interwencji wykazanymi w projekcie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020. Zgodnie z powyższym dokumentem hierarchia działań przedstawia się następująco:

Tabela 33. Podział środków finansowych pomiędzy osie priorytetowe w ramach RPO WD 2014-2020

Numer osi priorytetowej	Nazwa osi priorytetowej	Fundusz UE	Planowana alokacja osi priorytetowej (€)
1	Przedsiębiorstwa i innowacje	EFRR	338 352 000
2	Technologie informacyjno – komunikacyjne	EFRR	28 196 000
3	Gospodarka niskoemisyjna	EFRR	289 009 000
4	Środowisko i zasoby	EFRR	140 980 000
5	Transport	EFRR	394 744 000
6	Infrastruktura spójności społecznej	EFRR	162 127 000
7	Infrastruktura edukacyjna	EFRR	56 392 000
8	Rynek pracy	EFS	256 032 000
9	Włączenie społeczne	EFS	121 920 000
10	Edukacja	EFS	152 400 000
11	Pomoc techniczna	EFS	79 248 000

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 - projekt

IV.1. Wizja

Obecnie większość jednostek samorządowych, w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej ma sformułowaną *wizję*. Dobrze sformułowana wizja gminy ma odpowiedzieć na pytanie „po co istnieją struktury samorządowe i komu (czemu) powinny służyć?” Ma również wskazać wartości, jakimi dana jednostka się kieruje, do czego dąży i dlaczego pretenduje do bycia konkurencyjną w najbliższym otoczeniu.

Wizja gminy, będąca nadrzędnym celem dla rozwoju społeczności lokalnej, ma określić kierunki dążeń mieszkańców gminy oraz zadania dla przedstawicieli władzy lokalnej.

W wyniku spotkań warsztatowych, w których uczestniczyli radni, władze i zaproszeni goście określono wizję gminy, która brzmi:

**BIELAWA – INNOWACYJNE MIASTO
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYKI, EKOLOGII
I KULTURY**

IV.2. Cele strategiczne i operacyjne

Realizacja wizji a jednocześnie głównego celu zależy od skutecznej realizacji celów strategicznych. W wyniku konsultacji społecznych sformułowano następujące cele w związku z działaniami podejmowanymi na rzecz wykorzystania endogenicznego potencjału Gminy na rzecz podniesienia jej atrakcyjności i konkurencyjności w regionie.

CEL STRATEGICZNY 1

Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy jako alternatywa dla Bielawy po upadku przemysłu włókienniczego

Diagnoza układu lokalnego Gminy a przede wszystkim warsztaty strategiczne, które zostały zorganizowane w trakcie prac nad dokumentem Strategii wskazały, że mieszkańcy Bielawy mają świadomość posiadania dużego potencjału w zakresie rozwoju przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego miasta. Opiera się on na przygotowanych, uzbrojonych i dobrze skomunikowanych terenach inwestycyjnych zlokalizowanych zarówno w obrębie WSSE, jak również Bielawskiego Parku Przemysłowym. Ponadto miasto dzięki prowadzeniu konsekwentnej polityce wprowadziło system wsparcia dla nowych i rozwijających się MSP (Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Sp. z o. o., dwa inkubatory przedsiębiorczości, program *De minimis*). Jednocześnie ważnym atutem jest kapitał ludzki z kulturą przemysłową opartą na wieloletniej tradycji przemysłu włókienniczego.

Wszystkie te atuty nie są do końca wykorzystane. Niekorzystny układ komunikacyjny oraz brak inwestora strategicznego utrudnia osiągnięcie zamierzeń gospodarczych. Nadal niezagospodarowane pozostają tereny poprzemysłowe po zakładach BIELBAW i BIELTEX a bezrobocie strukturalne oscyluje na poziomie 20%. W celu rozwiązania największych problemów miasta władze już od wielu lat podejmują szereg działań inwestycyjnych. W miarę swoich możliwości i przy wsparciu środków zewnętrznych przygotowuje się infrastrukturę dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców. Znacznym atutem tych działań jest odpowiedź na wyzwania stawiane nowoczesnym i innowacyjnym gospodarkom – wspieranie transferu technologii zwłaszcza w technologii związanej z odnawialnymi źródłami energii oraz wspieranie niszowych, ale nowoczesnych sfer działalności gospodarczej – m.in. przemysł kreatywny.

Osiągnięcie zakładanego celu będzie możliwe m.in. poprzez prowadzenie aktywnej promocji gospodarczej Gminy Bielawa a także aktywną współpracę z innymi jednostkami samorządowymi w celu realizacji wspólnych, skoordynowanych działań na rzecz rozwoju i wzrostu gospodarczego regionu.

Działania skierowane na pozyskanie inwestorów strategicznych oraz na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw stanowią wielokrotnie fundament rozwoju

gospodarczego i stabilizują lokalną politykę ekonomiczną. Kontynuacja działań prowadzonych przez władze miasta na rzecz stworzenia dobrego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości skutkować będzie przede wszystkim zmniejszeniem bezrobocia i zwiększeniem aktywności społeczności lokalnej, ale również zapewnionymi wpływami do budżetu z podatków.

Cele operacyjne:

- 1.1. Konsekwentne przygotowywanie przestrzeni gminnej do aktywnego inwestowania zarówno na obszarze bielawskiej Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”, jak i terenie Bielawskiego Parku Przemysłowego.
- 1.2. Stwarzanie warunków do rozwoju mikro i małej przedsiębiorczości, przy wykorzystaniu Bielawskiego Inkubatora Przedsiębiorczości oraz Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości
- 1.3. Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców poprzez działalność Bielawskiej Agencji Rozwoju Lokalnego Sp. z o.o., jako Instytucji Otoczenia Biznesu oraz Program DE MINIMIS
- 1.4. Aktywna promocja gospodarcza Bielawy, z wykorzystaniem różnych kanałów informacyjnych, w celu pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- 1.5. Partnerskie współdziałanie Bielawy w dziedzinie rozwoju gospodarki z innymi samorządami Powiatu Dzierżoniowskiego
- 1.6. Poprawa warunków komunikacyjnych w układzie przestrzennym Gminy m.in. poprzez modernizację i przebudowę dróg lokalnych oraz wspieranie rozbudowy dróg łączących Bielawę z autostradą A4 (w szczególności budowę obwodnicy południowej Dzierżoniowa w ciągu drogi wojewódzkiej nr 382)

CEL STRATEGICZNY 2

Bielawa jako produkt turystyczny

Położenie Gminy oraz jej walory krajobrazowe i przyrodnicze stwarzają doskonałe warunki do pełnienia przez nią funkcji turystycznej. Uczestnicy warsztatów strategicznych wskazali także na możliwość wykorzystania potencjału infrastruktury

terenów rekreacyjnych i wypoczynkowych oraz turystycznej (Centrum Informacji Turystycznej, 3-cia co do wysokości wieża kościelna w Polsce, Park Wodny AQUARIUS, 2 wieże widokowe – na Kalenicy i Górze Parkowej, system informacji miejskiej, OW „Sudety”). Szanse w umocnieniu pozycji Bielawy na turystycznej mapie Dolnego Śląska upatruje się m.in. w globalnym wzroście zainteresowania nowymi formami turystyki (ekologiczna, edukacyjna, kulturowa itp.). Posiadane przez Gminę zasoby zarówno przyrodnicze, jak i kulturowe w połączeniu z intensywnym rozwojem infrastruktury oraz aktywną promocją pozwolą wygenerować nową jakość w regionie. Ma szansę powstać swoisty produkt turystyczny oparty na komplementarnym wykorzystaniu potencjałów – krajobrazu w postaci najstarszych gór Europy – Gór Sowich, zaplecza do prowadzenia edukacji ekologicznej i kulturowej, kapitału ludzkiego w postaci aktywnych, zaangażowanych i kreatywnych osób oraz tradycji włókienniczych i doświadczenia w zakresie realizowania edukacji ekologicznej.

Forma turystyki, która zostanie zaoferowana przez Gminę w ramach realizacji niniejszego celu skierowana będzie nie tylko do mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska. Nowatorskie i kompleksowe podejście do projektowanego produktu zagwarantuje odbiór w całym kraju, a także poza jego granicami. Dużą rolę odegra realizacja szeregu działań wraz z gminami wchodzącymi w skład Stowarzyszenia Turystycznego Gmin Gór Sowich. Wspólne działania zintegrują obszar objęty produktem turystycznym oraz zagwarantują bardziej efektywne wdrażanie Strategii.

Rozwój tej formy działalności będzie stanowił ponadto impuls dla aktywizacji społeczności lokalnej, a co za tym idzie, do poprawy jakości i poziomu życia. Przyczyni się do dywersyfikacji dochodów oraz zmniejszenia bezrobocia w mieście, które po upadku przemysłu włókienniczego boryka się nadal z wysokim bezrobociem.

Cele operacyjne:

- 2.1. Współpraca z gminami wchodzącymi w skład Stowarzyszenia Turystycznego Gmin Gór Sowich w celu wspólnej realizacji strategii produktu turystycznego pn. Góry Sowie
- 2.2. Wykorzystanie potencjału placówek edukacji ekologicznej (m.in. Szkoły Leśnej, Interaktywnego Centrum Poszanowania Energii, Centrum Odnawialnych Źródeł Energii) w celu rozwijania w Bielawie turystyki edukacyjnej

- 2.3. Zwiększenie ilości współczesnych atrakcji turystycznych Gminy, poprzez rozbudowę bazy wypoczynkowej, sportowej i rekreacyjnej (m.in. budowę hali sportowej, modernizację kompleksu OSiR przy ul. Sportowej i Bankowej, zagospodarowanie OW „Sudety”, parku miejskiego, Góry Parkowej i Łysej Góry)
- 2.4. Organizacja cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych (m.in. „Regałowisko”, „Tolk – Folk”, „Moto – Show”, „Bieg po schodach”, „Lines of Bielawa”) w celu stymulowania ruchu turystycznego na terenie Gminy
- 2.5. Stwarzanie korzystnych warunków dla rozwoju bazy noclegowej i gastronomicznej
- 2.6. Aktywna promocja walorów turystycznych i wypoczynkowych Gminy
- 2.7. Ochrona walorów i atrakcyjności turystycznej Gminy, pochodnych dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego
- 2.8. Przebudowa i modernizacja dróg gminnych prowadzących od drogi wojewódzkiej nr 384 do Parku Krajobrazowego Gór Sowich

CEL STRATEGICZNY 3

Ekologia jako element budowania przewagi konkurencyjnej Bielawy

Władze Gminy kładą duży nacisk na stworzenie warunków, które będą kształtować postawy ekologiczne. W efekcie ekologia jest obecna niemal we wszystkich dziedzinach życia, a samo miasto może pochwalić się prekursorskimi osiągnięciami w tej dziedzinie.

Miasto już od wielu lat podejmuje szereg innowacyjnych przedsięwzięć skierowanych na promowanie odnawialnych źródeł energii oraz promowanie proekologicznych inicjatyw. W 2001 roku w Bielawie została otwarta pierwsza w kraju i Europie Wschodniej „Szkoła Słoneczna”. W roku 2002 rozszerzono jej działalność tworząc Centrum Odnawialnych Źródeł Energii. Było to wydarzenie na miarę XXI wieku. Szkoła kształci instalatorów solarnych urządzeń instalacji grzewczych: centralnego ogrzewania oraz ciepłej wody użytkowej, a także systemów fotowoltaicznych – współpracujących z siecią elektryczną i akumulatorami.

W Bielawie, z inicjatywy władz miasta powstały także takie miejsca, jak Przedszkole Ekologiczne czy Gimnazjum Ekologiczne. Starania władz miasta oraz

zaangażowanie mieszkańców w działania proekologiczne, docenione zostały m.in. przez Senat Politechniki Wrocławskiej, który w grudniu 2007 roku podjął uchwałę o utworzeniu w Bielawie Zamiejscowego Ośrodka Dydaktycznego, kształcącego specjalistów w zakresie energii odnawialnej. W roku szkolnym 2011/2012 Zespół Szkół w Bielawie, jako jeden z pierwszych w Polsce, otworzył klasę w zawodzie „technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej”

W 2010 r. Gmina Bielawa stała się jednym z pierwszych polskich samorządów, który przystąpił do "Porozumienia Burmistrzów". Jest to ambitna inicjatywa angażująca europejskie miasta i miejscowości w działania na rzecz ochrony klimatu. Sygnatariusze "Porozumienia" zobowiązują się do przekroczenia celów unijnej polityki klimatyczno-energetycznej, ustalonych dla roku 2020 poprzez ograniczenie na swoim terenie emisji dwutlenku węgla (CO₂) o ponad 20%. Wywiązanie się z tego zobowiązania wymaga od sygnatariuszy Porozumienia opracowania Planu Działań na Rzecz Zrównoważonej Energii (SEAP), wdrożenia działań z zakresu efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Tym samym, działania podejmowane przez Bielawę kwalifikują ją do bycia liderem w regionie w zakresie wdrażania polityki zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju. Doskonałym narzędziem może być utworzenie klastra przemysłowego, skupiającego grupę przedsiębiorstw, instytucji i organizacji z zakresu odnawialnych źródeł energii. Jednocześnie wskazane jest wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw działających w branży energii odnawialnej.

Realizacji szeregu zadań (kontynuacja obecnych działań oraz wdrażania nowych) w ramach poniższych celów szczegółowych pozwoli Bielawie osiągnąć przewagę konkurencyjną, nie tylko w regionie, a tym samym odpowiedzieć na ogólnie obowiązujące trendy środowiskowe i gospodarcze w globalizującym się świecie.

Cele operacyjne:

- 3.1. Aktywna promocja Gminy jako modelowego miasta ekologicznego poprzez udział w konferencjach, sympozjach i misjach, zarówno krajowych, jak i zagranicznych
- 3.2. Stworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm branży energii odnawialnej

- 3.3. Konsekwentne dążenie i współpraca z Miastem Świdnica oraz Politechniką Wrocławską w celu stworzenia klastra przemysłowego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii
- 3.4. Wykorzystanie potencjału placówek edukacji ekologicznej (m.in. Szkoły Leśnej, Interaktywnego Centrum Poszanowania Energii, Centrum Odnawialnych Źródeł Energii) w celu zwiększania świadomości ekologicznej, nie tylko mieszkańców Bielawy, ale także regionu i kraju
- 3.5. Rozbudowa systemu ekologicznych placówek edukacyjnych poprzez adaptację parku miejskiego na „Ekologiczne Ogrody Dydaktyczne dla Natury 2000” oraz utworzenie wspólnie z Powiatem Dzierżoniowskim „Inkubatora technologicznego efektywności energetycznej w budownictwie”
- 3.6. Współpraca z instytucjami działającymi w zakresie ochrony środowiska oraz edukacji ekologicznej, w szczególności z Niemiecką Fundacją Ochrony Środowiska DBU, NFOŚiGW oraz WFOŚiGW
- 3.7. Systematyczne ograniczanie na terenie Gminy niskiej emisji m.in. poprzez termomodernizację obiektów użyteczności publicznej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz modernizację systemu oświetlenia ulicznego
- 3.8. Rozbudowa systemu selektywnej zbiórki odpadów w celu podnoszenia świadomości społeczności lokalnej prowadzącej do racjonalizacji gospodarowania odpadami komunalnymi

CEL STRATEGICZNY 4

Kultura jako nowy potencjał dla zrównoważonego rozwoju Bielawy

Jednostki terytorialne dążące do zrównoważonego rozwoju kładą nacisk nie tylko na specjalizację w celu zapewnienia konkurencyjności, ale także na równomierny rozwój wszystkich sfer działalności. Podejście takie gwarantuje dużą elastyczność oraz szybkie reagowanie w ciągle zmieniających się warunkach gospodarczych i społecznych.

Jednym z obszarów zainteresowania władz miasta jest szeroko rozumiana działalność kulturalna. Dlatego też poprzez realizację poniższych celów operacyjnych władze miasta pragną ugruntować tę sferę działalności w gminie. Stworzona zostanie tym samym nie tylko ciekawa oferta turystyki kulturowej, ale także zapewnione zostaną mieszkańcom usługi kulturalne wysokiej jakości. Niniejszy cel strategiczny w swoim

założeniu ma pobudzić społeczność lokalną do aktywności. Wiele przykładów dowodzi, że stagnację i niedostatki, społeczności lokalne przezwyciężają dzięki aktywności niewielkiej grupy pasjonatów i entuzjastów. Po dokonanej analizie i przeprowadzonych z liderami spotkań, zespół konsultantów proponuje zrealizować w tym celu strategicznym 6 celów operacyjnych. Dotyczą one szeroko rozumianego rozwoju nowej funkcji pełnionej przez Gminę – kulturalnej.

Cele operacyjne:

- 4.1. Wykorzystanie potencjału Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości w celu stworzeniu warunków dla uruchamiania i rozwoju działalności gospodarczej w sektorze kreatywnym
- 4.2. Ścisła współpraca instytucji kultury oraz organizacji pozarządowych z sektorem biznesowym w celu wyzwolenia efektu synergicznego w kulturze, który stworzy nową alternatywę rozwojową miasta
- 4.3. Rozwój infrastruktury kultury w szczególności Miejskiego Ośrodka Kultury i Sztuki, Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości
- 4.4. Utworzenie Muzeum Włókiennictwa jako nowego produktu turystyki kulturowej
- 4.5. Zachowanie dziedzictwa kultury chrześcijańskiej poprzez modernizację kościołów pw. Wniebowzięcia NMP oraz Bożego Ciała, a także utworzenie Centrum Kultury Chrześcijańskiej
- 4.6. Organizacja cyklicznych imprez wizerunkowych m.in. „Regałowisko”, „Tolk – Folk”, „Sudety Sound” w celu stymulowania ruchu turystycznego.

CEL STRATEGICZNY 5

Innowacyjność i technologie teleinformatyczne szansą trwałego postępu cywilizacyjnego Bielawy

Realizacja zadań w ramach niniejszego celu silnie koresponduje z przedsięwzięciami zaplanowanymi w ramach celów: „Przedsiębiorczość i rozwój gospodarczy jako alternatywa dla Bielawy po upadku przemysłu włókienniczego” oraz

„Ekologia jako element budowania przewagi konkurencyjnej Bielawy”. Ostatnie lata wykazały, że Bielawy wybrała właściwy kierunek przekształceń. Odpowiada on na wyzwania stawiane jednostkom, które pretendują do bycia innowacyjnymi, konkurencyjnymi i atrakcyjnymi dla inwestorów i mieszkańców. Dotychczasowe działania władz miasta wskazują, że Bielawa może stać się miejscem, które doskonale razi sobie z transformacją gospodarczą i upadkiem kluczowej branży przemysłu. Potencjał, który posiada Bielawa pozwala jej na rozwój w oparciu o innowacyjność i technologie teleinformatyczne. W 2008 roku powstała na bazie Bielawskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, Bielawska Agencja Rozwoju Lokalnego Spółka z o.o. Celem jej powstania było przede wszystkim prowadzenie szeroko zakrojonych działań na rzecz rozwoju przedsiębiorczości w regionie, a co za tym idzie, wspomaganie rozwoju gospodarczego miasta Bielawa. Obecnie jest to instytucja kluczowa w kontekście rozwoju działalności innowacyjnej w zakresie ekologii oraz działalności innowacyjnej w zakresie rozwoju sektora kreatywnego.

Jednocześnie realizowane są działania w zakresie rozbudowy infrastruktury pełnego cyklu edukacji ekologicznej. Dla skuteczności działań wskazane jest ich realizowanie wraz z innymi jednostkami. Pozwoli to zwiększyć zasięg terytorialny oddziaływania działań innowacyjnych oraz przyczyni się do wzrostu konkurencyjności regionu. Doskonałym przykładem tego typu działań jest koncepcja stworzenia klastra przemysłowego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii. Jak już wskazywano w dotychczas obowiązującej Strategii „w sieć powiązań klastra poza przedsiębiorstwami włączone będą również inne instytucje i organizacje, takie jak ośrodki naukowe, jednostki badawczo-rozwojowe czy organizacje prywatne. Wyzwoli to znaczny potencjał innowacyjny takiej formy organizacyjno-przestrzennej przemysłu”.

Działanie te odpowiadają na szanse i wyzwania rozwojowe wskazane w trakcie warsztatów strategicznych z liderami lokalnymi. Odpowiadają tym samym na potrzeby mieszkańców w związku generowaniem nowych zasad funkcjonowanie w dynamicznie rozwijających się warunkach gospodarczych.

Cele operacyjne:

- 5.1. Wykorzystanie potencjału Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości w celu wspierania rozwoju wykorzystania nowoczesnych

technologii teleinformatycznych w kulturze (sala 3D, studia obróbki: dźwięku, obrazu i grafiki komputerowej, studio nagraniowe)

- 5.2. Konsekwentna współpraca z Miastem Świdnica oraz Politechniką Wrocławską w celu stworzenia klastra przemysłowego w dziedzinie odnawialnych źródeł energii
- 5.3. Utworzenie wspólnie z Powiatem Dzierżoniowskim i wykorzystanie potencjału „Inkubatora technologicznego efektywności energetycznej w budownictwie” oraz Centrum OZE w celu wspierania działalności B+R w zakresie produkcji i poszanowania energii
- 5.4. Wykorzystanie innowacji i transferu technologii w gminnych jednostkach organizacyjnych
- 5.5. Ekologia i kultura jako innowacyjne produkty turystyczne, umożliwiające dywersyfikację struktury gospodarczej Gminy
- 5.6. Rozwój współpracy międzynarodowej, w tym kontaktów transgranicznych w ramach Euroregionu Glacensis oraz z partnerami z innych krajów UE i świata, w zakresie powielania dobrych praktyk, wymiany know-how oraz wdrażania innowacji w dziedzinie gospodarki, turystyki, ekologii, kultury oraz innych dziedzin funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego

CEL STRATEGICZNY 6

Rewitalizacja zdegradowanych części Bielawy, położonych na obszarach funkcjonalnie powiązanych ze zlikwidowanymi zakładami włókienniczymi

Diagnoza sytuacji społeczno – ekonomicznej Bielawy wykonana na rzecz Strategii pozwoliła wskazać, że realizacja dotychczasowych przedsięwzięć w zakresie rewitalizacji stanowiła ważny element w poprawie warunków i jakości życia mieszkańców miasta. Największych interwencji nadal wymagają obszary miasta powiązane funkcjonalnie ze zlikwidowanymi zakładami włókienniczymi. Tereny te wymagają podjęcia szeregu działań mających na celu przeciwdziałaniu marginalizacji w związku z nasilającymi się negatywnymi zjawiskami społecznymi i ekonomicznymi oraz ulegającymi degradacji stanu fizycznego przestrzeni. Wśród planowanych działań priorytetem powinny być zadania, dzięki którym nastąpi ograniczenie negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych odnotowanych na terenie miasta Bielawa.

Działania realizowane w ramach niniejszego celu strategicznego przyczynią się tym samym do zmniejszenia wieloaspektowej degradacji obszaru, przyczynią się do poprawy jakości infrastruktury wykorzystywanej przez zlikwidowane zakłady przemysłowe, zwiększenia potencjału rewitalizowanej przestrzeni oraz wygenerowania impulsu dla przekształceń przestrzennych i społecznych w mieście.

Cele operacyjne:

- 6.1. Modernizacja dróg gminnych łączących zdegradowane tereny po byłych zakładach włókienniczych „Bielbaw” z drogami wyższej kategorii, w szczególności z drogą wojewódzką nr 384
- 6.2. Budowa dróg gminnych prowadzących do zdegradowanych terenów położonych wokół zbiornika wody przemysłowej „Sudety” w Bielawie
- 6.3. Modernizacja zbiornika wody przemysłowej „Sudety” oraz zagospodarowanie zdegradowanych terenów położonych w jego bezpośrednim sąsiedztwie
- 6.4. Wykorzystanie obiektów po byłych zakładach włókienniczych „Bielbaw” na rozwój kultury, turystyki i tworzenia stałych miejsc pracy w szczególności rozszerzenie oferty Dolnośląskiego Inkubatora Art-Przedsiębiorczości oraz utworzenie Muzeum Włókiennictwa
- 6.5. Modernizacja i rozbudowa obiektów sportowych zlokalizowanych w obszarze rewitalizowanym
- 6.6. Ochrona układu urbanistycznego Gminy poprzez prace konserwatorskie i remonty zabytków oraz odnowienie budynków o wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym, w tym także obiektów sakralnych m.in. modernizacja kościoła pw. Bożego Ciała

CEL STRATEGICZNY 7

Kompletny system placówek oświatowych oraz budownictwo mieszkaniowe jako oferta Bielawy dla ludzi młodych oraz rodzin z dziećmi

Bielawa, tak jak większość polskich miast boryka się problemem ubytku młodych mieszkańców. Sytuacja ta jest efektem zarówno niekorzystnych trendów demograficznych, jak również odpływu migracyjnego młodych osób. W trakcie konsultacji Strategii, mieszkańcy zwracali uwagę na fakt braku atrakcyjnej oferty dla młodych osób, które po uzyskaniu wykształcenia wyższego w dużym ośrodku miejskim, już w nim zostają zasilając tamtejszy rynek pracy. Tym samym zwrócono uwagę na konieczność przygotowania oferty podnoszącej konkurencyjność i atrakcyjność Bielawy pod względem warunków życia. Pierwszym etapem będzie oczywiście stworzenie nowych miejsc pracy. Kolejne elementy powinny obejmować sferę oświatową i mieszkaniową. Stworzenie warunków dla kompletnego systemu opieki nad dziećmi oraz zapewnienie miejsca do zamieszkania dla wielu młodych rodzin są tuż za miejscem pracy kluczowymi argumentami w wyborze miejsca do życia.

Dzięki realizacji zaproponowanych poniżej sześciu celów operacyjnych Gmina Bielawa ma szansę stać się wygodnym i bezpiecznym miejscem dla obecnych jak i przyszłych mieszkańców.

Cele operacyjne:

- 7.1. Utrzymanie i rozwój kompletnego systemu edukacji oraz opieki na dziećmi w wieku 0-18 lat, obejmującego zarówno placówki publiczne, jak i niepubliczne, w celu umożliwienia młodym rodzicom podejmowania zatrudnienia
- 7.2. Rozwój systemu promującego przedsiębiorczość ludzi młodych (2 inkubatory przedsiębiorczości, Fundusz Poręczeń Kredytowych Powiatu Dzierżoniowskiego, Punkt Szansy)
- 7.3. Uruchomienie systemu szkoleń dla ludzi młodych wchodzących na rynek pracy
- 7.4. Współpraca Gminnego Centrum Informacji z Powiatowym Urzędem Pracy w Dzierżoniowie w celu ułatwienia pokonywania barier wejścia na rynek pracy

7.5. Systematyczne powiększanie zasobu mieszkaniowego Gminy, w szczególności w ramach budownictwa TBS

7.6. Przygotowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej, przeznaczonej pod zabudowę jednorodziną i wielorodziną w celu uzyskania dodatniego bilansu migracji ludności

CEL STRATEGICZNY 8

Bielawa miastem opiekuńczym, przyjaznym osobom starszym i niepełnosprawnym

Obserwowane już od wielu lat trendy demograficzne wskazują na konieczność przygotowania się jednostek samorządowych do wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Niezbędne jest dostosowanie infrastruktury placówek publicznych oraz oferty usług socjalnych dla osób starszych. Jednocześnie w dobie konieczności wyrównania szans dostępu do usług osobom niepełnosprawnym zasadnym wydaje się realizacja przedsięwzięć aktywizujących tą grupę osób narażonych na wykluczenie społeczne.

Bielawa od wielu lat realizuje program wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych. Sukcesywnie prowadzone są prace dostosowujące obiekty publiczne dla osób starszych i niepełnosprawnych. Jednocześnie miasto już teraz posiada system integracyjnych placówek oświatowych umożliwiających edukację dzieciom niepełnosprawnym.

Działania te należy kontynuować, co znalazło także swoje odbicie w poniższych celach operacyjnych.

Cele operacyjne:

8.1. Stworzenie zintegrowanego i efektywnego systemu pomocy społecznej poprzez rozwój bazy dotyczącej opieki społecznej, w tym modernizację siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej oraz uruchomienie gminnego Zespołu Ośrodków Wsparcia

8.2. Promowanie wśród mieszkańców Bielawy zdrowego stylu życia

- 8.3. Sukcesywne dostosowywanie infrastruktury użyteczności publicznej oraz komunikacji miejskiej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych
- 8.4. Utrzymanie kompletnego systemu oświatowych placówek integracyjnych, umożliwiających edukację dzieciom niepełnosprawnym
- 8.5. Współpraca gminnych jednostek z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ludźmi starszymi i niepełnosprawnymi

CEL STRATEGICZNY 9

Sport jako alternatywa spędzania wolnego czasu oraz kształtowania zdrowych postaw wśród mieszkańców Bielawy

Gmina w ramach wdrażania polityki rozwoju gwarantującej mieszkańcom wysoką jakość życia zapewnia także poprawę warunków życia poprzez stworzenie możliwości dla aktywnego spędzania czasu przez wszystkich mieszkańców.

Bielawa posiada duży potencjał zarówno infrastrukturalny, jak i kadrowy pod względem organizowania bogatego i atrakcyjnego programu aktywności fizycznej. Realizacja przedsięwzięć w ramach zaproponowanych celów operacyjnych będzie miała na celu promowanie zdrowego trybu życia oraz alternatywnych form wypoczynku zwłaszcza wśród młodzieży narażonej na zachowania patologiczne. Dodatkowo podejmowane działania pozwolą stworzyć ofertę sportową, która uzupełniać będzie realizowany program stworzenia bielawskiej marki turystycznej. Odbywać się to będzie m.in. poprzez współpracę władz miasta, mieszkańców i organizacji pozarządowych na rzecz organizacji imprez sportowo – turystycznych o zasięgu ponadlokalnym

Cele operacyjne:

- 9.1. Wykorzystanie potencjału nowoczesnej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (boiska piłkarskie, boiska wielofunkcyjne, pływalnia Aquarius, skate plaza) w celu popularyzowania zdrowego stylu życia
- 9.2. Zwiększenie ilości współczesnych atrakcji turystycznych Gminy, poprzez modernizację i rozbudowę bazy wypoczynkowej, sportowej i rekreacyjnej

- 9.3. Organizacja cyklicznych imprez wizerunkowych m.in. „Moto – Show”, „Lines of Bielawa”, „Bieg po schodach” w celu stymulowania ruchu turystycznego
- 9.4. Ścisła współpraca bielawskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji z organizacjami pozarządowymi w celu optymalizacji oferty aktywnego wypoczynku
- 9.5. Promocja Gminy poprzez inicjowanie nowych przedsięwzięć sportowych rangi ogólnopolskiej i międzynarodowej

CEL STRATEGICZNY 10

Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komunalnej jako niezbędny element rozwoju Bielawy

Istotną potrzebą w rozwoju gminy jest sukcesywna modernizacja infrastruktury technicznej, obejmującej wodociągi i kanalizację, drogi i towarzyszącą im infrastrukturę, sieć energetyczną oraz inne urządzenia sieciowe, a także elementy techniki budowlanej. Od jej jakości i łatwej dostępności zależy nie tylko poziom życia mieszkańców, ale także chęć inwestowania przez zewnętrzne podmioty gospodarcze. Infrastruktura techniczna ma zatem także pośredni wpływ na sferę społeczną czy kulturalną, nie wspominając już o ekologicznej.

Szczególnie ważna w tym zakresie jest także sukcesywne dążenie do poprawy estetyki budynków komunalnych Gminy oraz rozwój infrastruktury, celem zapewnienia mieszkańcom i odwiedzającym bezpieczeństwa w mieście.

Podjęcie działań w tym zakresie przyczyni się do podniesienia konkurencyjności Gminy na obszarze powiatu oraz województwa dolnośląskiego.

Cele operacyjne:

- 10.1. Poprawa estetyki Gminy, poprzez modernizację budynków komunalnych, obiektów użyteczności publicznej, w tym także renowacja i restauracja substancji zabytkowej Gminy

- 10.2. Współpraca z zarządcami zasobów mieszkaniowych (MZBM, TBS, Spółdzielnia Mieszkaniowa) w celu wspólnego rozwiązywania problemów mieszkańców Bielawy
- 10.3. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej w tym ulic, chodników, sieci wodno-kanalizacyjnej, terenów zielonych oraz likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej
- 10.4. Tworzenie stref bezpieczeństwa oraz rozwój systemu monitoringu w celu zapobiegania przestępczości w obszarach zagrożonych patologiami społecznymi na terenie Gminy

CEL STRATEGICZNY 11

Organizacje pozarządowe gwarantem dialogu i współpracy na rzecz lokalnej społeczności Bielawy

Wysoki poziom rozwoju jednostki uwarunkowany jest nie tylko przez działania podejmowane przez władze danej jednostki. Szczególną rolę odgrywa społeczeństwo, które potrafi się zorganizować i podejmuje inicjatywy na rzecz najbliższego otoczenia, które aktywnie uczestniczy w tworzeniu wysokiego potencjału miejsca, w którym żyje. W ramach tego celu gmina powinna wspierać aktywnie mieszkańców poprzez działania mające na celu stworzenie komfortowych warunków formalnych i prawnych dla działalności organizacji pozarządowych na terenie gminy. Dzięki temu stworzone zostaną doskonałe warunki do tworzenia partnerstwa na rzecz tworzenia nowej jakości przestrzeni społecznej w gminie. Podstawowym zadaniem partnerstwa powinno być budowanie płaszczyzny porozumienia pomiędzy głównymi postaciami gminnej sceny publicznej. Przeprowadzone prace podczas opracowywania Strategii dowiodły, że istnieje wiele pomysłów dotyczących rozwiązywania poszczególnych problemów gminy. Dlatego też partnerstwo rozumiane w ten sposób miało być płaszczyzną współpracy władz gminnych, organizacji (stowarzyszeń) działających na terenie gminy, środowisk związanych z lokalną przedsiębiorczością oraz gmin ościennych. Przejawem zaś działalności byłoby organizowanie spotkań, wymiana informacji, uzgadnianie wspólnych stanowisk i działań służących rozwojowi lokalnemu na wszystkich płaszczyznach życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego gminy.

Cele operacyjne:

- 11.1. Wspieranie działalności organizacji niepublicznych i pozarządowych
- 11.2. Ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi w celu zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz wzbogacenia gminnej oferty w zakresie kultury, sportu, edukacji, zdrowia itp.
- 11.3. Pomoc organizacjom niepublicznym i pozarządowym przy ubieganiu się o zewnętrzne środki pomocowe na ich działalność statutową
- 11.4. Umacnianie świadomości społecznej oraz poczucia odpowiedzialności za siebie i swoją Małą Ojczyznę
- 11.5. Aktywizacja i integracja podmiotów realizujących zadania publiczne
- 11.6. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w tworzenie aktów prawnych dotyczących ich działalności

V. ANALIZA BUDŻETU GMINY BIELAWA

Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Skuteczne i efektywne rozwiązywanie lokalnych problemów w celu coraz lepszego zaspokajania potrzeb mieszkańców winno odbywać się za pomocą aktywnych metod sterowania rozwojem gminy, w których decyzje bieżące wynikają z ustaleń o charakterze strategicznym, zaś efekty podejmowanych działań przyniosą korzyści także w okresie perspektywicznym. Takie podejście jest niezbędne w celu racjonalizacji i podnoszenia efektywności gospodarowania funduszami publicznymi.

V.1. Dochody i wydatki Gminy Bielawa w latach 2007 - 2012

Dochody budżetu

Dochody Gminy Bielawa na podstawie ustawy o dochodach JST obejmują:

- 1) dochody własne;
- 2) subwencję ogólną;
- 3) dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochody własne

1. Źródłami dochodów własnych każdej JST są:
 - a. dochody uzyskiwane przez samorządowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od samorządowych zakładów budżetowych;
 - b. dochody z majątku JST;
 - c. spadki, zapisy i darowizny na rzecz JST;
 - d. dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
 - e. 5,0 % dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
 - f. odsetki od pożyczek udzielanych przez JST, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
 - g. odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody JST;

h. odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych JST, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;

i. dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;

j. inne dochody należne JST na podstawie odrębnych przepisów.

2. Źródłami dochodów własnych gminy są ponadto:

a. wpływy z podatków:

I. od nieruchomości,

II. rolnego,

III. leśnego,

IV. od środków transportowych,

V. dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,

VI. od spadków i darowizn,

VII. od czynności cywilnoprawnych;

b. wpływy z opłat:

I. skarbowej,

II. targowej,

III. miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów,

IV. eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 4 lutego 1994 r. -

V. innych na podstawie odrębnych przepisów;

c. udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy (39,34 %.);

d. udział we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych od podatników tego podatku, posiadających siedzibę na obszarze gminy (6,71 %).

Ogólną strukturę dochodów Gminy Bielawa w latach 2007- 2013 przedstawia tabela nr 34.

Tabela 34. Struktura dochodów Gminy Bielawa w latach 2007- 2013

Ogólna struktura dochodów budżetu Gminy Bielawa w latach 2007-2012.						
Dochody (w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody budżetu ogółem , w tym:	59 923,1	64 552,7	66 069,3	82 448,6	89 908,4	90 126,5
Dochody własne	32 279,1	33 547,4	31 834,6	38 135,8	43 681,1	44 216,1
Dotacje	10 249,1	10 946,5	12 812,9	21 976,2	21 856,4	21 960,5
Subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów	17 394,8	20 058,9	21 421,8	22 336,6	24 371,0	23 949,9
(wskaźnik struktury)						
Dochody budżetu ogółem , w tym:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Dochody własne	53,9%	52,0%	48,2%	46,3%	48,6%	49,1%
Dotacje	17,1%	17,0%	19,4%	26,7%	24,3%	24,4%
Subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów	29,0%	31,1%	32,4%	27,1%	27,1%	26,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Dochody budżetu Gminy Bielawa na przestrzeni lat 2007 – 2012 ulegały dynamicznemu wzrostowi. Dochody własne w 2012 roku wzrosły o 37% względem roku 2007 i wyniosły 44 216,1 tys. zł. Dotacje w 2012 roku wzrosły o 114,3 % względem roku 2007 i wyniosły 21 960,5 tys. zł., natomiast subwencja ogólna i środki na uzupełnienie dochodów na koniec roku 2012 ukształtowały się na poziomie 23 949,9 tys. zł, co stanowiło wzrost o 37,7%. Wzrost dochodów z tytułu dotacji związany był w głównej mierze z intensywną polityką inwestycyjną Gminy Bielawa w analizowanym okresie.

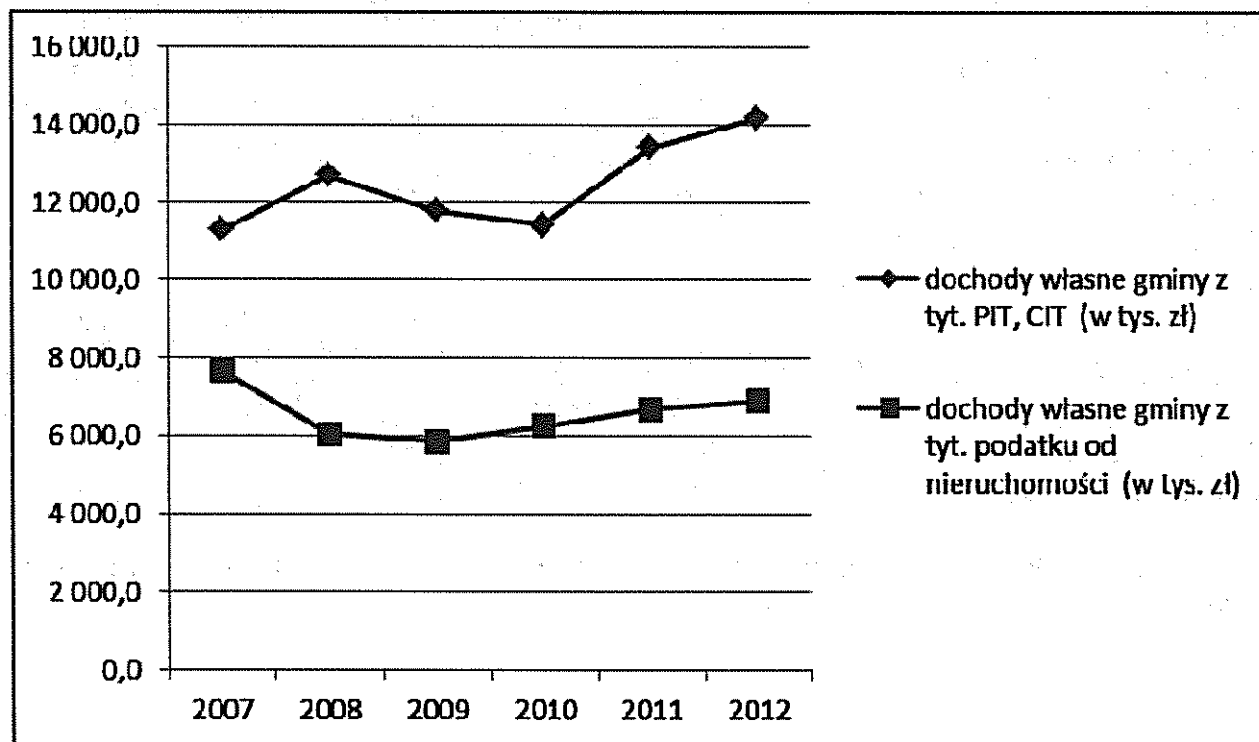
Poniżej w tabeli nr.35 przedstawiono strukturę dochodów własnych Gminy Bielawa w latach 2007-2012.

Tabela nr 35. Struktura dochodów własnych Gminy Bielawa w latach 2007-2012

Struktura dochodów własnych Gminy Bielawa w latach 2007-2012.						
Dochody własne (w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody własne ogółem, w tym:	32 279,1	33 547,4	31 834,6	38 135,8	43 720,8	44 216,1
PIT, CIT	11 282,6	12 695,9	11 784,2	11 422,4	13 408,0	14 158,4
Podatki i opłaty lokalne, w tym:	9 979,5	8 574,3	8 673,6	8 494,3	9 432,1	9 495,9
podatek od nieruchomości	7 655,2	6 044,8	5 866,4	6 261,0	6 701,8	6 901,6
podatek rolny	115,2	168,2	167,5	114,5	128,3	241,5
podatek od środków transportowych	158,9	160,1	132,0	130,5	141,1	159,9
podatek od spadków i darowizn	95,4	90,4	73,5	78,5	133,6	135,8
wpływy z opłaty skarbowej	115,6	115,9	109,8	104,6	94,6	90,0
wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	199,1	254,5	228,4	292,1	263,0	252,4
wpływy z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu	363,7	390,1	390,1	396,4	402,5	420,0
podatek od czynności cywilnoprawnych	772,5	665,9	621,3	637,2	685,9	536,5
pozostałe	504,1	684,4	1 084,6	479,4	881,2	758,1
Dochody z majątku, w tym:	2 548,3	4 430,5	4 160,3	8 911,1	10 090,2	11 680,8
ze sprzedaży majątku	0,0	0,0	0,0	2 591,7	3 307,4	3 116,9
Pozostałe dochody własne	8 468,6	7 846,6	7 216,6	9 308,0	10 790,6	8 881,0
Dochody własne (wskaźnik struktury)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Dochody własne ogółem, w tym:	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
PIT, CIT	35,0%	37,8%	37,0%	30,0%	30,7%	32,0%
	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Podatki i opłaty lokalne, w tym:						
podatek od nieruchomości	23,7%	18,0%	18,4%	16,4%	15,3%	15,6%
podatek rolny	0,4%	0,5%	0,5%	0,3%	0,3%	0,5%
podatek od środków transportowych	0,5%	0,5%	0,4%	0,3%	0,3%	0,4%
podatek od spadków i darowizn	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,3%	0,3%
wpływy z opłaty skarbowej	0,4%	0,3%	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%
wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	0,6%	0,8%	0,7%	0,8%	0,6%	0,6%
wpływy z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż alkoholu	1,1%	1,2%	1,2%	1,0%	0,9%	0,9%
podatek od czynności cywilnoprawnych	2,4%	2,0%	2,0%	1,7%	1,6%	1,2%
pozostałe	1,6%	2,0%	3,4%	1,3%	2,0%	1,7%
Dochody z majątku, w tym:	7,9%	13,2%	13,1%	23,4%	23,1%	26,4%
ze sprzedaży majątku	0,0%	0,0%	0,0%	6,8%	7,6%	7,0%
Pozostałe dochody własne	26,2%	23,4%	22,7%	24,4%	24,7%	20,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Na 11 936,9 tys. zł wzrostu dochodów własnych Gminy Bielawa w głównej mierze miał wpływ wzrost dochodów z tytułu podatków od dochodów osób fizycznych i prawnych oraz wzrost dochodów z majątku gminy, w tym z dzierżawy i sprzedaży majątku. Zauważalny na przestrzeni lat był spadek dochodów z tytułu podatku od nieruchomości. Podatki z tytułu PIT i CIT w 2012 roku wzrosły o 2 875,8 tys. zł względem roku 2007. Gmina Bielawa posiada duży zasób nieruchomości, który planuje sukcesywnie proponować do sprzedaży. Polityka ta jest również efektem procesu realizacji zadań inwestycyjnych w latach 2010- 2013. Obecnie do zbycia przygotowanych jest ponad 30 w pełni uzbrojonych skomunikowanych działek, o różnej powierzchni i przeznaczeniach m. in. pod handel, usługi, przemysł, jak i budownictwo wielorodzinne. Łączna powierzchnia tych terenów wynosi ponad 30 ha.

Ryc. 28. Struktura dochodów Gminy Bielawa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Wydatki budżetu

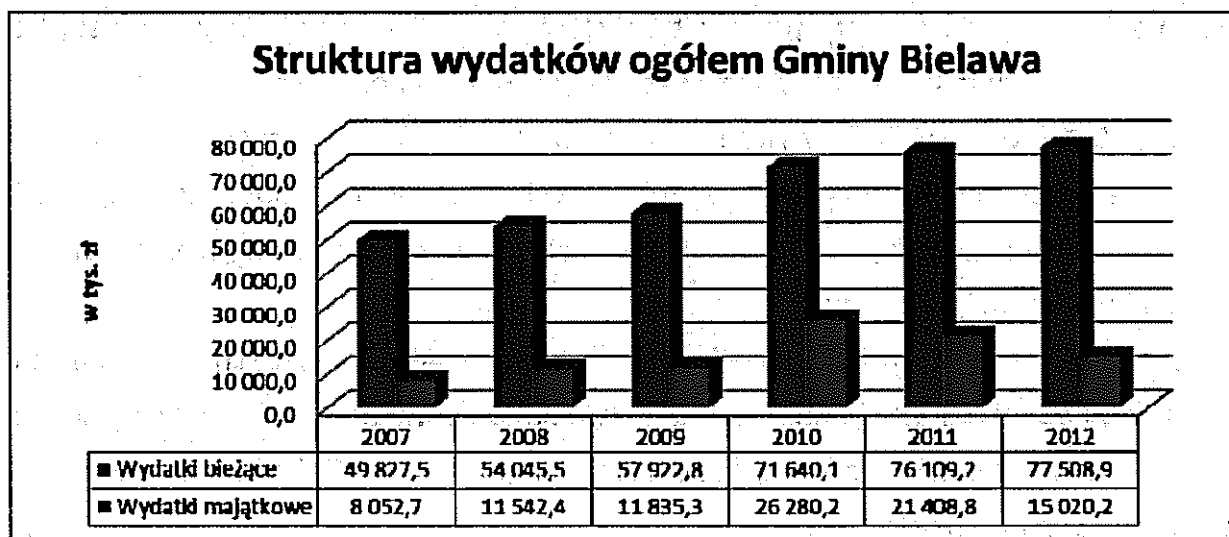
W strukturze wydatków Gminy Bielawa w latach 2007 – 2012 relacja wydatków bieżących do wydatków majątkowych pozostawała na podobnym średnim poziomie

i wynosiła odpowiednio 81% i 19% w całości wydatków. Relacja ta uległa znacznemu odchyleniu w latach 2010 i 2011, kiedy wydatki poniesione na inwestycje i zakupy inwestycyjne wyniosły 20 992,7 tys. zł i 17 118,1 tys. zł. Wydatki bieżące wzrosły o 55,6% w stosunku do roku 2007 i były związane ze zwiększonym procesem inwestycyjnym w analizowanym okresie. Sytuację tą ilustruje tabela nr 36 oraz rycina nr 29 i 30.

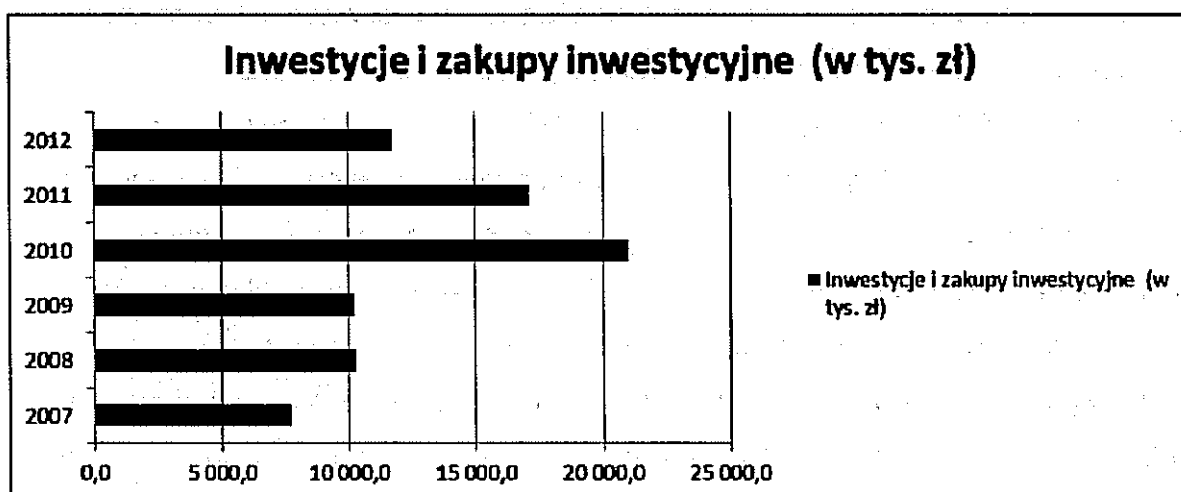
Tabela 36. Struktura wydatków Gminy Bielawa

Struktura wydatków ogółem Gminy Bielawa w latach 2007-2012.						
(w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem, w tym:	57 880,2	65 587,9	69 758,1	97 920,3	97 518,0	92 529,2
Wydatki bieżące, z tego przeznaczone na:	49 827,5	54 045,5	57 922,8	71 640,1	76 109,2	77 508,9
wynagrodzenia i pochodne	16 240,7	17 248,0	18 314,8	18 926,8	20 551,2	22 355,4
dotacje	5 202,2	6 358,6	7 807,5	9 157,1	8 407,4	9 049,2
obsługę długu (odsetki)	736,3	916,4	924,4	950,3	1 836,6	2 576,4
pozostałe wydatki bieżące	27 648,2	29 522,5	30 876,1	42 605,9	45 313,9	43 527,9
Wydatki majątkowe, w tym:	8 052,7	11 542,4	11 835,3	26 280,2	21 408,8	15 020,2
inwestycje i zakupy inwestycyjne	7 726,4	10 267,3	10 221,5	20 992,7	17 118,1	11 776,2
dotacje i środki przekazane na inwestycje i zakupy inwestycyjne						
innym jst	105,0	815,3	726,2	890,0	0,0	0,0
(wskaźnik struktury)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Wydatki bieżące	86,1%	82,4%	83,0%	73,2%	78,0%	83,8%
Wydatki majątkowe	13,9%	17,6%	17,0%	26,8%	22,0%	16,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Ryc. 29. Struktura wydatków ogółem Gminy Bielawa
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Ryc. 30. Inwestycje i zakupy inwestycyjne
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

W latach 2007 – 2012 Gmina Bielawa przeprowadziła szereg inwestycji mających realny wpływ na rozwój gospodarczy obszaru. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć m. in. : adaptację byłego biurowca Bielbawu na Dolnośląski Inkubator Art-Przedsiębiorczości, utworzenie Podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej WSSE „INVEST-PARK”, budowę dróg na terenie Bielawskiego Parku Przemysłowego.

Adaptacja obiektu poprzemysłowego byłego kompleksu przemysłowego Zakładów Przemysłu Bawełnianego „Bielbaw” S.A., na potrzeby Dolnośląskiego Inkubatora Art-

Przedsiębiorczości przyczyniła się do stworzenia warunków dla powstawania i rozwoju w Gminie Bielawa, mikro i małej przedsiębiorczości. Pozwoli to w części skompensować negatywne skutki upadku przemysłu włókienniczego w Bielawie.

Podstrefa WSSE „INVEST-PARK” ma wpłynąć na dynamikę rozwoju gospodarczego Bielawy, a preferencyjne warunki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (ulgi podatkowe) mają przyciągnąć duże firmy, które zapewnią nowe miejsca pracy mieszkańcom Bielawy.

Pojawienie się nowych podmiotów gospodarczych cieszy szczególnie w czasach wszechobecnego kryzysu. Jednak na ten sukces Bielawa zasłużyła przemyślanymi inwestycjami w szeroko pojętą infrastrukturę drogową i techniczną, na terenach przeznaczonych pod działalność.

W okresie od 2007 do 2012 wydatki budżetu Gminy wzrosły 59,9% i wyniosły w 2012 roku 92 529,2 tys. zł w stosunku do 57 880,2 tys. zł w roku 2007. Średnio w analizowanym okresie najwięcej wydatków ponoszono na oświatę i wychowanie, udział tej pozycji w całości wydatków średnio wynosił 27,5%. W przeliczeniu na mieszkańca gminy wydatki z tego tytułu wzrosły z 567,4 zł rocznie do 707,5 zł rocznie. Drugim z kolei działem, na który Gmina wydatkowała najwięcej pieniędzy był transport i łączność. Jego udział w całości wydatków znacznie wzrósł, co najbardziej zauważalne jest w latach 2010-2011, kiedy wynosił nawet 27,5 % i 22,4 %. Ten gwałtowny wzrost spowodowany był inwestycjami związanymi z budową i modernizacją dróg. Duże wzrosty wydatków zanotowano również w działach związanych z gospodarką mieszkaniową, gospodarką komunalną i ochroną środowiska, kulturą fizyczną i sportem oraz bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową. Wzrosty te również przekładają się na wydatki w przeliczeniu na mieszkańca Gminy Bielawy i świadczą o poprawie warunków życia na terenie Gminy. Wydatki na administrację publiczną na przestrzeni analizowanego okresu wzrosły o 14,2 %, co dobrze świadczy o wydatkowaniu środków publicznych przez Gminę. Sytuację ilustrują tabele nr 37, 38 oraz rycina nr 31.

Tabela 37. Struktura wydatków Gminy Bielawa.

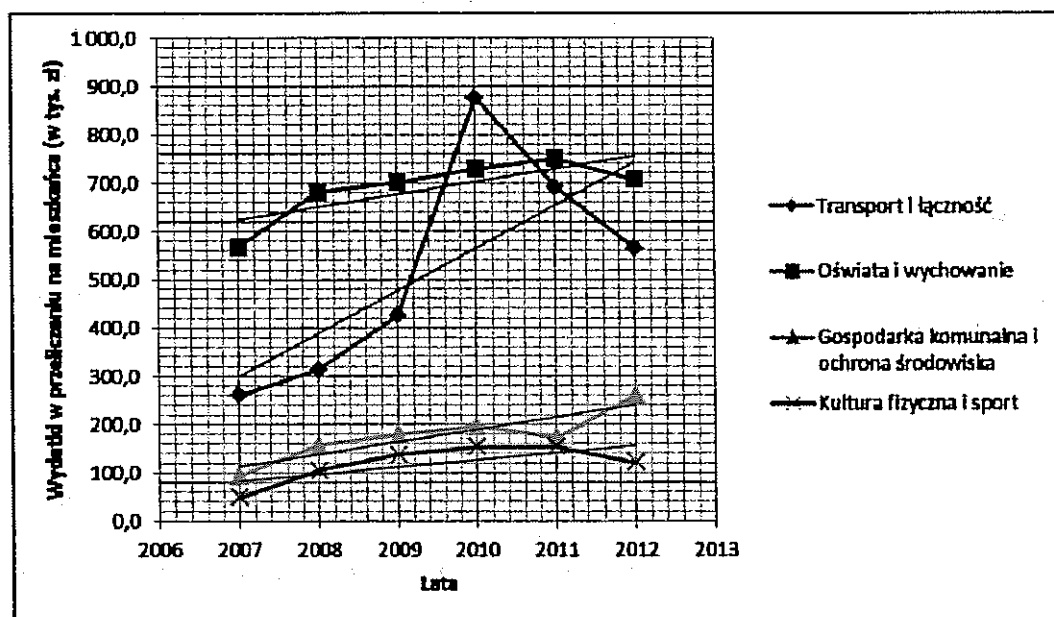
Wydatki Gminy Bielawa wg ważniejszych działów klasyfikacji budżetowej w latach 2007-2012.						
(w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem	57 880,2	65 587,9	69 758,1	97 920,3	97 518,0	92 529,2
Rolnictwo i łowiectwo	22,3	31,8	41,6	104,8	93,0	96,5
Transport i łączność	8 081,2	9 721,2	13 123,7	26 967,8	21 819,8	17 777,5
Turystyka	56,2	66,2	76,5	185,5	78,5	61,9
Gospodarka mieszkaniowa	2 166,2	3 865,4	800,3	9 532,5	10 249,5	8 580,5
Administracja publiczna	5 732,2	5 574,5	6 110,7	6 713,5	6 802,8	6 547,7
Bezpieczeństwo publiczne o ochrona ppoż	592,2	586,5	724,1	745,2	689,7	1 209,6
Oświata i wychowanie	17 649,1	21 105,0	21 648,6	22 438,2	23 714,5	22 273,3
Ochrona zdrowia	386,0	426,0	414,1	480,6	431,6	401,7
Pomoc społeczna	12 249,3	11 595,0	12 140,3	13 238,6	13 377,3	14 059,2
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	2 911,0	4 855,1	5 544,0	6 030,6	5 446,9	8 189,6
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4 447,4	1 877,5	2 605,1	2 226,7	2 078,4	2 052,5
Kultura fizyczna i sport	1 520,6	3 241,0	4 226,5	4 707,5	4 832,4	3 808,7
Pozostałe	2 066,3	2 642,7	2 302,6	4 548,8	7 903,5	7 470,4
(wskaźnik struktury)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Rolnictwo i łowiectwo	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Transport i łączność	14,0%	14,8%	18,8%	27,5%	22,4%	19,2%
Turystyka	0,1%	0,1%	0,1%	0,2%	0,1%	0,1%
Gospodarka mieszkaniowa	3,7%	5,9%	1,1%	9,7%	10,5%	9,3%
Administracja publiczna	9,9%	8,5%	8,8%	6,9%	7,0%	7,1%
Bezpieczeństwo publiczne o ochrona ppoż	1,0%	0,9%	1,0%	0,8%	0,7%	1,3%
Oświata i wychowanie	30,5%	32,2%	31,0%	22,9%	24,3%	24,1%
Ochrona zdrowia	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,4%	0,4%
Pomoc społeczna	21,2%	17,7%	17,4%	13,5%	13,7%	15,2%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,0%	7,4%	7,9%	6,2%	5,6%	8,9%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	7,7%	2,9%	3,7%	2,3%	2,1%	2,2%
Kultura fizyczna i sport	2,6%	4,9%	6,1%	4,8%	5,0%	4,1%
Pozostałe	3,6%	4,0%	3,3%	4,6%	8,1%	8,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Tabela 38. Wydatki Gminy Bielawa na mieszkańca

w przeliczeniu na mieszkańca w PLN	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem	1 860,7	2 114,2	2 259,7	3 181,8	3 087,7	2 939,3
Rolnictwo i łowiectwo	0,7	1,0	1,3	3,4	2,9	3,1
Transport i łączność	259,8	313,4	425,1	876,3	690,9	564,7
Turystyka	1,8	2,1	2,5	6,0	2,5	2,0
Gospodarka mieszkaniowa	69,6	124,6	25,9	309,7	324,5	272,6
Administracja publiczna	184,3	179,7	197,9	218,1	215,4	208,0
Bezpieczeństwo publiczne o ochrona ppoż	19,0	18,9	23,5	24,2	21,8	38,4
Oświata i wychowanie	567,4	680,3	701,3	729,1	750,9	707,5
Ochrona zdrowia	12,4	13,7	13,4	15,6	13,7	12,8
Pomoc społeczna	393,8	373,8	393,3	430,2	423,6	446,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	93,6	156,5	179,6	196,0	172,5	260,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	143,0	60,5	84,4	72,4	65,8	65,2
Kultura fizyczna i sport	48,9	104,5	136,9	153,0	153,0	121,0
Pozostałe	66,4	85,2	74,6	147,8	250,2	237,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Ryc. 31. Struktura wydatków Gminy Bielawa wg działów oraz na mieszkańca

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

V.2. Wynik budżetu Gminy Bielawa w latach 2007 - 2012

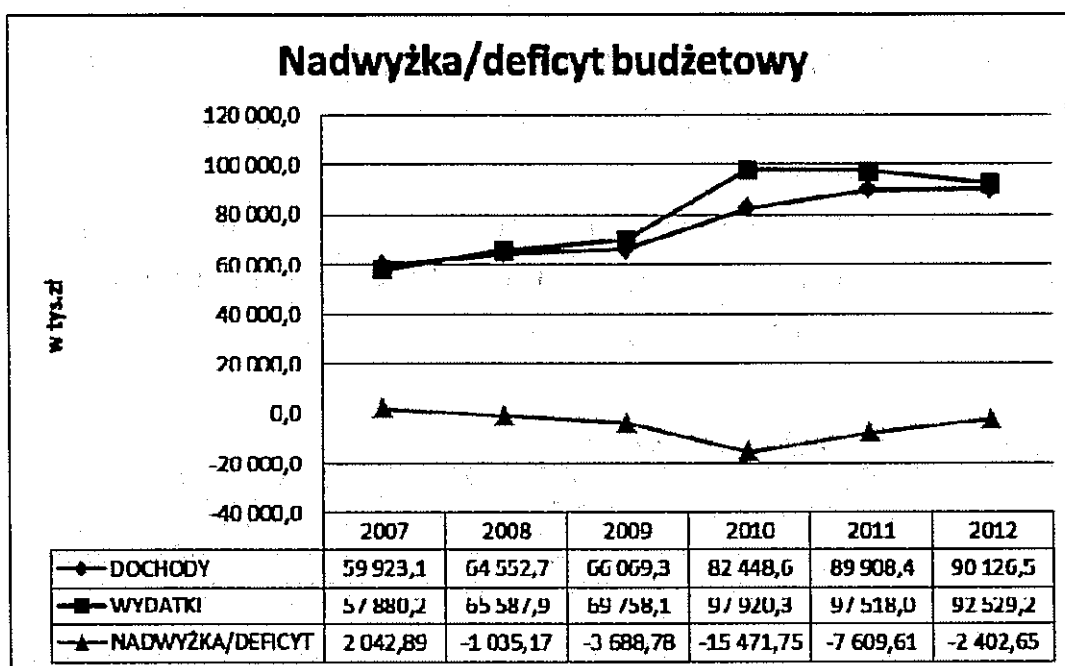
W roku 2007 budżet Gminy Bielawa zamknął się nadwyżką, natomiast w latach 2008- 2012 deficytem budżetowym z powodu wspomnianej w analizie działalności inwestycyjnej.

W latach 2007 – 2012 Gmina wyemitowała obligacje oraz zaciągnęła kredyty długoterminowe w celu realizacji zaplanowanych działań inwestycyjnych. W związku z działalnością inwestycyjną Gmina Bielawa planuje, że deficyt budżetowy utrzyma się do roku 2014.

Tabela 39. Rb-NDS Kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie.

Rb-NDS Kwartalne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie						
(w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
DOCHODY	59 923,1	64 552,7	66 069,3	82 448,6	89 908,4	90 126,5
WYDATKI	57 880,2	65 587,9	69 758,1	97 920,3	97 518,0	92 529,2
Wydatki bieżące	49 827,5	54 045,5	57 922,8	71 640,1	76 109,2	77 508,9
Wydatki majątkowe	8 052,7	11 542,4	11 835,3	26 280,2	21 408,8	15 020,2
NADWYŻKA/DEFICYT	2 042,9	-1 035,2	-3 688,8	-15 471,8	-7 609,6	-2 402,7
FINANSOWANIE	2 144,5	4 662,1	7 421,7	18 379,2	11 699,3	5 360,8
Przychody ogółem z tego:	5 009,2	7 226,7	10 064,2	20 521,7	14 885,0	8 589,7
kredyty i pożyczki w tym:	0,0	541,3	237,3	0,0	777,6	0,0
obligacje jednostek samorządowych oraz związków komunalnych, w tym:	2 500,0	2 500,0	6 200,0	16 800,0	11 200,0	4 500,0
Inne źródła w tym:	2 509,2	4 185,4	3 626,9	3 721,7	2 907,4	4 089,7
środki na pokrycie deficytu	0,0	1 035,2	362,7	3 721,7	2 907,4	2 197,4
Rozchody ogółem z tego:	2 864,7	2 564,7	2 642,5	2 142,5	3 185,7	3 228,9
spłaty kredytów i pożyczek w tym:	64,7	64,7	142,5	142,5	185,7	228,9
wykup obligacji samorządowych	2 800,0	2 500,0	2 500,0	2 000,0	3 000,0	3 000,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Bielawa, RIO we Wrocławiu

Ryc. 32. Nadwyżka/deficyt budżetowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Biaława, RIO we Wrocławiu

Tabela 40. Zobowiązania wg tytułów dłużnych

Rb-Z Zobowiązania wg tytułów dłużnych						
(w tys. zł)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zobowiązania wg tytułów dłużnych (ogółem) z tego:	14 823,3	15 299,9	19 094,7	33 752,2	42 544,1	43 815,2
Papiery wartościowe w tym:	14 500,0	14 500,0	18 200,0	0,0	0,0	0,0
długoterminowe	14 500,0	14 500,0	18 200,0	0,0	0,0	0,0
kredyty i pożyczki w tym:	323,3	799,9	894,7	33 752,2	42 544,1	43 815,2
krótkoterminowe	0,0	0,0	0,0	500,0	0,0	0,0
długoterminowe	323,3	799,9	894,7	33 252,2	42 544,1	43 815,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych różnych w tym: własnych, GUS, BIP Gminy Biaława, RIO we Wrocławiu

W latach 2015 i kolejnych wysokość wydatków bieżących planowano tak, aby z zaplanowanych dochodów ogółem spłacić zaciągnięte pożyczki i wyemitowane obligacje oraz tak, aby zabezpieczyć funkcjonowanie wszystkich jednostek organizacyjnych Gminy i instytucji kultury. Wydatki bieżące roku 2014 zaplanowano w granicach zaplanowanych dochodów oraz danych przedłożonych do budżetu przez jednostki organizacyjne.

V.3. Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bielawa

Projekt uchwały w sprawie przyjęcia Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bielawa w latach 2014 – 2030 zakłada różną dynamikę ogólnych kwot dochodów i ogólnych kwot wydatków w związku ze: spadkiem dochodów i wydatków majątkowych oraz różną wysokością spłaty zadłużenia w poszczególnych latach. W roku 2014 przyjęto wzrost dochodów ogółem, w latach 2015-2017 ich spadek, a od roku 2018 zaokrąglono i przyjęto stałą kwotę w wysokości 92.500.000 zł.

W roku 2014 przyjęto wzrost wydatków ogółem, a w roku 2015 spadek wydatków ze względu na brak realizowanych zadań dofinansowywanych środkami unijnymi, w roku 2016 wzrost ze względu na niższe rozchody, a w latach kolejnych nieznaczny ich wzrost. Od roku 2018 założono stałe wielkości wydatków choć z Załącznika nr 1 wprost tego nie można wyczytać, gdyż uwzględniają one różne wysokości spłaty zadłużenia oraz różne wysokości poręczeń udzielonych przez Gminę.

Po roku 2018 przyjęto te same wielkości dochodów i wydatków uznając, że planowanie wzrostów poza okres pięcioletni obarczone jest zbyt dużym ryzykiem błędu. Wykazane wielkości planowano w sposób realny do wykonania.²¹

²¹ Objaśnienia wartości przyjętych w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Bielawa.

Tabela 41 . Załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej Bielawy. (Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bielawa)

Wyszczególnienie	Wydajki ogółem	z tego:							Wynik budżetu
		Wydajki bieżące	z tytułu poręczeń i gwarancji	w tym:			wydatki na obsługę długu	w tym:	
				na tytuły poręczeń i gwarancji	na tytuły poręczeń i gwarancji	na tytuły poręczeń i gwarancji			
2	2.1	2.1.1	2.1.1.1	2.1.2	2.1.3	2.1.3.1	2.2	3	
Formuła	2.1 + 2.2								(1)-(2)
Wykonanie 2011	97 518 021,00	76 109 186,00	0,00	0,00	0,00	1 836 643,00	21 408 833,00	1 836 643,00	-7 609 606,00
Wykonanie 2012	92 529 462,87	77 508 932,36	0,00	0,00	0,00	2 576 437,53	15 020 230,51	2 576 437,53	-2 402 651,70
Plan 3 kw. 2013	103 817 872,00	88 114 346,00	294 239,00	0,00	0,00	2 809 991,00	15 703 526,00	2 809 991,00	-2 363 763,00
Wykonanie 2013 1)	104 381 600,00	87 879 074,00	294 239,00	0,00	0,00	2 821 491,00	16 502 526,00	2 809 991,00	-2 363 763,00
2014	105 391 595,00	87 001 030,00	297 294,00	0,00	0,00	2 775 035,00	16 380 585,00	2 755 035,00	764 260,00
2015	91 658 696,00	84 192 381,00	300 364,00	0,00	0,00	2 920 000,00	7 466 305,00	2 920 000,00	1 264 260,00
2016	92 174 768,00	85 476 022,00	303 115,00	0,00	0,00	2 723 000,00	6 688 746,00	2 723 000,00	764 260,00
2017	89 035 857,00	85 817 717,00	305 688,00	0,00	0,00	2 517 000,00	3 218 140,00	2 517 000,00	3 264 260,00
2018	89 235 740,00	86 235 740,00	308 312,00	0,00	0,00	2 294 000,00	3 000 000,00	2 294 000,00	3 264 260,00
2019	89 313 600,00	86 313 600,00	310 988,00	0,00	0,00	2 086 000,00	3 000 000,00	2 086 000,00	3 186 400,00
2020	89 356 800,00	86 356 800,00	313 718,00	0,00	0,00	1 897 000,00	3 000 000,00	1 897 000,00	3 143 200,00
2021	89 400 000,00	86 400 000,00	316 502,00	0,00	0,00	1 710 000,00	3 000 000,00	1 710 000,00	3 100 000,00
2022	89 400 000,00	86 400 000,00	319 342,00	0,00	0,00	1 523 000,00	3 000 000,00	1 523 000,00	3 100 000,00
2023	89 400 000,00	86 400 000,00	322 238,00	0,00	0,00	1 465 000,00	3 000 000,00	1 465 000,00	3 100 000,00
2024	89 500 000,00	86 500 000,00	325 194,00	0,00	0,00	1 281 000,00	3 000 000,00	1 281 000,00	3 000 000,00
2025	89 500 000,00	86 500 000,00	328 208,00	0,00	0,00	1 101 000,00	3 000 000,00	1 101 000,00	3 000 000,00
2026	89 700 000,00	86 700 000,00	286 282,00	0,00	0,00	1 009 000,00	3 000 000,00	1 009 000,00	2 809 000,00
2027	89 500 000,00	86 500 000,00	289 418,00	0,00	0,00	722 000,00	3 000 000,00	722 000,00	3 000 000,00
2028	90 000 000,00	87 000 000,00	292 616,00	0,00	0,00	410 000,00	3 000 000,00	410 000,00	2 500 000,00
2029	91 000 000,00	88 000 000,00	230 878,00	0,00	0,00	200 000,00	3 000 000,00	200 000,00	1 500 000,00
2030	90 000 000,00	87 000 000,00	234 206,00	0,00	0,00	125 000,00	3 000 000,00	125 000,00	2 500 000,00

Wyszczególnienie	Przychody budżetu	Nadwyżka budżetowa z lat ubiegłych	z tego:						w tym:	w tym:	w tym:		
			4	4.1	4.1.1	4.2	4.2.1	4.3				4.3.1	4.4
Lp	4	4.1	4.1.1	4.2	4.2.1	4.3	4.3.1	4.4	4.4.1				
Formuła	[4.1] + [4.2] + [4.3] + [4.4]												
Wykonanie 2011	14 885 009,00	0,00	0,00	2 907 409,00	0,00	11 977 600,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
Wykonanie 2012	8 589 691,00	0,00	0,00	4 089 691,00	0,00	4 500 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
Plan 3 kw. 2013	8 558 023,00	0,00	0,00	2 958 023,00	2 393 763,00	5 600 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
Wykonanie 2013 1)	8 558 023,00	0,00	0,00	2 958 023,00	2 393 763,00	5 600 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2014	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2015	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2016	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2017	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2019	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2020	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2021	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2022	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2023	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2026	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2027	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2028	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2029	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
2030	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			

Wyszyczenie	Rozchody budżetu	z tego:					Kwota długu	w tym:				Kwota zobowiązań wynikających z przyjęcia przez jednostkę emisyjnych papierów wartościowych				
		Szkody od kapitałowych kredytów i pożyczek oraz wypłat papierów wartościowych	w tym:		Inne rozchody finansowane ze środków budżetu	Kwota długu		Lpowa kwota wydatków z tytułu wypłat z art. 170 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 29.09.2017 r. o zmianie ustawy o budżecie państwa	Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem	Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem	Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem		Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem			
			w tym:											Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem	Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem	Wkładnik zadłużenia do dochodów ogółem
			5.1.1	5.1.1.1												
Lp	5	5.1	5.1.1	5.1.1.1	5.2	6	6.1	6.1.1	6.2	6.3	7					
Formuła	5.11 + 5.2															
Wykazanie 2011	3 165 712,00	3 165 712,00	0,00	0,00	0,00	42 544 076,00	0,00	0,00	47,32%	47,32%	0,00					
Wykazanie 2012	3 226 916,00	3 226 916,00	0,00	0,00	0,00	43 815 180,00	0,00	0,00	48,62%	48,62%	0,00					
Plan 3 kw. 2013	6 164 260,00	6 164 260,00	0,00	0,00	0,00	43 250 900,00	0,00	0,00	42,64%	42,64%	0,00					
Wykazanie 2013 I)	6 164 260,00	6 164 260,00	0,00	0,00	0,00	43 250 900,00	0,00	0,00	42,41%	42,41%	0,00					
2014	784 260,00	784 260,00	0,00	0,00	0,00	42 486 640,00	0,00	0,00	40,02%	40,02%	0,00					
2015	1 264 260,00	1 264 260,00	0,00	0,00	0,00	41 222 580,00	0,00	0,00	44,36%	44,36%	0,00					
2016	764 260,00	764 260,00	0,00	0,00	0,00	40 458 120,00	0,00	0,00	43,53%	43,53%	0,00					
2017	3 264 260,00	3 264 260,00	0,00	0,00	0,00	37 193 660,00	0,00	0,00	40,30%	40,30%	0,00					
2018	3 264 260,00	3 264 260,00	0,00	0,00	0,00	33 829 800,00	0,00	0,00	36,68%	36,68%	0,00					
2019	3 166 400,00	3 166 400,00	0,00	0,00	0,00	30 743 200,00	0,00	0,00	33,24%	33,24%	0,00					
2020	3 143 200,00	3 143 200,00	0,00	0,00	0,00	27 600 000,00	0,00	0,00	29,64%	29,64%	0,00					
2021	3 100 000,00	3 100 000,00	0,00	0,00	0,00	24 500 000,00	0,00	0,00	26,49%	26,49%	0,00					
2022	3 100 000,00	3 100 000,00	0,00	0,00	0,00	21 400 000,00	0,00	0,00	23,14%	23,14%	0,00					
2023	3 100 000,00	3 100 000,00	0,00	0,00	0,00	16 300 000,00	0,00	0,00	19,76%	19,76%	0,00					
2024	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00	0,00	0,00	15 300 000,00	0,00	0,00	16,54%	16,54%	0,00					
2025	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00	0,00	0,00	12 300 000,00	0,00	0,00	13,30%	13,30%	0,00					
2026	2 800 000,00	2 800 000,00	0,00	0,00	0,00	9 500 000,00	0,00	0,00	10,27%	10,27%	0,00					
2027	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00	0,00	0,00	6 500 000,00	0,00	0,00	7,03%	7,03%	0,00					
2028	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00	0,00	0,00	4 000 000,00	0,00	0,00	4,32%	4,32%	0,00					
2029	1 500 000,00	1 500 000,00	0,00	0,00	0,00	2 500 000,00	0,00	0,00	2,70%	2,70%	0,00					
2030	2 500 000,00	2 500 000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00					

Lp	Planowa zobowiązania w budżecie (dotyczy 6 miesięcy roku w z. 243 ustawy)		Wykaz zmian w planie budżetowym									
	8.1	8.2	8.1	8.2	8.3	8.4	8.5	8.6	8.7	8.7.1	8.8	8.8.1
Formuła	(1.1) - (2.1)	(1.1) + (1.2) - (2.1) - (2.2)	(2.1) + (2.1.1) + (2.1.2) - (2.1.3) - (2.1.4)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)	(2.1.1) + (2.1.2) + (2.1.3) - (2.1.4) - (2.1.5)
Wykazanie 2011	3 358 127,00	6 285 538,00	5,59%	5,59%	5,59%	5,59%	5,59%	5,59%	5,59%	0,00%	0,00%	0,00%
Wykazanie 2012	3 630 811,65	7 720 502,65	6,44%	6,44%	6,44%	6,44%	6,44%	6,44%	6,44%	0,00%	0,00%	0,00%
Plan 3 kw. 2013	-2 042 681,00	915 342,00	9,14%	9,14%	9,14%	9,14%	9,14%	9,14%	9,14%	0,00%	0,00%	0,00%
Wykazanie 2013 I)	-2 021 547,00	936 476,00	9,09%	9,09%	9,09%	9,09%	9,09%	9,09%	9,09%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	790 280,00	790 280,00	3,60%	3,60%	3,60%	3,60%	3,60%	3,60%	3,60%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	4 180 565,00	4 180 565,00	4,83%	4,83%	4,83%	4,83%	4,83%	4,83%	4,83%	0,00%	0,00%	0,00%
2016	4 580 006,00	4 580 006,00	4,08%	4,08%	4,08%	4,08%	4,08%	4,08%	4,08%	0,00%	0,00%	0,00%
2017	4 982 400,00	4 982 400,00	6,59%	6,59%	6,59%	6,59%	6,59%	6,59%	6,59%	0,00%	0,00%	0,00%
2018	4 764 280,00	4 764 280,00	6,34%	6,34%	6,34%	6,34%	6,34%	6,34%	6,34%	0,00%	0,00%	0,00%
2019	4 688 400,00	4 688 400,00	6,04%	6,04%	6,04%	6,04%	6,04%	6,04%	6,04%	0,00%	0,00%	0,00%
2020	4 643 200,00	4 643 200,00	5,79%	5,79%	5,79%	5,79%	5,79%	5,79%	5,79%	0,00%	0,00%	0,00%
2021	4 600 000,00	4 600 000,00	5,54%	5,54%	5,54%	5,54%	5,54%	5,54%	5,54%	0,00%	0,00%	0,00%
2022	4 600 000,00	4 600 000,00	5,34%	5,34%	5,34%	5,34%	5,34%	5,34%	5,34%	0,00%	0,00%	0,00%
2023	4 600 000,00	4 600 000,00	5,28%	5,28%	5,28%	5,28%	5,28%	5,28%	5,28%	0,00%	0,00%	0,00%
2024	4 500 000,00	4 500 000,00	4,98%	4,98%	4,98%	4,98%	4,98%	4,98%	4,98%	0,00%	0,00%	0,00%
2025	4 500 000,00	4 500 000,00	4,79%	4,79%	4,79%	4,79%	4,79%	4,79%	4,79%	0,00%	0,00%	0,00%
2026	4 300 000,00	4 300 000,00	4,43%	4,43%	4,43%	4,43%	4,43%	4,43%	4,43%	0,00%	0,00%	0,00%
2027	4 500 000,00	4 500 000,00	4,34%	4,34%	4,34%	4,34%	4,34%	4,34%	4,34%	0,00%	0,00%	0,00%
2028	4 000 000,00	4 000 000,00	3,46%	3,46%	3,46%	3,46%	3,46%	3,46%	3,46%	0,00%	0,00%	0,00%
2029	3 000 000,00	3 000 000,00	2,08%	2,08%	2,08%	2,08%	2,08%	2,08%	2,08%	0,00%	0,00%	0,00%
2030	4 000 000,00	4 000 000,00	3,08%	3,08%	3,08%	3,08%	3,08%	3,08%	3,08%	0,00%	0,00%	0,00%

Źródło: Gmina Bielawa

Z powyższego zestawienia wynika, że w latach 2014-2030 planowane zadłużenie na koniec każdego roku nie przekroczy 60% dochodów jednostki w tym roku budżetowym, a zatem spełniony został wymóg art. 170 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

Ocena zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego jest najczęściej dokonywana w oparciu o wskaźniki ustalone w przepisach ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych. Ustawa ta określa wysokość poziomu zadłużenia i obsługi zadłużenia do dochodów zrealizowanych w jednostkach samorządu terytorialnego.

Ograniczenie formalne, zawarte w art. 170 powyższej ustawy, określa maksymalną wartość łącznego zadłużenia na poziomie 60% dochodów jednostki w danym roku budżetowym.

Inne formalne ograniczenie, zawarte w art. 169 ust. 1 przedmiotowej ustawy, wyznacza limit poziomu wydatków na obsługę zadłużenia w wysokości nie większej niż 15% planowanych dochodów na rok budżetowy. Za bezpieczny poziom przyjmuje się wartość wskaźnika nie przekraczającą poziomu 10%. W przypadku Gminy Bielawa planowany wskaźnik na lata 2014-2015 wynosi odpowiednio 3,60 % i 4,83%. Powyższe ograniczenia formalne należą do jednych z najbardziej restrykcyjnych ograniczeń w tym zakresie w krajach Europy. Należy jednak podkreślić, że nie wyrażają one rzeczywistej zdolności kredytowej jednostki. Konieczne jest zatem stosowanie również innych miar kondycji finansowej oraz zdolności kredytowej jednostki takich, które są określane przez instytucje finansowe i miasta w innych krajach. Kluczowym elementem oceny kondycji finansowej i zdolności kredytowej, poza wysokością osiągniętych dochodów, jest ocena zdolności, czy gmina będzie w stanie wygenerować nadwyżki finansowe, które mogłyby stanowić źródło spłaty potencjalnego zadłużenia. Stąd uważa się, że kluczowymi determinantami zdolności kredytowej są czynniki finansowe, stanowiące odzwierciedlenie ogólnej kondycji gospodarczej gminy, a ich odpowiednia analiza stanowi podstawy jej oceny. Gmina Bielawa posiada wielkość wskaźników zadłużenia na bezpiecznym poziomie.

V.4. Podsumowanie

Wnioski z przeprowadzonej analizy budżetu Gminy Bielawa na przestrzeni lat 2007 – 2012:

- Dochody budżetu Gminy Bielawa na przestrzeni lat 2007 – 2012 ulegały dynamicznemu wzrostowi
- Na wzrost w dużej mierze przyczynił się wzrost dochodów z tytułu podatków od dochodów osób fizycznych i prawnych oraz wzrost dochodów z majątku gminy, w tym z dzierżawy i sprzedaży majątku
- Polityka ta jest efektem procesu realizacji zadań inwestycyjnych w latach 2007- 2012
- Średnio w analizowanym okresie najwięcej wydatków ponoszono na oświatę i wychowanie i pomoc społeczną, drugim z kolei działem, na który Gmina wydatkowała najwięcej pieniędzy był transport i łączność. Duże wzrosty wydatków zanotowano również w działach związanych z gospodarką mieszkaniową, gospodarką komunalną i ochroną środowiska, kulturą fizyczną i sportem oraz bezpieczeństwem publicznym i ochroną przeciwpożarową
- W latach 2007 – 2012 Gmina wyemitowała obligacje oraz zaciągnęła kredyty długoterminowe w celu realizacji zaplanowanych działań inwestycyjnych. W związku z działalnością inwestycyjną Gmina Bielawa planuje dalszą emisję obligacji.

VI. MONITORING I EWALUACJA

Dynamiczny charakter strategii, jako programu służącego realizacji idei zrównoważonego rozwoju gminy, narzuca konieczność monitorowania zmian zachodzących w niej i jej otoczeniu, a na tym tle weryfikacji przyjętych celów strategicznych i metod ich osiągnięcia.

Monitoring strategiczny powinien mieć charakter sformalizowany, w tym celu zarządzeniem Burmistrza Miasta Bielawa powołany zostanie **Zespół ds. Realizacji Strategii**. W jego skład wchodzić będą przedstawiciele najwyższego kierownictwa Urzędu Miejskiego w Bielawie, przedstawiciele referatów, jednostek organizacyjnych i spółek gminnych, przedstawiciele Rady Miejskiej Bielawy, przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców. Zespół ten będzie spotykał się raz w roku i oceniał stopień realizacji strategii, wykorzystując przy tym roczne sprawozdania z budżetów poszczególnych referatów, jednostek organizacyjnych i spółek gminnych, wskaźniki gromadzone przez Urząd Miejski w Bielawie oraz własne analizy i ewentualne wnioski, które wpłyną do Urzędu Miejskiego w Bielawie, a dotyczyć będą celów strategicznych i operacyjnych Strategii. Ocena stopnia realizacji strategii sporządzana będzie w formie raportu z realizacji strategii, w którym znajdą się zapisy dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych. Raport będzie kończyć się wnioskami, a w razie konieczności propozycją zmiany zapisów w dokumencie. Wypracowany raport zostanie przedłożony do zaakceptowania Burmistrzowi.

W połowie realizacji strategii (w czwartym roku) przeprowadzone zostaną konsultacje społeczne w formie spotkania otwartego dla mieszkańców, podczas którego zaprezentowany zostanie dotychczasowy poziom realizacji strategii, w zakresie celów strategicznych i operacyjnych. Spotkanie posłuży dyskusji na temat trafności określenia wizji i misji miasta na lata 2014-2020 oraz spójności Strategii z dokumentami strategicznymi o znaczeniu lokalnym, regionalnym oraz krajowym. Wnioski z konsultacji uwzględnione zostaną w najbliższym raporcie z realizacji strategii.

Na koniec realizacji Strategii – jako ewaluacja ex post, wykonany zostanie raport ewaluacyjny, który będzie zawierał aktualny Raport o stanie miasta, służący analizie

porównawczej stanu przed uchwaleniem dokumentu oraz na zakończenie jego obowiązywania. W raporcie ewaluacyjnym ocenie podlegać będzie m.in. skuteczności i efektywności zadań służących realizacji poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych oraz ich oddziaływanie na rozwój społeczno – gospodarczy miasta.

Na zakończenie warto zaznaczyć, że istotnym jest świadomy udział zarówno społeczności lokalnej, jak i wszystkich pracowników Urzędu Miejskiego w Bielawie, jego jednostek organizacyjnych i spółek gminnych oraz radnych Rady Miejskiej Bielawy w dążeniu do realizacji wizji miasta poprzez wdrażanie na swoim szczeblu przyjętych celów operacyjnych.

ŹRÓDŁA DANYCH

Główny Urząd Statystyczny - www.stat.gov.pl.

<http://bip.um.bielawa.pl>

<http://ewd.edu.pl/>

<http://wroclaw.lasy.gov.pl>

www.pupdzierzoniow.pl

Instytut Badań Edukacyjnych - <http://ewd.edu.pl/>

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Kondracki Jerzy, 1998, *Geografia regionalna Polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Narodowy Instytut Dziedzictwa (www.nid.pl)

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we Wrocławiu - www.oke.wroc.pl

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bielawie

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego (Projekt)

Portal Organizacji Pozarządowych - www.ngo.pl

Powiatowy Urząd Pracy w Dzierżoniowie

Prognoza Oddziaływania na Środowisko do projektu zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bielawa w zakresie lokalizacji farmy wiatrowej

Prognoza Oddziaływania na Środowisko Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bielawa

Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Gminy Bielawa na lata 2007-2013

Regionalna Izba Obrachunkowa we Wrocławiu

Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 (Projekt)

Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zespołu miast Dzierżoniów, Bielawa, Pieszycy, maj 2012r.

www.bielawa.pl.

www.cit.barl-bielawa.pl

www.mbp.bielawa.pl

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2010

Założenia Krajowej Polityki Miejskiej do roku 2020

WYKAZ RYCIN

Ryc. 1. Położenie Gminy Bielawa na tle powiatu	9
Ryc. 2. Położenie Miasta Bielawa	10
Ryc. 3. Struktura gruntów Gminy Bielawa	11
Ryc. 4. Położenie Miasta Bielawa na tle Gór Sowich	11
Ryc. 5. Ludność Gminy Bielawa ogółem	27
Ryc. 6. Ludność Gminy Bielawa i gmin sąsiednich	27
Ryc. 7. Ludność Gminy Bielawa według płci	28
Ryc. 8. Ludność Gminy Bielawa według ekonomicznych grup wieku w latach 2002-2012.	30
Ryc. 9. Ludność Bielawy i gmin sąsiednich na tle Polski według ekonomicznych grup wieku – dane za rok 2012	30
Ryc. 10. Ludność Bielawy i gmin sąsiednich na tle Polski w wieku produkcyjnym i w podziale według płci – dane za rok 2012	31
Ryc. 11. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w szkołach Gminy Bielawa	43
Ryc. 12. Porównanie wyników sprawdzianu szóstoklasisty	44
Ryc. 13. Wyniki egzaminów gimnazjalnych	44
Ryc. 14. Procent osób, którym przyznano świadczenia z pomocy socjalnej	49
Ryc. 15. Przyczyny przyznawania świadczeń z pomocy społecznej w 2012 roku	49
Ryc. 16. Procentowy podział przyznawanych zasiłków w 2012 r.	50
Ryc. 17. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w Gminie Bielawa – lata 2009-2012.	59
Ryc. 18. Struktura podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wg sekcji PKD w Gminie Bielawa w 2012 roku.	59
Ryc. 19. Podmioty gospodarcze wpisane do rejestru REGON według sektorów własnościowych	60
Ryc. 20. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminach powiatu dzierzoniowskiego w latach 2010-2012	64
Ryc. 21. Bezrobotni w Gminie wg płci	64
Ryc. 22. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - porównanie	65
Ryc. 23. Struktura użytków rolnych w Gminie Bielawa 2010 r.	79
Ryc. 24. Uprawy w Gminie Bielawa	80
Ryc. 25. Zużycie wody na 1 mieszkańca w m ³ w Gminie Bielawa na tle powiatu i województwa	82
Ryc. 26. Wartość sprzedanych lokali mieszkalnych	88
Ryc. 27. Wartość pozyskanych funduszy w latach 1998-2012	90
Ryc. 28. Struktura dochodów Gminy Bielawa	122
Ryc. 29. Struktura wydatków ogółem Gminy Bielawa	124
Ryc. 30. Inwestycje i zakupy inwestycyjne	124
Ryc. 31. Struktura wydatków Gminy Bielawa wg działów oraz na mieszkańca	127
Ryc. 32. Nadwyżka/deficyt budżetowy	129

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Struktura gruntów w Gminie Bielawa	10
Tabela 2. Rejestr miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego	24
Tabela 3. Wskaźniki dla Gminy Bielawa	28
Tabela 4. Migracje wewnętrzne.....	29
Tabela 5. Migracje zagraniczne.....	29
Tabela 6. Imprezy kulturalne na terenie Gminy Bielawa	32
Tabela 7. Zespoły artystyczne i indywidualni artyści.....	33
Tabela 8. Bibliotek w Gminie Bielawa - lata 2011 i 2012	34
Tabela 9. Imprezy sportowe na terenie Gminy:.....	37
Tabela 10. Publiczne Szkoły Podstawowe prowadzone przez Gminę Bielawa	41
Tabela 11. Publiczne Szkoły Podstawowe w Bielawie – wyposażenie rok szkolny 2012/2013	41
Tabela 12. Zajęcia pozalekcyjne w Szkołach Podstawowych w Bielawie – rok szkolny 2012/2013.	41
Tabela 13. Publiczne Gimnazja prowadzone przez Gminę Bielawa.....	42
Tabela 14. Publiczne Gimnazja w Gminie Bielawa – wyposażenie rok szkolny 2012/2013.....	42
Tabela 15. Zajęcia pozalekcyjne w Gimnazjach w Bielawie – rok szkolny 2012/2013	42
Tabela 16. Kwalifikacje zawodowe nauczycieli i liczba etatów w placówkach edukacyjnych prowadzonych przez gminę.....	46
Tabela 18. Działania straży miejskiej w latach 2002 – 2012.....	52
Tabela 19. Jednostki ochotniczej straży pożarnej w Bielawie.....	52
Tabela 20. Organizacje pozarządowe w Gminie Bielawa	52
Tabela 21. Podmioty gospodarcze na 10 tys. ludności w gminach powiatu dzierzoniowskiego wpisane do rejestru REGON w 2012r.....	61
Tabela 22. Podmioty gospodarcze - wskaźniki - porównanie gmin powiatu dzierzoniowskiego	62
Tabela 23. Otoczenie biznesu	62
Tabela 24. Instytucje reprezentujące przedsiębiorców	63
Tabela 25. Bezrobocie w Gminie Bielawa	65
Tabela 26. Struktura gruntów	78
Tabela 27. Struktura powierzchni gruntów ogółem według wielkości gospodarstw w 2010 roku.....	79
Tabela 28. Powierzchnia zasiewów w Gminie Bielawa.....	79
Tabela 29. Pogłowie zwierząt w Gminie Bielawa	80
Tabela 30. Wykaz miejsc parkingowych oraz ich stan techniczny.....	87
Tabela 31. Zbywanie nieruchomości gminnych	88
Tabela 32. Charakterystyka zasobów mieszkaniowych Gminy Bielawa.....	89
Tabela 33. Podział środków finansowych pomiędzy osie priorytetowe w ramach RPO WD 2014-2020	100
Tabela 34. Struktura dochodów Gminy Bielawa w latach 2007- 2013.....	120
Tabela nr 35. Struktura dochodów własnych Gminy Bielawa w latach 2007-2012.....	121
Tabela 36. Struktura wydatków Gminy Bielawa	123

Tabela 37. Struktura wydatków Gminy Bielawa.....	126
Tabela 38. Wydatki Gminy Bielawa na mieszkańca.....	127
Tabela 39. Rb-NDS Kwartałne sprawozdanie o nadwyżce/deficycie.....	128
Tabela 40. Zobowiązania wg tytułów dłużnych	129
Tabela 41 . Załącznik nr 1 do uchwały Rady Miejskiej Bielawy. (Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Bielawa)	131

